

Приватний вищий навчальний заклад
“Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ДОСВІД, РЕАЛІЇ, СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Збірник тез виступів учасників
науково-практичного семінару
(**26 вересня 2024 р.**)

РІВНЕ, 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**Збірник тез виступів учасників
науково-практичного семінару**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД, РЕАЛІЇ, СЬОГОДЕННЯ ТА
ПЕРСПЕКТИВИ
(26 вересня 2024 р.)**

Рівне – 2025

УДК 159.9:37(043.2)

Актуальні проблеми дошкільної освіти: досвід, реалії, сьогодення та перспективи: *Збірник тез виступів учасників науково-практичного семінару* (м. Рівне, 26 вересня 2024 року) / упор. О. О. Марчук. Л. Б. Мельничук, Т. І. Пагута; гол. редактор: Л.Б. Мельничук. ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука». Рівне: МЕНУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2025. 189 с.

У збірнику представлено тези виступів фахівців із дошкільної освіти, здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки» ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука», які присвячено актуальним проблемам дошкільної освіти.

Відповідальність за якість оформлення тез і цитування джерел несуть автори та наукові керівники.

*Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука», 2025*

Передмова

Освіта є основою розвитку суспільства, а дошкільна освіта відіграє ключову роль у формуванні особистості на ранніх етапах її становлення. Саме у дошкільному віці закладаються базові навички, цінності та орієнтири, які впливають на подальший життєвий шлях дитини. У сучасних умовах трансформацій в українській освіті, впровадження інноваційних підходів та реформування змісту освітньої діяльності, актуальність проблем дошкільної освіти набуває ще більшого значення.

Збірник наукових праць «Актуальні проблеми дошкільної освіти: досвід, реалії, сьогодення та перспективи» є результатом наукового пошуку здобувачів другого магістерського рівня освіти, які досліджують різноманітні аспекти організації та реалізації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Роботи, представлені у цьому виданні, охоплюють широкий спектр актуальних питань, таких як: інноваційні підходи до навчання і виховання дітей дошкільного віку; створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища; розвиток професійної компетентності педагогів закладів дошкільної освіти; особливості освітнього процесу в умовах воєнного стану та постійних соціально-економічних змін; перспективи інтеграції сучасних технологій у практику дошкільної освіти.

Особливу увагу автори приділили аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, що дозволяє виявити ефективні моделі і стратегії для вдосконалення освітнього процесу в українських закладах дошкільної освіти. Представлені у збірнику праці поєднують теоретичний аналіз та практичні рекомендації, що робить їх корисними не лише для науковців, але й для практикуючих педагогів, управлінців та всіх, хто цікавиться розвитком дошкільної освіти.

Ми щиро вдячні авторам за їхній вклад у дослідження актуальних проблем дошкільної освіти. Сподіваємося, що цей збірник стане джерелом нових ідей, стимулом для подальших досліджень і практичної діяльності, а також сприятиме розвитку освітньої галузі загалом.

Редакційна колегія

Марина Бардак,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Війна в Україні створила нестабільні умови для життя багатьох сімей, що позначається на емоційному стані дітей дошкільного віку. Дошкільний вік є критично важливим періодом формування базових моральних якостей, зокрема відповідальності. У цих умовах виховання відповідальності допомагає дітям адаптуватися до складних реалій життя.

Спільною у роботах вітчизняних вчених є теза про необхідність формування особистості на основі загальнолюдських моральних цінностей, серед яких вагоме місце посідає відповідальність, а також положення про виховання і розвиток дитини через залучення її до різних видів діяльності.

У старшому дошкільному віці відповідальність як важлива соціальна якість особистості перебуває на початковій стадії формування. Вона є однією з ключових складових, необхідних для успішної адаптації дитини в суспільстві та забезпечення її подальшого розвитку. Дослідження психологів свідчать, що цей період характеризується підвищеною пластичністю психіки дитини, яка створює сприятливі умови для формування таких якостей, як самостійність, відповідальність і творчість. Формування цих навичок відбувається через пізнавальну активність, соціальну взаємодію та емоційно-ціннісні переживання, які значно розширюють можливості дитини у процесі пізнання, сприяють розвитку її комунікативних умінь і емоційного інтелекту [1, с. 63].

Відповідальність розглядається як особистісна якість, що відображає здатність до рефлексії власної поведінки крізь призму моральних правил і норм. Вона включає готовність звітувати за свої

дії як перед іншими, так і перед собою, приймаючи відповідальність за результати своєї діяльності. Таким чином, відповідальність виступає важливим елементом морального розвитку особистості та основою для формування стійких соціальних взаємин [2, с. 53].

Процес формування відповідальності є поступовим і включає кілька етапів: початковий, дослідницький та практичний. Кожен із цих етапів є послідовним, тобто успішне засвоєння попереднього етапу є необхідною умовою для переходу до наступного [2].

Відповідальність як категорія має глибоке значення, яке охоплює кілька ключових аспектів. По-перше, відповідальність сприяє формуванню поваги - як з боку оточуючих, так і до себе. По-друге, вона зміцнює впевненість у собі та власних силах. По-третє, відповідальність відкриває можливості для розвитку навичок самоконтролю та здатності ефективно контролювати ситуації.

Розглянемо поняття методів виховання почуття відповідальності у дітей дошкільного віку. Метод визначається як спосіб або засіб впливу на свідомість, емоції та поведінку дитини. Основою методу є застосування відповідних прийомів. Виходячи з цього, можна виокремити основні методи та методики, спрямовані на розвиток відповідальності у дітей дошкільного віку [1].

У процесі формування почуття відповідальності у дітей можуть застосовуватися такі основні методи:

- методи переконання, спрямовані на формування усвідомлення моральних цінностей і норм;

- методи вправ, які передбачають повторення відповідних дій для закріплення навичок;

- методи стимулювання діяльності, що включають заохочення та мотивування до активної участі;

- методи самовиховання, які сприяють розвитку здатності до самоконтролю та саморегуляції [3, с. 41].

Метод переконання базується на свідомому сприйнятті дитиною моральних цінностей, що сприяє формуванню її ставлення, особистих поглядів, переконань та ідеалів. Цей метод реалізується через низку прийомів, таких як роз'яснення, порада, настанова чи умовляння, які впливають на свідомість, емоції та волю дитини.

Розповідь передбачає подання фактів і подій, які мають

сильний емоційний вплив на дітей, формуючи у них відповідну реакцію. Важливо викликати позитивну відповідь і уникати моралізаторства.

Бесіда, у свою чергу, є діалогом між педагогом і дітьми, що спирається на їхній чуттєвий досвід і знання. Для підвищення ефективності сприйняття можуть використовуватися елементи наочності, запитання та залучення до обговорення цікавих тем [3, с. 145].

Приклад є одним із важливих методів виховання, адже у своєму прагненні до дорослішання дитина наслідує поведінку старших, беручи їх як зразок. У цьому контексті велике значення має просвітницька діяльність вихователів і батьків, які своїм прикладом демонструють моделі відповідальної поведінки, моральних цінностей та соціально прийнятних норм.

Навіювання виступає як метод впливу, що базується на некритичному сприйнятті дитиною пропонованих дорослими бажань, ідей чи установок. Ефективність цього методу значною мірою залежить від авторитету вихователя, його моральних цінностей та життєвих орієнтирів [4, с. 42].

Вимога є методом безпосереднього спонукання дитини до здійснення певних дій чи вчинків, який спрямований на усвідомлення нею розбіжності між її поточним рівнем розвитку та бажаним результатом. Це пробуджує в дитині прагнення до самовдосконалення та бажання досягти поставленої мети. Основними засобами подання вимог є прохання, вказівки або розпорядження.

Методи вправ у вихованні базуються на багаторазовому повторенні вчинків з усвідомленням їхньої мети та результатів. Цей підхід формує у дитини стійкі навички, звички та розвиває творчий підхід до вирішення життєвих завдань, що позитивно впливає на її розумовий розвиток. Вихователю важливо пояснювати сутність і значення тієї якості, яка формується, демонструвати різні способи вирішення завдань та розкривати причинно-наслідкові зв'язки [4].

Привчання є методом організації систематичного виконання дитиною певних дій, що поступово трансформуються у стійкі звички й стають рисами її особистості. Цей процес складається з

демонстрації бажаної дії та її закріплення через багаторазове повторення. Важливим інструментом у цьому є режим дня, який виконує функцію впровадження вправ і привчання, формуючи внутрішній динамічний стереотип – основу для розвитку звичок і навичок [3].

Довіра як метод виховання базується на тому, що поведінка дитини значною мірою визначається очікуваннями людей, які її оточують. Чим важливішою є особистість дорослого для дитини, тим сильніше впливає його ставлення. Довіра сприяє розвитку впевненості в собі та бажання діяти, тоді як недовіра може послабити мотивацію й зупинити ініціативу [7].

Створення виховних ситуацій передбачає постановку дитини в умови, де вона отримує можливість вільного вибору, самостійно визначаючи спосіб розв'язання проблеми. Вихователь може організувати такі ситуації через проблемні завдання, які діти аналізують, розігрують і знаходять рішення. Це сприяє формуванню відповідальності, критичного мислення та самостійності.

Контроль як метод виховання включає систематичне спостереження за діяльністю дитини з метою стимулювання її до дотримання встановлених правил. Інструментами контролю є повсякденне спостереження, проведення індивідуальних бесід і заслуховування звітів дітей. Цей підхід не лише допомагає коригувати поведінку, але й забезпечує зворотний зв'язок, необхідний для розвитку навичок самоаналізу та дисципліни.

Переключення є методом виховання, який використовується для того, щоб відвернути увагу дитини від небажаної чи шкідливої діяльності. Це досягається шляхом перенесення її уваги на інший об'єкт чи заняття, що викликає нові позитивні емоції, переживання та формує відповідні установки. Такий підхід допомагає уникнути прямого конфлікту і сприяє поступовій зміні поведінки дитини в бажаному напрямку [4].

Методи стимулювання діяльності

Постановка перспективи є методом, спрямованим на створення в дитини відчуття радості та очікування винагороди чи позитивного результату від запланованої діяльності. Для дитячого колективу особливо ефективною є перспектива завтрашньої радості,

яка формує мотивацію, підвищує ентузіазм і спонукає дітей докладати зусиль для досягнення поставленої мети.

Заохочення передбачає надання позитивної оцінки дій чи вчинків дитини, що викликає у неї почуття задоволення від своєї діяльності. Цей метод сприяє зміцненню впевненості в собі, закріпленню правильних моделей поведінки та мотивації до подальших успіхів.

Змагання є методом, що активізує діяльність дитини через створення умов конкуренції. Воно включає гласність результатів, підтримку тих, хто відстає, та рівняння на досягнення найуспішніших [4].

Метод «вибуху» є способом різкої зміни підходів до оцінювання діяльності дитини, обставин її виконання чи характеру взаємин. Цей метод часто реалізується в умовах конфліктної ситуації, доведеної до крайньої межі, що дозволяє дитині усвідомити незадоволення колективу її діями. У таких обставинах дитина стає змушеною прийняти вимоги колективу, що стимулює її до переосмислення своєї поведінки та виправлення помилок [4, с. 43].

Отже, підсумовуючи, можна зазначити, що методичні основи відіграють важливу роль у вихованні почуття відповідальності у дітей старшого дошкільного віку, особливо в процесі їхньої взаємодії з однолітками. Найефективнішими методами для досягнення цієї мети є: метод переконання, метод вправ (навчань), метод стимулювання діяльності та метод самовиховання. Кожен із них сприяє розвитку у дітей відповідальності, самоконтролю та усвідомлення власних дій.

Список використаних джерел

1. Гриньків А. Роль культурно-дозвіллевої діяльності у процесах Бельська Г. В. Формування відповідальності у дошкільників. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 2015. № 1-2 (46-47). С. 63-67.
2. Божко А. В. Засоби та методи морального виховання дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 49 (102). С. 52-57.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2004. 456 с. (Серія «Альма-матер».)

4. Поніманська Т. І. Моральне виховання дошкільників: навч. посіб. Київ : Вища школа, 1993. 111 с.

*Любов Баторик,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

МАЙСТЕР КЛАС ЯК ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ

На сьогодні одними з найефективніших способів роботи з педагогами вважаються ті, що відзначаються інтерактивністю. Інтерактивність передбачає спеціально організовану пізнавальну діяльність із чіткою соціальною спрямованістю. Під час такої діяльності педагоги розвивають здатність критично мислити, аналізувати отриману інформацію та знаходити рішення для актуальних проблем. Однією з інтерактивних форм роботи є майстер-клас.

Майстер-клас (від англійського *masterclass*: *master* – найкращий у певній сфері, *class* – заняття, урок) – це сучасна форма проведення тренінгу або семінару, спрямована на відпрацювання практичних навичок за допомогою різних методик і технологій. Його метою є підвищення професійного рівня, обмін передовим досвідом, розширення кругозору та ознайомлення з новітніми напрямками знань [3, с. 23].

Перевагою майстер-класу є здобуття і закріплення практичних знань і навичок, розвиток креативності та гнучкості мислення його учасників, а також можливість ознайомитися з унікальними авторськими прийомами й технологіями. Майстер-клас включає практичні методи та корисні рекомендації.

Основною метою майстер-класу є «створення умов для професійного розвитку, самовдосконалення та формування індивідуального стилю творчої педагогічної діяльності учасників. Його особливість полягає в постійному контакті майстра з

учасниками та практично індивідуальному підході, що відрізняє цей формат від інших методів навчання» [3, с. 24].

Майстер-клас базується на практичних діях, таких як показ і демонстрація творчого вирішення певного пізнавального або проблемного педагогічного завдання. Його формат передбачає самостійну роботу в невеликих групах (7-15 осіб), що забезпечує можливість обміну думками в процесі діалогу. Особливістю майстер-класу є постановка проблемного завдання та його вирішення через відтворення різноманітних ситуацій, співпрацю, співтворчість і спільний пошук відповідей.

Результативність майстер-класу визначається здатністю його учасників опановувати нові творчі способи розв'язання педагогічних завдань, формуванням мотивації до саморозвитку, самонавчання і самоудосконалення [86].

Тематика майстер-класу може охоплювати аналіз актуальних проблем і технологій, різноманітні прийоми та аспекти використання певної технології, а також авторські методики та їхнє практичне застосування.

Майстер-клас включає такі компоненти:

1. Визначення проблеми, яка потребує вирішення.
2. Актуалізація знань учасників з відповідної теми.
3. Робота в групах і обмін думками між учасниками.
4. Робота з матеріалами, такими як література, тексти, природні чи художні об'єкти, схеми, моделі тощо.
5. Презентація результатів роботи.
6. Обговорення й коригування отриманих результатів.
7. Рефлексія для підведення підсумків і закріплення отриманого досвіду [1].

Проблемна ситуація, яка використовується у майстер-класі, повинна бути близькою та зрозумілою учасникам, стимулювати їхню творчу діяльність і налаштовувати на саморозвиток. Вона має спонукати до відкриття нових знань про предмет, методи або умови виконання завдань.

Одним із важливих елементів майстер-класу є формування робочих груп, яке може ініціювати як вихователь-методист, так і самі учасники. Враховуючи психологічні та особистісні особливості

учасників, він може коригувати склад груп для досягнення максимальної ефективності. Завдання розбиваються на серію етапів, і кожна група має знайти свій спосіб їх вирішення [2, с. 5].

У процесі роботи учасники мають свободу у виборі методів, темпів і напрямів пошуку. Кожен має можливість самостійно обирати підходи до розв'язання задач, допускати помилки та їх виправляти, що сприяє розвитку творчого мислення та самостійності.

Під час обговорення результатів важливо залучити всіх учасників до процесу самореалізації. У цей момент відбувається засвоєння нових знань, методів, прийомів чи технологій.

Завершальним етапом є рефлексія, під час якої учасники можуть поділитися своїми почуттями, враженнями та думками, що виникли під час майстер-класу. Це не лише допомагає учасникам підсумувати свій досвід, а й дає змогу вихователю-методисту отримати цінний зворотний зв'язок для подальшого вдосконалення своєї роботи [2].

Результатом майстер-класу або демонстрованого прийому має стати видимий результат діяльності, а не лише ознайомлення з її процесом.

Навчання у майстер-класі та постійна взаємодія з учителем-майстром мають мотивувати кожного учасника до досягнення нових висот у професійній діяльності, сприяти формуванню позитивної самоконцепції та усвідомленню філософії: «Віра у себе – шлях до успіху».

Творче застосування засвоєного перспективного педагогічного досвіду відкриває можливості для педагога реалізувати свою науково-педагогічну ерудицію, інтелектуальний потенціал та духовне багатство.

Список використаних джерел

1. Коваленко А. Квест у методичному кабінеті. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. №2. С.48–51.
2. Кононко О. Вихователь-методист: стратег і тактик. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. №4. С.4-16.

3. Постельняк А. І. Майстер-клас в системі методичної роботи з педагогічними кадрами. Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2009. 68 с.

*Ірина Власюк,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

STEM - ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Науковий пошук ефективних шляхів і засобів розвитку пізнавальної діяльності дошкільників – актуальна педагогічна проблема, яка вимагає якнайшвидшого теоретичного і практичного вирішення. Актуальність дослідження обумовлена також тим, що стрімка еволюція технологій веде до того, що незабаром найбільш популярними та перспективними на планеті фахівцями стануть програмісти, ІТ-фахівці, інженери, професіонали в галузі високих технологій та ін. У віддаленому майбутньому з'являться професії, про які зараз навіть уявити важко, всі вони будуть пов'язані з технологією і високотехнологічним виробництвом на стику з природничими науками. Саме тому, вважаємо, що впровадження STEM - освіти змінить економіку нашої країни, зробить її більш інноваційною та конкурентоспроможною.

Особливості формування дослідницьких умінь у дітей дошкільного віку під час застосування STEM-підходу висвітлювалися багатьма зарубіжними і вітчизняними науковцями. Так, аналізу сутності феномену STEM-освіти присвячені дослідження С. Аверіна, Дж.Брейнера, К. Джонсона, К. Кохлера, Д. Крилова, В. Маркової, С. Харкнесса, А. Церковної, В. Чемякова.

Найбільш затребуваною, перспективною та сучасною технологією навчання є STEM як динамічна технологія, яка підлаштовується під кожне навчальне середовище та вирішує

конкретні навчальні цілі і завдання. Сьогодні можна зустріти розширені аббревіатури «STEAM», «STERAM», «STERRAM».

Вперше STEM-технологія була застосована в США для організації діяльності школярів в умовах міжпредметного середовища, орієнтованого на підготовку учнів до життя у високотехнологічному суспільстві. Сьогодні STEM-технологія широко впроваджується в освітній простір закладів дошкільної освіти України. Вона спрямована на підготовку високотехнологічних та комунікабельних людей із самого раннього віку [1].

Слід зазначити, що STEM-освіта робить акцент на потреби, що змінюються, в кадрових ресурсах та розвитку суспільства. Сьогодні STEM-фахівці – найзатребуваніші люди на світовому ринку. За прогнозами дослідників, у найближчі десять років потреба в STEM-спеціалістах випередить потреби в інших фахівцях на 76% [2, с. 28].

Отже, STEM – це не просто мода в освіті, це інвестиції у майбутнє. Вже сьогодні дитина може освоювати професійні навички, необхідні у майбутньому, розвивати комунікабельність, креативність, уміння працювати в команді, вільно володіти аудиторією та відстоювати свої проекти.

Впровадження STEM-технології в освітній процес заснування дошкільної освіти має низку переваг. По-перше, це ненав'язлива профорієнтація: дошкільник дізнається про низку нових професій для себе. По-друге, дітей дошкільного віку готують до інноваційних змін не лише у житті, а й у школі, вчать створювати та реалізовувати проблемно-орієнтовані навчальні проекти, бачити нові перспективи та можливі складнощі. По-третє, STEM-освіта має на увазі змішане середовище навчання та показує дитині, як застосовувати науку і мистецтво воедино у повсякденному житті та навчанні [3].

Для впровадження STEM-освіти у ЗДО необхідно забезпечити низку умов:

– створення змішаного предметно-просторового середовища, яке дозволить здійснити проектно-експериментальну дослідницьку діяльність;

- реалізація практико-орієнтованого підходу в навчанні;
- мотивація та забезпечення професійного розвитку педагогів.

Компетентність у питаннях STREAM-освіти, зацікавленість та інноваційний підхід педагогічних працівників дозволять досягти високих результатів у розвитку вихованців [3, с. 4].

Відмінною особливістю даної педагогічної системи є те, що STREAM-технологія може успішно використовуватись у рамках основної освітньої програми дошкільної освіти, а кожен її освітній модуль – самостійно застосовуватись у різних формах освітнього процесу.

У сучасному закладі дошкільної освіти застосування STREAM-технологій проходить, як в освітній діяльності, так і в ігровій. Використання STREAM-технології в ігровому процесі допомагає навчити дітей аналізувати все, що відбувається навколо, бачити явища та системи не лише у структурі, а й у часовій динаміці. Знайомлячись з інноваційними технологіями, які використовуються в нашій дошкільній освіті, дійшли висновку, що застосування STEM-технології дозволить досягти найвищих результатів у роботі з пізнавального розвитку дітей, тому що STREAM-технологія спрямована на розвиток мислення, уяви, інтелектуальних здібностей дітей дошкільного віку.

Таким чином, STREAM-технологія розвиває допитливість, допомагає виробити інженерні навички, дозволяє набути якостей, необхідних для роботи в команді, сприяє вмінню аналізувати результати виконаних заходів, сприяє найкращій пізнавальній активності дошкільнят. Слід зазначити, що за час проведеної роботи з використанням STREAM-технології покращаться наступні результати:

- діти виявляють пізнавальний інтерес, активність, творчу уяву, вольову та мотиваційну спрямованість, самостійність;
- із задоволенням спілкуються, будують спільні плани, висловлюють припущення, роблять висновки;
- формується згуртованість дитячого колективу [1, с. 27].

Аналіз методичної літератури дозволяє визначити переваги STREAM-освіти для пізнавальної діяльності:

- інтегроване навчання, так як STREAM-освіта поєднує кілька дисциплін, що дозволяє дітям бачити зв'язок між різними областями знань і розуміти, як вони взаємодіють у реальному світі;

- практичний підхід, завдяки практичним завданням діти дошкільного віку вчаться застосовувати знання на практиці, що підвищує їх мотивацію до навчання та розвиває навички критичного мислення;

- розвиток навичок 21 століття: STREAM-освіта сприяє розвитку таких важливих навичок, як креативність, комунікація, колаборація та критичне мислення, які є необхідними у сучасному світі;

- індивідуальний підхід, завдяки різноманітності завдань кожна дитина може знайти заняття за інтересами та розвиватися у своєму темпі [2].

Отже, STREAM-освіта є ефективним засобом формування пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку. Вона забезпечує всебічний розвиток, готує дітей до майбутнього навчання та допомагає їм стати успішними у сучасному світі. Завдяки інтеграції науки, технологій, інженерії, мистецтва та математики, STREAM-освіта відкриває перед дітьми нові можливості для пізнання та самовираження.

Список використаних джерел

1. Балик Н.Р., Шмигер Г.П. Підходи та особливості сучасної STEM-освіти. *Фізико-математична освіта*. 2017. № 2(12). С. 26-30.
2. Василяшко І. Упровадження STEM-навчання – відповідь на виклик часу. *Управління освітою*, 2017. № 2 (386). С. 28-31.
3. Крутій К., Грицишина Т. STREAM-освіта дошкільням: виховуємо культуру критичного мислення. *Дошкільнє виховання*, 2016. № 1. С. 3-7.

*Людмила Горголь,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО- МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку є важливим завданням сучасної дошкільної освіти, цей процес передбачає розвиток у дітей здатності до сприймання, розуміння та відтворення художніх образів, а також формування умінь та навичок у різних видах художньо-мовленнєвої діяльності.

Досягнення цілей удосконалення якості дошкільної освіти неможливе без «систематичної та цілеспрямованої роботи над збагаченням літературних знань дошкільників, їх словникового запасу рідної мови оцінно-етичними категоріями, вихованням у них позитивних морально-етичних якостей, умінням оцінювати і висловлювати своє ставлення до довкілля і подій у художніх творах» [1, с. 87].

Різні види мовленнєвої діяльності можуть ефективно поєднуватися з іншими видами художньої творчості. Це можуть бути такі комбінації: словесна творчість і образотворче мистецтво (діти малюють і складають розповіді до своїх малюнків), мовленнєва і музична діяльність (вибір музичного твору до своєї казки, музичні асоціації з сюжетом, вербалізовані рухливі образи), театралізована та мовленнєва діяльність (створення сюжетів, складання сценаріїв, дитячий фольклор, ігрові діалоги-імпровазації), образотворча та театралізована мовленнєва діяльність (створення декорацій, атрибутів, костюмів для ілюстрації вигаданого сюжету дітьми, відтворення вражень від вистави у власних малюнках із подальшими коментарями у вигляді зв'язного

висловлювання) [2, с. 21]. Однак, на нашу думку, проблема розвитку художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку в закладах дошкільної освіти ще недостатньо вивчена та розкрита.

Дослідження науковців визначили сутність художньо-мовленнєвої діяльності, її види та специфіку на етапі дошкільного дитинства, а також особливості сприйняття дітьми художніх творів. Було доведено позитивний вплив художніх творів на формування особистості дитини.

Художньо-мовленнєва діяльність дітей є складовою частиною як художньої, так і мовленнєвої діяльності. «Вона є полікомпонентним утворенням, яке включає чотири складові:

1. Сприймання на слух та розуміння дітьми змісту художніх творів.

2. Відтворення змісту та виконавча діяльність (декламування, відповіді на запитання, переказування, бесіда за ілюстраціями, узагальнювальні бесіди, читання за ролями тощо).

3. Театралізована діяльність (інсценування, театральні вистави).

4. Творчо-імпровізована діяльність (ігри-драматизації, ігри за сюжетами літературних творів, словесно-поетична творчість)» [2, с. 12].

У художньо-мовленнєвій діяльності присутній художній образ, залежно від виду мистецтва. Художній образ - це «специфічний для мистецтва спосіб відображення та узагальнення дійсності з позиції певного естетичного ідеалу в конкретно-чуттєвій емоційно насиченій формі. Художній образ сприяє встановленню асоціативних зв'язків, процесів аналізу та синтезу, зосередженості дитячої уваги. Зауважимо, що дитину вражають не лише конкретні художні образи, доступні зоровому сприйняттю. Словесний образ також має здатність викликати зорові, тактильні, слухові уявлення з усією «чуттєвою переконливістю», як зазначає О. Ушакова, – «примушують бачити притаманний їм зміст» [3, с. 9]. Художнє слово, з одного боку, звільняє дитину від безпосереднього сприймання реальності, а з іншого – наближує до неї. Це особливо важливо для дітей, оскільки їх досвід та знання ще обмежені.

Зміст художньо-мовленнєвої діяльності складається з різних видів компетенцій, які є показниками готовності дитини до здійснення цієї діяльності. Це такі компетенції: когнітивно-мовленнєва, поетично-емоційна, виразно-емоційна, оцінювально-етична та театральні-ігрова.

Когнітивно-мовленнєва компетенція: наявність у дітей знань про письменників та їхні твори в межах програми вікової групи; здатність відтворювати зміст знайомих творів, називати автора, впізнавати твір за його уривком чи ілюстрацією, читати напам'ять вірші, пригадувати загадки, прислів'я, скоромовки, лічилки.

Виразно-емоційна компетенція: вміння виразно та емоційно передавати зміст художнього твору, адекватно використовуючи засоби виразності й вдало їх поєднуючи.

Поетично-емоційна компетенція: здатність дітей виразно читати вірші, проводити елементарний художній аналіз віршів (виявляти повтори голосних і приголосних звуків, римовані рядки, підбирати римовані слова тощо).

Оцінювально-етична компетенція - це «здатність дитини свідомо аналізувати поведінку героїв художнього твору, висловлювати своє ставлення до них, обґрунтовувати свої моральні та естетичні оцінки. Театральні-ігрова компетенція – це вміння і навички дітей самостійно розігрувати зміст знайомих художніх творів у театралізованих іграх, іграх-драматизаціях, іграх за сюжетами літературних творів, а також інсценувати твори в театральних виставах» [1, с. 97].

Завдання формування художньо-мовленнєвої компетенції в дітей дошкільного віку включають:

- ознайомлення дітей з фольклорними творами, творами письменників-класиків, сучасних українських письменників та зарубіжних авторів;

- навчання дітей слухати і розуміти зміст художніх творів;

- розвиток умінь відтворювати зміст знайомих творів у активній художньо-мовленнєвій діяльності;

- розвиток поетичного слуху та бажання вивчати вірші напам'ять;

- виховання виразного художнього читання під час відтворення змісту художніх творів;
- формування оцінних суджень та адекватних естетичних і моральних оцінок поведінки героїв;
- розвиток самостійності у художньо-мовленнєвій і театральній діяльності;
- формування вибіркового ставлення до книги, охайності у роботі з книгою;
- навчання визначати жанр художнього твору, запам'ятовувати його автора;
- виховання бережливого ставлення до книги та бажання ремонтувати книги [2, с. 37].

Для виникнення та активізації художніх проявів дітей необхідно створити сприятливі умови, занурити їх у світ творчості, оточити необхідними художніми матеріалами, урізноманітнити їх художній, естетичний та емоційно-чуттєвий досвід. Важливо, щоб дорослі, які оточують дитину, також виявляли інтерес до художньої діяльності та спрямовували її інтереси і дії.

Таким чином, дошкільний вік є сензитивним періодом для розвитку мовлення та творчої діяльності. У цей час діти особливо сприйнятливі до впливу художнього слова та виявляють високу зацікавленість у художньо-мовленнєвій діяльності. Формування художньо-мовленнєвої компетентності сприяє розвитку естетичних почуттів, здатності до творчого самовираження та формуванню морально-етичних якостей.

Ефективне формування художньо-мовленнєвої компетентності передбачає інтеграцію різних видів діяльності, таких як мовленнєва, художня, музична, театральна, образотворча. Це сприяє всебічному розвитку дитини та забезпечує різноманітність форм самовираження.

Використання інтерактивних методів навчання, таких як ігри-драматизації, театральні вистави, малювання за мотивами художніх творів, сприяє активній участі дітей у навчальному процесі та розвитку їх творчого потенціалу.

Для успішного формування художньо-мовленнєвої компетентності важливо створити сприятливе освітнє середовище,

забезпечити наявність різноманітних художніх матеріалів та літературних творів, які сприятимуть розвитку дітей.

Педагоги повинні володіти необхідними знаннями та навичками для організації художньо-мовленнєвої діяльності, знати специфіку роботи з дітьми старшого дошкільного віку, бути творчими та ініціативними [3, с. 98].

Отже, формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти є багатокомпонентним процесом, який вимагає системного підходу, інтеграції різних видів діяльності, створення сприятливих умов для розвитку та підготовки висококваліфікованих педагогів. Це забезпечує всебічний розвиток дітей, формування у них естетичних почуттів, творчих здібностей та морально-етичних якостей, необхідних для успішного подальшого навчання та соціалізації.

Список використаних джерел

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті : світовий досвід та українські перспективи [бібліотека з освітньої політики] / Н. М. Бібік, Л. С. Ващенко, О. І. Локшина та ін. ; за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ : КІС, 2004. 112 с.
2. Мовленєвий компонент дошкільної освіти : Навчально-методичний посібник / Укладач А. М. Богущ. Одеса : Ярослав, 2004. 74 с.
3. Піроженко Т. О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.

*Ірина Дутко,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема розвитку логічного мислення особистості є однією з центральних в психології і педагогіці, оскільки прогрес суспільства

— це шлях постійного інтелектуального пошуку, долання стереотипів і вироблення нових, нестандартних, часто несподіваних ідей, креативних підходів і шляхів до їх втілення [1].

Одним із засобів розвитку логічного мислення дітей дошкільного віку є дидактична гра [2].

Дидактична гра являє собою багатопланове складне педагогічне явище: вона є і ігровим методом навчання дітей дошкільного віку, і формою навчання, і самостійною ігровою діяльністю, і засобом всебічного розвитку особистості дитини.

А. Мельничук пропонує свою класифікацію дидактичних ігор: гра-подорож, гра-доручення, гра-припущення, гра-загадка, гра-бесіда. За змістом дидактичні ігри діляться на ігри з ознайомлення з навколишнім, розвиток мовлення, формування математичних уявлень, музичні ігри тощо. За ступенем активності дітей і вихователя дидактичні ігри поділяються на ігри-заняття і автодидактичні ігри. За наявністю ігрового матеріалу ігри поділяються на: ігри з предметами та іграшками, настільно-друковані, словесні [4, с. 54].

Дидактичні ігри з предметами дуже різноманітні за ігровими матеріалами, змістом, організацією проведення. Як дидактичні матеріали використовуються іграшки, реальні предмети (побутові предмети, знаряддя праці, вироби декоративно-прикладного мистецтва тощо), об'єкти природи (овочі, фрукти, шишки, листя, насіння) [4, с. 55].

Ігри з предметами дають можливість вирішувати різні виховні та освітні завдання: розширювати та уточнювати знання дітей, розвивати мисленнєві операції (аналіз, синтез, порівняння, розрізнення, узагальнення, класифікація), вдосконалювати мовлення (уміння називати предмети, дії з ними, їх якості, призначення; описувати предмети, складати та відгадувати загадки про них; правильно вимовляти звуки мовлення), виховувати довільність поведінки, пам'яті, уваги.

Серед ігор з предметами особливе місце займають сюжетно-дидактичні ігри та ігри-інсценування. У сюжетно-дидактичних іграх діти виконують певні ролі, наприклад продавця, покупця в іграх типу «Магазин», пекарів у грі «Пекарня», кравчині та швачки в грі

«Ательє» тощо. Ігри-інсценування допомагають уточнити уявлення про різні побутові ситуації («Лялька Наталка захворіла», «Облаштуємо ляльці кімнату»), про літературні твори («Подорож до країни казок»), про норми поведінки («Що таке добре і що таке погано», «В гостях у ляльки Ясі»).

Для розвитку координації дрібних рухів і зорового контролю за ними організовуються ігри з дидактичними іграшками моторного характеру. Для малюків використовуються численні варіанти ігор з прокочуванням кульок по жолобку, з гірки, у ворітця, а також ігри з вкладками, розбірними яйцями, кулями, вежами. Дітям 4-6 років призначені ігри з дрібницями, кеглями, більбоке, настільним більярдом. Особливо велика роль таких ігор на межі переходу до шкільного навчання. Розвиток координації рухів передпліччя, кисті та особливо пальців рук, чіткий зоровий контроль за цими рухами є важливими передумовами для підготовки дитини до оволодіння письмом. У таких іграх виховуються обережність, терпіння, наполегливість, кмітливість, розвивається вміння орієнтуватися у просторі [1, с. 107].

Настільно-друковані ігри різноманітні за змістом, навчальними завданнями, оформленням. Вони допомагають уточнювати та розширювати уявлення дітей про навколишній світ, систематизувати знання, розвивати мисленнєві процеси.

Серед дидактичних ігор для дошкільників переважають ігри, в основі яких лежить парність картинок, підібраних за схожістю. Спочатку дітям пропонують ігри, у яких потрібно підібрати з безлічі картинок пари абсолютно однакових (дві рукавички, два червоні яблука). Далі завдання ускладнюються: картинки треба об'єднати за змістом (знайти дві машини, з яких одна легкова, інша вантажна). Нарешті, старшим дошкільникам доцільно пропонувати відшуковувати пари серед предметів, що відрізняються один від одного просторовим розташуванням, формою, особливостями забарвлення.

У лото дитина повинна до картинки на великій мапі підібрати тотожні зображення на маленьких картках. Тематика лото різноманітна: «Зоологічне лото», «Квіти квітнуть», «Ми рахуємо», «Казки» тощо.

У доміно принцип парності реалізується через підбір карток при черговості ходу. Тематика доміно охоплює різні області дійсності: «Іграшки», «Геометричні фігури», «Ягоди», «Герої мультфільмів» тощо.

В іграх типу «Лабіринт», призначених для дітей старшого дошкільного віку, використовуються ігрове поле, фішки, рахунковий кубик. Кожна гра присвячена якійсь темі, іноді казковій («Щенячий патруль», «Людина-паук», «Сонік»). Діти «подорожують» по ігровому полю, кидаючи по черзі кубик і пересуваючи свої фішки. Ці ігри розвивають просторову орієнтацію, вміння передбачати результат дій [4].

Поширені настільно-друковані ігри, влаштовані за принципом розрізних картинок, складних кубиків, на яких зображений предмет або сюжет ділиться на кілька частин. Ці ігри сприяють розвитку логічного мислення, зосередженості, уваги.

Наразі популярні пазли (від англ. puzzle - гра на витривалість), де картинки різного змісту (зображення сценок з мультфільмів, тварин, замків) розділені на безліч частин (від 32 до 250).

Словесні ігри відрізняються тим, що процес вирішення навчального завдання здійснюється в розумовому плані, на основі уявлень і без опори на наочність. Тому словесні ігри проводять переважно з дітьми середнього і старшого дошкільного віку. Серед цих ігор багато народних, пов'язаних із забавлянками, прислів'ями, загадками, перевертаннями, частина яких доступна і малюкам завдяки образності мовного оформлення, побудованого на діалозі, близькості за змістом дитячому досвіду. Окрім мовленнєвого розвитку, формування слухової уваги за допомогою словесних ігор створюється емоційний настрій, удосконалюються мисленнєві операції, виробляються швидкість реакції, вміння розуміти гумор [2].

Дидактичні ігри використовуються на заняттях і у самостійній діяльності дітей. Як ефективний засіб навчання, вони можуть бути складовою частиною заняття, а в групах раннього віку – основною формою організації навчального процесу.

Отже, дидактичні ігри відіграють важливу роль у формуванні та розвитку логічного мислення дітей дошкільного віку, вони

сприяють формуванню у дітей умінь і навичок, необхідних для розв'язання різних завдань, розвитку їхнього інтелекту і пізнавальної активності.

Список використаних джерел

1. Вікова та педагогічна психологія / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. Київ : Просвіта, 2001. 416 с.
2. Гавриш Н., Безсонова О. Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дошкільників: методичний посібник. Київ: Слово, 2015. 120 с.
3. Ладивір С. Логічне мислення старших дошкільнят: індивідуальні особливості. *Дошкільне виховання*. 2006. № 11. С. 3-6.
4. Мельничук А. І. Дидактичні ігри як засіб адаптації шестирічної дитини до навчання та виховання. *Дошкільне виховання*. 2019. №16. С. 54-58.

*Марія Дячук,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР

Розвиток логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку є однією з важливих задач сучасної дошкільної освіти, оскільки саме на цьому етапі відбувається формування основних інтелектуальних процесів, що визначають майбутню навчальну діяльність дитини. Важливою умовою ефективного розвитку логічних операцій у дошкільників є створення сприятливих умов для їхнього пізнавального розвитку, де значне місце займають дидактичні ігри.

Дидактичні ігри – це особливий вид діяльності, який поєднує в собі навчальні та ігрові елементи, спрямовані на засвоєння знань і розвиток мислення дитини. Саме завдяки цим іграм дошкільники здобувають практичні навички логічного мислення, які згодом стануть основою для подальшого навчання в школі.

Таким чином, розвиток логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор є одним із центральних аспектів підготовки до навчання в школі.

Мислення здатне не лише виявляти сутність явищ і фактів, але й пояснювати причини їх виникнення, а також передбачати подальші події.

Логіка – це наука, яка досліджує закономірності змін і розвитку об'єктивного світу, явища і закони цього світу, а також способи мислення і методи побудови систем наукових знань.

Логічне мислення нерозривно пов'язане з розумовими операціями, з яких можна виділити п'ять основних видів: аналіз, синтез, абстрагування, порівняння та узагальнення.

Аналіз – це процес, що полягає у вивченні об'єкта чи явища шляхом розділення його на складові частини, визначення елементів, які формують ціле, а також дослідження властивостей цього об'єкта чи явища. Синтез, у свою чергу, є процесом об'єднання різних елементів та аспектів об'єкта в одне ціле (систему).

Таким чином, ми розуміємо логічне мислення як специфічний вид мисленнєвої діяльності, що характеризується здатністю приймати правильні рішення на основі аналізу, узагальнення та обробки інформації під час вирішення завдань, виконанням рефлексивних дій.

Однією з основних ідей ЗДО є розвиток інтелектуальних здібностей дітей. В цьому контексті особливості інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку полягають у вирішенні таких завдань:

- Розвиток мислення
- Розвиток креативності
- Розвиток комунікативних здібностей
- Розвиток соціальних здібностей

Головну роль у розвитку інтелектуальних здібностей дітей відіграє заклад дошкільної освіти, який закладає основу для подальшого формування особистості дошкільника.

Вихователям слід використовувати ігрові технології в навчанні та вихованні.

Гра, як форма діяльності, не лише залишається в житті дітей, але й продовжує еволюціонувати.

Основні засоби інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку:

1. Гра.
2. Інтерактивні технології.
3. Проєкти.
4. Розвивальні програми та завдання.
5. Книги та видання.
6. Розвиток креативності та художньо-естетичних здібностей.

Отже, основними ознаками розвитку інтелекту дітей старшого дошкільного віку є якість знань, уміння застосовувати їх на практиці, орієнтування в матеріалі, самостійне набування знань, знаходження нових способів навчальної роботи.

Характеризуючи сучасний стан використання дидактичних ігор в розвитку логічного мислення дітей старшого дошкільного віку в ЗДО, варто зазначити, що гра є формою вільного самовираження людини, що передбачає реальну відкритість до світу можливостей.

Гра має деякі загальні, універсальні риси:

1. «Гра виступає як активний спосіб пізнання навколишнього світу».
2. «Гра є свідомою і цілеспрямованою діяльністю».

Основним завданням є вдосконалення власного ігрового середовища в ЗДО. Для цього пропонуємо розділити його на різні ігрові зони:

- 1) «сюжетно-рольових»;
- 2) «режисерських»;
- 3) «комунікативних».

Отже, проаналізувавши розвиток логічного мислення дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор, можна зробити наступні висновки:

Логічне мислення можна визначити як спосіб мислення, що включає ідеї та образи. Вимоги до методичної обробки навчальної інформації актуалізовані таким чином, щоб інформаційні джерела

першої та другої сигнальних систем взаємодоповнювали одне одного.

Використання дидактичних ігор у розвитку логічного мислення дітей старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти є ефективним засобом інтеграції навчання та ігрової діяльності. Ці ігри сприяють формуванню ключових інтелектуальних навичок, таких як аналіз, синтез, порівняння та висновки.

Список використаних джерел

1. Барабаш Н. В., Халабуда Т. В. Розвиток логіко-математичних здібностей дітей старшого дошкільного віку через ігрові заняття за тематичними тижнями. Територіальний відділ освіти Дніпровського району. 2014. 21 с.

2. Білошиста А. В. Розвиток логічного мислення у дошкільнят: посібник для дошкільнят дошкільних закладів. 2013. 203 с.

3. Ковальчук І. Дидактична гра як засіб корекції інтелектуального розвитку розумово відсталих дітей старшого дошкільного віку. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна.* 2013. Вип. 23(1). С. 212–219.

*Леся Захарчук,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – д. пед. н., проф. Оксана Марчук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПАТРІОТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У складний період сьогодення, коли наша країна перебуває в умовах війни, особливо важливим є окреслення нових підходів та стратегії національно-патріотичного виховання як почуття та основної якості особистості, які повинні відповідати трагічним реаліям нашого часу.

Уважаємо, що надзвичайно важливим є впровадження патріотичного виховання в закладі дошкільної освіти, оскільки

дошкільний вік є найбільш сприятливим віковим періодом для виховання громадянської культури, формування патріотичного світогляду та почуттів дитини, морально-етичних принципів, утвердження національної ідентичності. Саме в цей період закладаються і формуються основи багатьох психічних якостей особистості, її ціннісні орієнтації, самооцінка.

Це підтверджують державні документи: Конституція України, Закон України «Про освіту», Базовий компонент дошкільної освіти, Концепція розвитку громадянської освіти в Україні, Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді та інші, у яких йдеться про виховання особистості, яка любить Батьківщину і усвідомлює свій громадянський обов'язок на основі духовних та загальнолюдських цінностей. Події останніх років, пов'язані з військовою агресією проти української держави, результати педагогічних і соціологічних досліджень свідчать про актуальність проблеми патріотичного виховання у закладі дошкільної освіти, та зокрема, патріотичного виховання дітей дошкільного віку.

Аналіз історико-педагогічної літератури доводить, що проблема патріотичного виховання були предметом наукових розвідок вітчизняних філософів та громадських діячів: Г. Ващенко, М. Драгоманова, М. Костомарова, І. Огієнка, О. Потебні, Г. Сковороди, Л. Українки, І. Франка, Т. Шевченка, П. Юркевича та ін. Основоположні засади патріотичного виховання були сформульовані видатними українськими вченими-педагогами О. Вишневським, О. Захаренком, М. Євтухом, В. Сухомлинським, І. Ткаченком.

Метою окреслених тез є розробка діагностичного інструментарію оцінки рівнів сформованості патріотичного світогляду дітей старшого дошкільного віку.

Як соціально-моральна якість патріотизм має прояв у трьох сферах: когнітивної (уявлення дітей), емоційно - чуттєвої (почуття, уподобання), діяльнісної (вчинки та дії). У дітей старшого

дошкільного віку виховання починається з формування уявлень дітей про патріотизм [1].

Роботу з вивчення рівнів сформованості патріотичної свідомості дітей старшого дошкільного віку ми розпочали з виявлення критеріїв та показників оцінки результатів роботи з патріотичного виховання.

Критерій є головною ознакою предмета або явища, що вимірюється, а прояв основної ознаки виражається показником. Критерій – це засіб перевірки твердження, теоретичного положення, практичної діяльності [2].

Грунтуючись на результатах аналізу психолого-педагогічної літератури, нами були конкретизовані наступні критерії та показники оцінки рівнів сформованості патріотичного світогляду дітей дошкільного віку з урахуванням їх вікових особливостей (таблиця 1) [3, с. 61].

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості патріотичного світогляду дітей дошкільного віку

Критерії	Показники
Когнітивний	– наявність знань назви свого міста, рідного краю, домашньої адреси; традицій та звичаїв нашого народу, державної символіки та символів
Емоційно-чуттєвий	– емоційно-естетична чуйність; – повага та інтерес до культури народу, народного мистецтва, традицій, звичаїв, фольклору, прагнення їх творчого освоєння та збереження.
Діяльнісно-практичний	– уміння відображати своє ставлення до рідного краю у різних видах образотворчої діяльності; – здатність проявити себе у справах, відстоювати свою честь і гідність, дбайливо ставитися до пам'яток історії, прояв інтересу до збереження навколишнього світу.

При цьому було враховано, що ознаками прояву в дітей старшого дошкільного віку патріотичної свідомості є наявність таких критеріїв: когнітивного; емоційно-чуттєвого та діяльнісно-практичного.

На основі визначених критеріїв та відповідних їх показників виділено рівні сформованості патріотичного світогляду дітей старшого дошкільного віку: високий, середній та низький. Опишемо їх:

Високий рівень сформованості патріотичного світогляду. Діти, охарактеризовані високим рівнем, знають і можуть пояснити всі основні поняття; цікавляться та пишаються історичним минулим України, розповідають про це іншим, знають героїв та видатних людей, співпереживають історичним подіям; знають теорію та культуру рідного краю, шанобливо та з любов'ю відгукуються про неї; люблять і бережуть природу, шанобливо ставляться до людей; беруть участь у заходах патріотичного змісту при організації та підтримці вихователя, виявляють ініціативу та активність у процесі діяльності.

Середній рівень сформованості патріотичного світогляду. Діти можуть пояснити патріотичні поняття з допомогою дорослого; знайомляться з історичним минулим за спонукання старших, але не завжди виявляють інтерес і співпереживання до історичних подій, проявляють частковий інтерес до історії та культуру рідного краю, беруть участь у заходах патріотичного змісту під керівництвом вихователя, привітні з оточуючими людьми.

Низький рівень сформованості патріотичного світогляду. Вихованці у поясненні патріотичних понять припускаються помилок; не цікавляться історією країни, не мають емоційного взаємозв'язку з основними поняттями патріотичного виховання; не виявляють особливого інтересу до історії та культури рідного краю, не бережуть природу, часто виявляють неповагу до своїх однолітків, дорослих; неохоче беруть участь у заходах патріотичного змісту.

Отже, критеріально-рівнева характеристика оцінки сформованості патріотичного світогляду дітей дошкільного віку дасть змогу на якісному рівні здійснювати діагностику

досліджуваного феномена та на основі педагогічного аналізу розробляти якісні методики патріотичного виховання дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Лісовець О. В. Національно-патріотичне виховання з основами народознавства: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2022. 111 с.

2. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Психологічний інструментарій в умовах дошкільного закладу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2013. 296 с.

3. Тесленко С. Виховання національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з рідним краєм. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*, 2018. Том 3, № 20. С. 131-137.

*Анастасія Карпуша,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ СПІВПРАЦІ ЗДО ТА СІМ'Ї З ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Інформаційна культура є одним із найдієвіших факторів інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку, їх адаптації до сучасних суспільних вимог та виховання комунікативних якостей особистості. Одним із важливих компонентів, що формують моральний устрій життя вихованця ЗДО, буде саме інформаційна культура батьків, яка визначає уклад усього сімейного життя.

Перевага формування інформаційної культури батьків в умовах ЗДО (порівняно з тим, що здійснюють ЗМІ) полягає в

оперативному зворотному зв'язку. Педагоги можуть залучати батьків до участі у бесідах, виявляти ступінь усвідомлення ними отриманих психолого-педагогічних знань, у разі потреби, маючи можливість коригування окремих уявлень та способів переконання. У ході такої бесіди у педагогів виникає можливість позитивних змін педагогічної позиції батьків в цілому, а також можливість впливу на формування мотивів їхньої виховної діяльності та надання допомоги у проведенні педагогічної рефлексії.

Формування інформаційної культури батьків дітей дошкільного віку в ЗДО відбувається через різні форми та методи роботи педагогів із сім'єю.

Формами взаємодії ЗДО та сім'ї є способи організації спільної діяльності та спілкування вихователів та фахівців з батьками (законними представниками) вихованців. Важливе завдання всіх видів форм і методів роботи ЗДО зі сім'ями дошкільників - завдання прийняття довірчих відносин з вихованцями, батьками та педагогами, об'єднання цих суб'єктів у єдину команду, а також потреби у них обміну один з одним інформації про свої проблеми у питаннях виховання та розвитку дітей, розробляючи спільно шляхи їх вирішення [2].

Робота педагогів ЗДО з батьками на формування інформаційної культури реалізується у вигляді різних форм і методів взаємодії.

Розглянемо детальніше форми та методи роботи з батьками спрямовані на формування їхньої інформаційної культури:

Наочно-інформаційні форми роботи з батьками:

1. Інформаційні куточки батьків. У кожній групі є батьківські куточки, гарно яскраво та оригінально оформлені. Вихователі, фахівці та адміністрація ЗДО розміщують на стендах у таких куточках важливу та корисну інформацію для батьків. Фахівці можуть розмістити свої пам'ятки чи рекомендації, адміністрація ЗДО - важливе оголошення, а вихователі групи розміщують інформацію про режим дня дітей (розпорядок дня, розклад занять, щоденне меню), а також розробляють самостійно або здійснюють добірку корисних статей та довідкових матеріалів для батьків.

2. Організація виставок творчих робіт дітей. На таких виставках вихователі розміщують творчі роботи дітей з метою демонстрації результатів групової чи індивідуальної діяльності вихованців.

3. Пам'ятки, розроблені самостійно чи грамотно підібрані. Зазвичай, пам'ятка невеликим розміром, з розміщенням на ній короткої та тезової інформації про правильне виконання певних дій чи важливих порад.

4. Папки-пересувки. Така папка є письмовою консультацією або рекомендацією для батьків (законних представників) з питань виховання та розвитку дітей, папку можна поставити в будь-яке зручне місце.

5. Відеозйомка. Зйомка різних моментів життя дітей у ЗДО, для подальшої демонстрації вихованцям та їх батькам.

6. Брошури. Використовують брошури, найчастіше, з метою допомогти батькам (законним представникам) дізнатися про роботу ЗДО, його діяльність та напрямки.

7. Буклети. Являє собою короткий план заходів, що випускають буклети один раз на місяць, для забезпечення батьків інформацією про заплановані заходи, конкурси, змагання, зміни у програмі та ін.

8. Дошка оголошень. Дошки оголошень є в кожній групі, а також загальні в холах, коридорах або на прогулянкових майданчиках, з інформацією про платні та додаткові послуги, а також актуальні заходи.

9. Скринька ідей. Використовується не в кожному ЗДО, творчий підхід для ідей та пропозицій батьків, що дозволяє їм брати участь в освітньому процесі [3].

Інформаційно-комунікаційні форми роботи з батьками:

1. Презентація ЗДО. Це сучасна реклама ЗДО, де батьки ознайомлюються з педагогічним колективом та отримують корисну інформацію про реалізацію роботи з вихованцями.

2. Блог (англ. blog, від web log - інтернет-журнал подій, інтернет-щоденник, онлайн-щоденник) - веб-сайт, в основний вміст, якого регулярно додаються записи, що містять текст, зображення або мультимедіа, своєрідний щоденник. Блоги, зазвичай, публічні і

пропускають сторонніх читачів, які можуть вступити до публічної полеміки з автором.

3. Веб-форум – інтернет-додатки або сторінка на сайті ЗДО для забезпечення спілкування, висловлювання вражень про заклад для відвідувачів сайту.

4. Форум – захід, організований співробітниками ЗДО, з метою визначення чи вирішення проблем.

5. Онлайн-семінар (веб-конференція, вебінар, англ. webinar) – різновид веб-конференції, проведення онлайн-зустрічей або презентацій через Інтернет у режимі реального часу, спілкування між ними підтримується через Інтернет за допомогою програми, що завантажується, встановленого на комп'ютері кожного учасника, або через веб-додаток.

6. Вебінар (англ. web + seminar) – це семінар, організований за допомогою інтернет-технологій.

7. Сайт (від англ. під однією адресою (доменним ім'ям або IP-адресою).

8. Чат – засіб обміну повідомленнями в Інтернеті в режимі реального часу, сучасних месенджерів (програм та додатків миттєвого обміну повідомленнями).

9. Електронна пошта – технологія та послуги з пересилання та отримання електронних повідомлень по розподіленій глобальній інтернет-мережі.

10. Skype, telegram та ін. – програми з використанням інтернет-мережі, що забезпечує відеозв'язок, опціонально використовуючи технології пірингових мереж, а також платні послуги для дзвінків на мобільні та стаціонарні телефони. текстових повідомлень та файлів [1].

Таким чином, якщо застосовувати всі описані методи в роботі з батьками, то можливо привести їх до розуміння та осмислення того, що педагог не може дати їм готовий «рецепт» виховання дитини, а лише загальні педагогічні рекомендації, яких слід дотримуватися стосовно індивідуальності дитини. Самоспостереження посприяє батькам визначити результативність методів у вихованні, застосовуваними ними, та змінити тактику їхньої власної поведінки.

Формування інформаційної культури батьків можливе за такими напрямками як: формування знань, виховання мотивації, формування умінь [2].

Підсумовуючи, ми можемо відзначити прагнення педагогів і батьків йти в ногу з часом, вивчати можливості впровадження інформаційних технологій у практичній діяльності, принципово інакше підходити до оцінки проблем організації взаємодії педагогів і батьків. Однак існує проблема пошуку та отримання інформації з боку батьків.

В сучасний час важливе формування інформаційної культури не тільки у дорослої, а й у дитини, саме дорослі формують інформаційну культуру дитини, а насамперед - батьки. Формування інформаційної культури починається в сім'ї, далі до неї підключаються ЗМІ, різні освітні організації, а потім формування триває упродовж усього активного життя людини-дитини під час її дорослішання. Тому необхідно розробити комплексний підхід до вирішення проблеми формування, координувати діяльність усіх соціальних інститутів, які беруть участь у реалізації, створенні програм, що дозволяють цілеспрямовано, з урахуванням вікових, соціальних та індивідуальних особливостей формувати гармонійно розвинену в інформаційному плані особистість. Щоб формувати гармонійно-розвинену особистість з дитинства, необхідно, щоб оточення дитини (батьки, педагоги ЗДО та ін.) мали досить високий рівень сформованості своєї інформаційної культури.

Отже, сучасний світ не стоїть на місці, він прогресує та розвивається. Виходячи з цього, батькам необхідно підвищувати рівень сформованості своєї інформаційної культури регулярно, а педагогам ЗДО стати їх наставниками та допомагати їм.

Список використаних джерел

1. Марчук О. О., Мельничук Л. Б., Пилипчук В. В., Шкабаріна М. А. Підготовка майбутніх вихователів до співпраці з батьками в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*: журнал. 2023. № 8(14). С. 659-669.

2. Панченко О. А., Панченко Л. В. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. 2015. № 2(46). С. 32-38.

3. Смотрич Д. В. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага*. Ужгород, 2023. .Т. 2. Вип. 77. . С. 121-127. . URL <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/284104/278250>. (дата звернення: 01.12.2024 р.).

*Катерина Квашук,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ЗЛАГОДИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Складні динамічні виклики сьогодення, від яких значною мірою залежить сучасне і майбутнє кожної держави, спонукають педагогічну спільноту до консолідованої сумлінної праці з розв'язання однієї з найактуальніших та найглобальніших проблем цивілізації – проблеми морального виховання, зокрема формування міжособистісної злагоди.

Низка законодавчих актів і постанов у галузі освіти щодо дошкільного дитинства (Закони України «Про дошкільну освіту», «Про соціальну роботу з дітьми і молоддю», «Про охорону дитинства», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Базовий компонент дошкільної освіти) наголошують на повноцінному розвитку дитини, формуванні в дошкільному дитинстві особистісно-значущих умінь і здатностей та набуття освітніх компетенцій (соціальної, комунікативної, інформативної, когнітивної тощо). Виконання цього завдання покладається на заклад дошкільної освіти, оскільки саме тут значною мірою відбувається виховання дружніх взаємин у дітей дошкільного віку [3].

Аналіз сутності стрижневого поняття нашого дослідження «міжособистісна злагода» у наукових джерелах свідчить, що воно є своєрідною філософемою, яка представлена в широкому спектрі таких наук, як філософія, соціологія, державне управління, економіка, соціальна психологія, педагогіка та ін. У сучасних тлумачних словниках української мови [2, с. 14] цей термін тлумачиться як поняття «згода» і «злагода». Розглянемо ці визначення:

1. «Згода» -це: 1) позитивна відповідь, дозвіл на що-небудь // Вияв бажання щось робити. Аби (якщо) ваша (твоя) згода- якщо ви (ти) погоджуєтесь; 2) взаємна домовленість, порозуміння; 3) спільність поглядів, думок; одностайність; 4) взаємна дружба, мирні стосунки; 5) союз, об'єднання; 6) у значенні стверджувальної частки означає підтвердження чого-небудь, погодження з чимось; гаразд; хай буде так. У згоді-у дружбі, мирно, злагоджено. Згоден-згодний; згоджатися - згоджуватися; згоджений- дієприкметник, пасив., мин. час., до згодити [5, с. 375]; 7) згода -позитивна відповідь на прохання, єдинодумство [4, с. 583].

2. «Злагода» означає: 1) мирні, дружні відносини, стосунки. Жити у злагоді - жити мирно, дружно; 2) взаємну домовленість, угоду про спільні дії;

3) погодженість, гармонію у чому-небудь. Злагоджений - який характеризується погодженістю дій, рухів; одностайний, дружний // Який звучить гармонійно, суголосно. Злагодженість - властивість за значенням злагоджений. Злад - злагода [2, с. 368]; 4) пристосування; 5) лад, мир; примирення (після сварки); 6) згоду, гармонію, мир, дружбу, *розм.* лагода, мирність, мирнота; 7) жити в злагоді значить жити мирно, дружно, *розм.* В ладу, в ладах. Жити в злагоді – значить годити, діяти злагідно; у думках і діях має бути злагодженість [4, с. 583].

Учений І. Бех, розглядаючи поняття «міжособистісна злагода» у психолого-педагогічній площині, наголошував, що вибудовуючи програму дій, спрямованих на виховання зростаючої особистості, педагог має враховувати характер емоційних взаємин, що встановилися між двома суб'єктами, які потрапили в ситуацію суспільно значущого вчинку. Ці взаємини умовно поділяють на

особистісно негативні (для яких характерні чвари, розлад, незгода, що унеможливають нормальне психологічне функціонування як вихованця самого по собі, так і групи, до якої він належить) та *особистісно позитивні* (для яких характерні злагода, прихильність, взаємне емоційне тяжіння і приятельська одностайність).

У разі виникнення міжособистісного конфлікту між вихованцями І. Бех переконливо радить педагогам *своєчасно залучити дітей до вчинку-примирення*, який допоможе подолати ситуацію негативної емоційної напруженості та нівелює деструктивні аспекти взаємин неприязні [1, с. 767-768].

Отже, на підставі аналізу філософської, соціологічної та психолого-педагогічної літератури з означеної проблеми уточнюємо сутність поняття «міжособистісна злагода» як узгоджену взаємодію між людьми, які мають схожі цінності, потреби, інтереси та цілі. Оскільки в дошкільній педагогіці і психології поняття «міжособистісна злагода старшого дошкільника» не визначене, у процесі виконання науково-дослідної теми нами було сформульовано авторське визначення поняття, яке тлумачиться так: міжособистісна злагода – це особистісна моральна чеснота старшого дошкільника, в якій інтегровані когнітивний, емоційно-ціннісний та поведінковий компоненти, що виявляються у знаннях дитиною норм і правил міжособистісної поведінки у соціальному середовищі, емоційно-ціннісному ставленні до них та вміннях їх застосовувати в процесі міжособистісної взаємодії з людьми.

Список використаних джерел

1. Бех І. Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
3. Остряньська О. А. Подолання комунікативних труднощів старшими дошкільниками у процесі формування міжособистісної злагоди. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 12 (31). С. 40-43.
4. Словник української мови : в 11-ти томах / уклад.: Г. П. Їжакевич та ін. Том 3. Київ : Наукова думка, 1972. С. 583.

Вікторія Келемен,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

РОЛЬ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР У ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання дітей дошкільного віку є важливою та складною педагогічною проблемою, оскільки саме на цьому етапі формується база якостей, необхідних майбутньому громадянину своєї країни. Формування громадянської свідомості, патріотизму, фізичного та духовного розвитку, а також професійної спрямованості можливе лише в межах цілісного педагогічного процесу.

Науковці, зокрема Л. Артемова, А. Богуш, О. Кононко, В. Котирло, З. Плохій, Т. Поніманська, Ю. Приходько, Н. Яришева, приділяють особливу увагу значенню фізичного виховання дітей дошкільного віку. У їхніх працях підкреслюється, що фізичний розвиток є невід'ємною складовою гармонійного становлення особистості дитини та важливим елементом формування її соціальної і громадянської активності.

Українські народні рухливі ігри мають значний виховний потенціал, обумовлений їхнім культурно-історичним походженням та соціальними функціями в системі дошкільної освіти. Вони сприяють багатогранному фізичному розвитку дітей дошкільного віку за умови їх раціонального поєднання з іншими засобами фізичного виховання.

Крім того, ці ігри збагачують духовний світ дітей, забезпечуючи можливість ознайомлення з культурною спадщиною, народними традиціями та обрядами, що відображають багатовікову історію українського народу. Багато з цих елементів збереглися до сьогодення, надаючи дітям змогу не лише розвиватися фізично, але й формувати уявлення про національну ідентичність та історичну спадщину [2, с. 13].

Участь дітей дошкільного віку в народних рухливих іграх різної інтенсивності сприяє освоєнню основних рухових умінь, таких як ходьба, біг, стрибки, рівновага, лазіння та метання. У процесі таких ігор відбувається формування витримки, сміливості, здатності діяти як у колективі, так і самотійно.

Народні ігри сприяють розвитку фізичних якостей, зокрема спритності, швидкості, влучності, витривалості та кмітливості, а також спрямовані на виховання вольових рис, зокрема волі до перемоги. Завдяки своїй динамічності й багатофункціональності ці ігри стають ефективним засобом всебічного фізичного та морального розвитку дітей. [3].

У межах основної освітньої програми для кожної вікової групи передбачені рухливі ігри, які відповідають віковим особливостям та індивідуальним здібностям дітей. У народних рухливих іграх особливу роль відіграють правила, які визначають послідовність дій, характер взаємин між учасниками та спрямовують їхню поведінку, забезпечуючи структурованість і динаміку гри.

Як фольклорний жанр, народні ігри мають унікальні особливості. Вони зазвичай є груповими, що дозволяє об'єднувати значну кількість учасників – від 10 до 20 і більше осіб. Структурна гнучкість народних ігор забезпечує можливість залучення всіх охочих, сприяючи формуванню атмосфери співпраці, єдності та активної участі. Ці характеристики роблять народні ігри цінним засобом як фізичного розвитку, так і соціальної взаємодії.[2].

Народні ігри є універсальними за своїм характером і можуть проводитися в будь-якому середовищі: у приміщенні, на галявині, подвір'ї, біля водойми, на луках чи поблизу річки. Їхня гнучкість дозволяє адаптувати ігри до різних умов, зберігаючи при цьому їхню виховну й розвивальну цінність.

Багатоваріантність є однією з ключових особливостей народних ігор. Одна й та сама гра може набувати різних форм у залежності від регіону України, відрізняючись варіаціями текстів, приспівів чи повторів. Це особливо яскраво проявляється в таких іграх, як «А ми просо сіяли», «Мак», «Калина», які, попри різноманітність виконання, зберігають свою основу, відображаючи багатство й розмаїття української культурної спадщини.

У грі «Мак» у першому варіанті діти звертаються до Городника, чи полив він мак та чи поспів мак. При цьому кожне запитання оспівується приспівом: «Маки, маки, маківочки, золотії голівочки» [1, с. 69].

Характерною особливістю народних ігор є повчальний зміст, який подається в ігровій формі.

За своєю структурою більшість народних ігор прості, однопланові, завершені, в них в єдине ціле поєднуються слово, рух, пісня.

У закладах дошкільної освіти народні рухливі ігри проводяться у фізкультурному чи музичному залі, а також на прогулянкових майданчиках. Їх організовують для підгруп або всієї групи дітей, а також інтегрують у фізкультурні заняття. Після опанування правил і основ гри діти можуть проводити її самостійно, що сприяє розвитку їхньої ініціативності та самостійності.

Під час роботи з дітьми старшого дошкільного віку важливо формувати стійкий інтерес до народних рухливих ігор, створюючи умови для їх організації як на прогулянках, так і у вільний час. Це дозволяє дітям не лише розвивати фізичні та соціальні навички, а й вивчати культурну спадщину через активну діяльність.

Керівництво грою передбачає ретельний добір ігор, які відповідають віковим особливостям дітей, їхньому рівню рухової активності, а також умовам конкретного моменту. Необхідно враховувати доступність правил і змісту гри, запобігати перезбудженню або перевтомі дітей, забезпечуючи позитивний емоційний настрій і комфортні умови для гри [3].

Народні хороводні ігри проводяться в ранкові години, на прогулянці, в другій половині дня. Вони також входять до складу занять з усіх розділів програми, ними бажано закінчувати заняття для піднесення емоційного тону старших дошкільників. Без хороводних ігор не може обійтись жодне народне свято чи розвага. «Для того, щоб це животворне джерело не замулювалося, - пише Е. Вільчковський, - не згасали його пульсуючі водограї, котрі повсякчас погамовують духовну спрагу, приносять нам радість і здоровий дух, мусимо бути ревними оберігачами наших кращих народних традицій, серед яких уособне місце посідають дитячі ігри і

яким відведена самою природою виняткова роль у вихованні наших дітей» [3, с. 154].

Важко переоцінити значення ігор і забав у справі формування фізично здорового, етично стійкого й інтелектуально розвиненого майбутнього члена суспільства. Завдяки народним іграм можна виховати в дитині всі ті властивості, котрі ми шануємо в людей і котрі нам би хотілось прищепити дітям різними оповіданнями, бесідами та навчанням.

Граючись, дитина зосереджує увагу, а це вже є початком виховання сильної волі. Захоплена грою дитина загартовується в терпінні, бо ніколи не скаржиться на біль, якщо впаде чи вдариться ненароком. Від такого болю за інших обставин вона би пролила чимало сліз. Граючись, дитина легко схоплює, розуміє та запам'ятовує гру, а ці якості, постійно розвиваючись, у свою чергу полегшують виконання складніших завдань.

Народна фізична культура включає ті види рухової активності та методи їх використання, які історично склались як наслідок непрофесійної діяльності з метою фізичного, психічного та фізіологічного впливу на розвиток людини, адекватного пристосування до умов навколишнього середовища, підготовки до трудової діяльності та військової справи. У цьому плані слід указати на педагогічну значущість народних ігор, основні компоненти яких (зміст, форма, методичні особливості) роблять їх одним з ефективних засобів, що можуть застосовуватись у всіх ланках системи фізичного виховання [1].

Народні ігри поділяють на групи: насамперед це сезонно-обрядові ігри типу «Кривий танець», «Горішок», «Подоланочка». У давні часи такі ігри проводились у певні пори року, у дні календарних свят і супроводжувались обрядовими піснями та хороводами. Де які з них починались магічними звертаннями-закличками до сил природи, птахів. У побутових народних іграх відображено працю українського народу (землеробство, тваринництво, ковальство, мисливство, рибальство): «Гуси», «Нема пана вдома», «Коваль». Ігри-ловітки («Піжмурки», «Латка», «Квач») - безсюжетні ігри, в яких удосконалюються навички швидкого бігу. Серед народних ігор можна також виділити ігри-

забави та ігри-атракціони. Вони мають естафетний характер з елементами змагань: стрибки на одній нозі, закидання м'ячів у рухому ціль, перетягування каната, ходьба на низьких ходулях, підстрибування та ловіння ласощів (бублика, цукерки) зубами - «Бій півнів», «Перетягування бука», «Пес», ігри комічного характеру «Ледачий Гриць», сюди ж можна віднести гойдання на гойдалках, катання на саморобних каруселях, лазіння по гладенькому стовбуру, ліплення снігової баби тощо [2, с. 78].

Як зазначено вище, вибір ігор є, тому, обираючи, які ігри можна пропонувати дошкільникам, слід урахувувати природні умови. Скажімо, гуляючи в лузі, доречно пограти в «Гусей», «Віночок», «Подоланочку»; біля водойми - у «Міст», «Качок і рибалок», «У річку гоп»; у лісі - у «Грибок» «Горішок» тощо [2, с. 78].

Отже, за допомогою українських народних рухливих ігор, розваг і забав можна не лише формувати рухові вміння, розвивати фізичні якості, виховувати позитивні риси характеру як особистості, але й збагачувати молодь знаннями про історію, звичаї й традиції різного народу.

Список використаних джерел

1. Галаманжук Л. Л. Оздоровчі технології та діагностичні методи фізичного розвитку дітей: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 122с.
2. Кругляк Т., Кругляк Н. Рухливі ігри та забави в дошкільних навчальних закладах. Тернопіль: Підручники і посібники, 2018. 64 с.
3. Марєєва Т. В., Бабачук Ю. М. Розвиток рухової творчості у дітей старшого дошкільного віку засобами рухливої ігри. *Дошкільна педагогіка*. Випуск 29. Т. 2.2020. С. 156-163.

*Вероніка Козут,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

МЕТОДИ, ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Турбота про здоров'я дітей є одним із пріоритетних завдань модернізації освіти України, оскільки вона забезпечує основу для фізичного, психічного та соціального благополуччя учнів. Формування здорових звичок і поведінкових стратегій у навчальному процесі сприяє гармонійному розвитку особистості та створює умови для успішного навчання і подальшого життя в суспільстві.

При формуванні уявлень про основи здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку педагоги використовують різні методи, форми, засоби в побудові освітньо-виховного процесу. Основними формами роботи вважаються заняття, дозвілля, режимні моменти, спортивні змагання та святкові дні [1, с. 52].

Формування основ здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку є складним та багатоаспектним процесом, який потребує різноманітних підходів та методів. Використання наочних, словесних та практичних методів забезпечує комплексний вплив на різні аспекти розвитку дітей та сприяє ефективному засвоєнню знань та формуванню навичок.

Використання плакатів, картинок, схем та ілюстрацій дозволяє дітям краще розуміти та запам'ятовувати інформацію про здоровий спосіб життя. Візуальні образи сприяють формуванню асоціацій та закріпленню знань. Перегляд відео-уроків, анімацій та мультфільмів про здоров'я допомагає дітям краще усвідомлювати значення здорових звичок. Це також робить навчання більш цікавим та захоплюючим.

Педагоги використовують розповіді про здоровий спосіб життя, пояснюють дітям важливість дотримання гігієнічних норм, правильного харчування та фізичної активності. Це допомагає дітям усвідомити значення здорових звичок на рівні розуміння. Під час бесід та обговорень діти мають можливість висловлювати свої думки, задавати питання та ділитися власним досвідом. Це сприяє закріпленню знань та розвитку критичного мислення [2].

Проведення рольових та рухливих ігор, спрямованих на формування навичок здорового способу життя. Діти вчаться правильному миттю рук, догляду за зубами, виконанню фізичних вправ через гру. Це робить навчання більш інтерактивним та ефективним.

Організація майстер-класів, експериментів та практичних занять, де діти можуть самостійно застосовувати отримані знання. Наприклад, приготування здорових страв, проведення фізичних вправ на свіжому повітрі [2, с. 54].

Таким чином, використання наочних, словесних та практичних методів у процесі формування основ здорового способу життя дітей старшого дошкільного віку забезпечує комплексний підхід до навчання. Наочні методи сприяють кращому сприйняттю та запам'ятовуванню інформації, словесні методи допомагають усвідомити значення здорових звичок, а практичні методи забезпечують активне засвоєння навичок та їх закріплення в повсякденному житті. Такий підхід сприяє гармонійному розвитку дітей та формуванню здорових звичок на все життя.

Спеціальні вправи та система фізичного виховання, які включають у себе ранкову гімнастику, комплекс загальнорозвивальних вправ, гімнастику пробудження та ін. є важливими складовими у формуванні основ здорового способу життя дошкільників.

Фізкультурні заняття - основна форма організованого систематичного навчання фізичним вправам у ЗДО. Ця форма роботи вважається основною для розвитку правильних рухових умінь та навичок, формує відповідні умови з метою освоєння єдиних положень і закономірностей при виконанні фізичних вправ, сприяє формуванню різнобічних можливостей дітей. Заняття

проводяться у спеціальному залі, супроводжуються музикою [3, с. 24].

Крім основних фізкультурних занять, важливо також впроваджувати різноманітні форми фізичної активності, які сприяють загальному фізичному розвитку дітей і формуванню позитивного ставлення до здорового способу життя. Це можуть бути:

- рухливі ігри та естафети, використання рухливих ігор та естафет допомагає дітям розвивати координацію, швидкість реакції, витривалість та командний дух. Такі заняття роблять фізичну активність захоплюючою та інтерактивною;

- заняття на свіжому повітрі: організація фізкультурних занять на свіжому повітрі сприяє загартовуванню дітей, поліпшенню роботи серцево-судинної та дихальної систем. Прогулянки, біг, ігри з м'ячем на відкритому повітрі підвищують рівень фізичної активності та покращують настрій;

- танцювальні заняття: заняття танцями дозволяють дітям розвивати гнучкість, ритмічність, координацію рухів. Танці також сприяють емоційному розвитку, допомагають висловлювати почуття через рух і сприяють соціалізації;

- йога та релаксаційні вправи: впровадження йоги та релаксаційних вправ допомагає дітям розслаблятися, знижувати рівень стресу, покращувати концентрацію уваги та збалансованість емоційного стану. Йога сприяє розвитку гнучкості та зміцненню м'язів;

- змагання та спортивні свята: організація змагань та спортивних свят стимулює дітей до активної участі, розвиває здоровий дух суперництва, підвищує мотивацію до фізичної активності. Такі заходи сприяють формуванню командного духу та вмінню працювати у команді [2, с. 97-100].

Таким чином, фізкультурні заняття є основною формою організованого навчання фізичним вправам у дитячому садку, що сприяє розвитку рухових навичок та різнобічних можливостей дітей. Доповнення фізкультурних занять різноманітними формами фізичної активності дозволяє забезпечити комплексний підхід до

фізичного виховання, сприяє гармонійному розвитку дітей та формуванню здорового способу життя з раннього віку.

Впровадження нетрадиційних форм формування здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку сприяє різноманітності та інтересу до фізичної активності, здорового харчування та загального благополуччя. Нетрадиційні методи можуть доповнити традиційні підходи і зробити процес навчання більш цікавим та ефективним [2].

Організація екологічних акцій, таких як прибирання території, висадка рослин, допомагає дітям усвідомити значення збереження навколишнього середовища і здорового способу життя, екологічні заняття на свіжому повітрі сприяють загартовуванню та фізичній активності.

Проведення кулінарних майстер-класів, де діти навчаються готувати прості та корисні страви, допомагає їм засвоїти основи здорового харчування, в процесі приготування їжі діти отримують знання про корисні продукти та їх властивості.

Заняття з арт-терапії, такі як малювання, ліплення, аплікація, сприяють розвитку творчих здібностей та емоційної виразності дітей. Арт-терапія допомагає знижувати рівень стресу, покращувати настрій та формувати позитивне ставлення до себе і навколишнього світу.

Використання ігор, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту, допомагає дітям навчитися розпізнавати та висловлювати свої емоції, розуміти почуття інших. Це сприяє формуванню здорових взаємин та емоційної стійкості.

Організація квестових занять, де діти виконують різні завдання, проходять етапи та досягають мети, сприяє розвитку фізичної активності, логічного мислення та командної роботи. Квестові заняття роблять навчання цікавим та мотивуючим.

Використання інтерактивних програм, мобільних додатків та інших ІТ-технологій дозволяє зробити процес навчання більш сучасним та цікавим для дітей. Це можуть бути інтерактивні заняття, онлайн-ігри, що навчають здоровому способу життя [3, с. 18].

Отже, впровадження нетрадиційних форм формування здорового способу життя у дітей старшого дошкільного віку сприяє різноманітності навчального процесу, підвищенню інтересу до здорових звичок та їх активному засвоєнню. Такий підхід забезпечує комплексний розвиток дітей, гармонійне поєднання фізичного, емоційного та соціального благополуччя.

Список використаних джерел

1. Божко А. В. Засоби та методи фізичного виховання дошкільників. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 49 (102). С. 52-57.
2. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дошкільників: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.
3. Починок Є. А., Бойко Ю. О. Здоров'язбережувальні технології у початковій школі: практичний poradник для вчителів: методичний посібник для студентів психолого-педагогічного факультету. Полтава: ПНПУ, 2021. 83 с.

Юлія Козаченко

студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»

Науковий керівник - к. пед. н., доц. Валентина Борова

*Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені
академіка Степана Дем'янчука*

ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвиток мовлення є одним із ключових завдань дошкільної освіти, оскільки від рівня сформованості мовленнєвих навичок залежить успішність подальшого навчання та соціалізації дитини. У сучасній педагогіці значна увага приділяється пошуку ефективних методів і засобів розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Одним із таких засобів є дидактичні ігри, які сприяють активізації мовленнєвої діяльності, збагаченню словникового запасу та формуванню граматично правильного мовлення.

Дидактичні ігри є спеціально організованими іграми, метою яких є навчання та розвиток певних навичок і вмінь у дітей. Вони поєднують у собі елементи навчання та гри, що робить процес засвоєння знань більш цікавим та ефективним для дошкільників. Використання *дидактичних ігор* у процесі розвитку мовлення дозволяє створити природні умови для спілкування, стимулює мовленнєву активність та сприяє закріпленню мовленнєвих навичок.

Дидактичні ігри займають особливе місце у формуванні мовленнєвих навичок дітей старшого дошкільного віку. Вони сприяють організації навчального процесу в цікавій та доступній формі, стимулюючи мовленнєву активність дітей.

Згідно з дослідженнями Задираки А. М., мовленнєві ігри сприяють розвитку словникового запасу дітей, допомагаючи їм опановувати нові слова в контексті життєвих ситуацій. Такі ігри також стимулюють дітей до використання складних граматичних конструкцій, що є етапом у розвитку зв'язного мовлення (Задирака А. М., 2017, с. 112–115).

Рудківська Н. Л. зазначає, що дидактичні ігри, зокрема ті, що включають елементи гри, допомагають дітям не тільки засвоювати мовні конструкції, а й використовувати їх у спілкуванні з однолітками та дорослими. Авторка підкреслює важливість регулярного використання таких ігор у педагогічній діяльності, щоб вони не створювали умови для активного навчання через гру [3, с. 182–185].

Крім того, Бондаренко О. С. у своїй роботі зазначає, що дидактичні ігри можуть бути адаптовані до індивідуальних потреб кожної дитини. Наприклад, ігри, спрямовані на тренування звукових сигналів, допомагають коригувати мовленнєві порушення у дітей із затримкою мовного розвитку (Боненко О. С., 2019, с. 95–98).

Приклади ефективних дидактичних ігор:

1. «Словесний ланцюжок» – діти по черзі називається словом, пов'язаним між собою за певною темою. Це додатково закріпити лексичні одиниці.

2. «Казкова мозаїка» – діти придумують продовження казки, розвиваючи творче мислення та зв'язне мовлення.

3. «Знайди помилку» – вихователь навмисно робить помилку у реченні, а діти повинні її виправити, що сприяє розвитку граматичної правильності.

Дидактичні ігри залишаються незамінним інструментом у практиці дошкільного навчання, забезпечуючи гармонійний розвиток мовленнєвої компетенції дітей

Дослідження показують, що використання дидактичних ігор позитивно впливає на розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку. Зокрема, Омельченко І. М. зазначає, що дидактичні ігри сприяють формуванню комунікативної діяльності у дітей із затримкою психічного розвитку, покращуючи їхні мовленнєві навички та здатність до спілкування [1, с. 45-47].

Крім того, Рудківська Н. Л. підкреслює важливість оптимального поєднання ігор та вправ у процесі розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Вона зазначає, що дидактичні ігри створюють умови для активного засвоєння мовленнєвих норм та правил, сприяють розвитку зв'язного мовлення та збагаченню словникового запасу [3 с. 182].

Приклади дидактичних ігор для розвитку мовлення

1. Гра «Опиши предмет»: Дітям пропонується обрати предмет та описати його, використовуючи якомога більше прикметників. Це сприяє збагаченню словникового запасу та розвитку вміння будувати зв'язні висловлювання.

2. Гра «Закінчи речення»: Вихователь починає речення, а дитина повинна його завершити. Така гра розвиває граматичну правильність мовлення та вміння логічно завершувати думку.

3. Гра «Склади розповідь за картинками»: Дітям надається серія картинок, за якими вони повинні скласти розповідь. Це сприяє розвитку зв'язного мовлення та вмінню будувати послідовні висловлювання.

Для досягнення максимального ефекту від використання дидактичних ігор у процесі розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку необхідно дотримуватись певних педагогічних умов:

– Систематичність та послідовність: Ігри повинні проводитися регулярно, з поступовим ускладненням завдань відповідно до рівня розвитку дітей.

– Індивідуальний підхід: Врахування індивідуальних особливостей кожної дитини, її мовленнєвого розвитку та інтересів.

– Створення мотивації: Використання ігор, які є цікавими та значущими для дітей, що стимулює їхню активність та бажання брати участь у мовленнєвій діяльності.

– Забезпечення зворотного зв'язку: Надання дітям можливості отримувати зворотний зв'язок щодо правильності їхніх висловлювань та заохочення до самокорекції.

Отже, дидактичні ігри є ефективним засобом розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Вони сприяють збагаченню словникового запасу, розвитку зв'язного та граматично правильного мовлення, формуванню комунікативних навичок. Ефективне використання дидактичних ігор у педагогічному процесі можливе за умови дотримання певних педагогічних умов, таких як систематичність, індивідуальний підхід, створення мотивації та забезпечення зворотного зв'язку. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на розробку та впровадження нових дидактичних ігор, а також на вивчення їхнього впливу на різні аспекти мовленнєвого розвитку дошкільників.

Список використаних джерел

1. Омельченко І. М. Психолого-педагогічні основи діагностики і формування комунікативної діяльності у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку . Полтава: Техсервіс, 2015. 187 с.

2. Мартиненко І. В. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку із системними порушеннями мовлення . Київ: ДІА, 2016. 307 с.

3. Рудківська Н. Л. Співвідношення ігор і вправ у забезпеченні розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку. Актуальні питання гуманітарних наук , 2021, вип. 41, т. 3, с. 181–185

*Ольга Коробка,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагула,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ

Актуальною проблемою сучасної дошкільної освіти є логіко-математичний розвиток дітей засобами малих фольклорних жанрів.

На важливості використання засобів народної культури у вихованні особистості дитини, зокрема фольклору, наголошено у наукових доробках О. Духновича, С. Русової, В.Сухомлинського, К. Ушинського та ін. Ідеї класиків педагогіки знаходять своє відображення у дослідженнях сучасних учених (А. Богуш, Л. Грацціанська, К. Крутій, Н. Лисенко, Л. Плетеницька та ін.).

Малі фольклорні жанри (малі фольклорні форми) – це лаконічні жанри фольклору, які включають невеликі за обсягом фольклорні твори, які відображають народну творчість у стислій формі та яскраво передають самобутність народу, зазвичай описуючи чіткі та зрозумілі життєві ситуації.

До малих фольклорних жанрів, які використовують для дітей старшого дошкільного віку, належать: прислів'я, приказки, загадки, потішки, заклички, примовки, скоромовки, лічилки. Вони мають значну педагогічну цінність, адже збагачують словниковий запас, розвивають артикуляційний апарат і фонематичний слух, а також слугують потужним засобом логіко-математичного розвитку дітей [2, с. 330].

Загадки – це поетичні запитальні висловлювання з моральним змістом. Відповідно, вони впливають на розумове, естетичне та моральне виховання. Загадки покликані розвивати мислення дітей, привчати їх аналізувати предмети та явища з різних сфер навколишньої дійсності [3].

Загадка сприяють ознайомленню з деякими математичними поняттями (число, відношення, величина і т.д.) [2]. Наприклад: «П'ять комірчин, а одні двері» (Рукавиця), «Двоє дивляться, один говорить, а двоє слухає» (Очі, вуха, язик), «Два братики через дорогу живуть, а один одного не бачать» (Очі) та ін. [3].

За допомогою загадки формуються основи теоретичного творчого мислення, формуються тимчасові, просторові уявлення, поняття кількісної, порядкової лічби.

Лічилка – це невеликий віршований твір, зазвичай дитячий, яким визначається роль і місце у колективній грі кожного учасника [2].

У лічилках суворо дотримуються співзвуччя та ритм, художня їх функція полягає саме у своєрідній грі словом та ритмом, для яких характерна жвавість та барвистість. Лічильники застосовуються для закріплення нумерації чисел, порядкового та кількісного рахунку. Їх заучування допомагає розвивати пам'ять, сприяє виробленню вміння вести перерахунок предметів, застосовувати у повсякденному житті сформовані навички [2].

Наприклад:

1. Лічба:

«Я рахую цуценят: раз, два, три, чотири, п'ять
Десять пішло гулять – ти іди його шукать»

2. Орієнтування в просторі:

«Сидить жаба під корчем,
зачинає рити,
На кого це слово впаде,
той буде жмурити» [2].

Забавлянки або потішки – жанр дитячого фольклору, який складається з коротесеньких пісеньок чи віршиків гумористичного, жартівливого змісту ігрової спрямованості.

Наприклад, під час засвоєння поняття «Порівняння предметів за величиною» можна використати таку потішку:

«Малесенькі ніжки швидко край доріжки –
Туп-туп-туп.
А великі ноги швидко край дороги -
Туп-туп-туп!» [3].

Ще один видом малих форм фольклору є скоромовки. Мета скоромовки – навчити швидко і чітко вимовляти фразу, яка навмисно побудована утрудненим вимовляти образом. Скоромовка дозволяє закріплювати, відпрацьовувати математичні терміни, слова та мовні звороти, пов'язані з розвитком кількісних уявлень. Скоромовки можна розучувати на заняттях з логіко-математичного розвитку та поза ними [3]. Наприклад, у процесі засвоєння поняття величини можна використати таку скоромовку:

«Великі мурахи грали у шахи,
А маленькі мурашки – у шашки» [1].

Прислів'я та приказки на заняттях з логіко-математичного розвитку можна використовувати з метою закріплення знань про частини доби: «І вдень і вночі сняться калачі». «Нема ранку без вечора». «Ранок вечора мудріший». «Хто рано підводиться, за тим і діло водиться». «Хто раніше прийде, той швидше змеле».

Таким чином, використання засобів народної педагогіки допоможе вихователю для виховання та навчання дітей у засвоєнні математичних знань про числа, величини, геометричні фігури, просторові та часові уявлення та ін.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Українське народознавство в дошкільному закладі. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Вища школа, 2002. С. 321-335.
2. Савченко М. Використання фольклору як засобу логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2014. Ч. 2. С. 329-336.
3. Плетеницька Л. Мандрівка у народну математику. *Палітра педагога*. 1999. № 1. С. 3-8.

*Аліна Кручко,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

СУТНІСТЬ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НЕЖИВОЮ ПРИРОДОЮ

Необхідність екологічного виховання зумовлена наявністю світової екологічної кризи, причина якої криється у практичній діяльності людини, що обумовлена її антропоцентричною свідомістю. Основи свідомості, екологічної культури, ставлення особистості до світу природи закладаються в дошкільному дитинстві, що підтверджує вагомість використання цього сензитивного періоду для екологічного виховання особистості. У законі «Про дошкільну освіту» її роль визначається як провідна у формуванні особистості дитини, тому зміст освіти має виступати базисом становлення людини, а методи відповідати віковим особливостям дітей.

Незважаючи на підвищений інтерес науковців до проблеми екологічного виховання дітей дошкільного віку, дослідження впливу навколишнього середовища на виховання й навчання дитини, проблема методичного забезпечення формування у дітей старшого дошкільного віку природознавчої компетентності у процесі ознайомлення з природою не втрачає своєї актуальності.

У діяльності закладу дошкільної освіти одна з ключових ролей належить методичному забезпеченню освітньо-виховного процесу. Діяльність керівника, методиста чи педагога важко уявити без належного методичного супроводу, який надає структуру та підтримку всьому освітньому процесу [1].

Методичне забезпечення дошкільного виховання включає такі ключові компоненти:

1. Навчально-програмну документацію освітніх програм – документи, що визначають зміст, обсяг та послідовність освітнього процесу для дітей дошкільного віку.

2. Програмно-планову документацію виховного процесу – плани виховної та освітньої роботи, які забезпечують системність в освітньому процесі.

3. Навчально-методичну літературу для програм виховання – видання, що містять систематизовану інформацію наукового чи практичного характеру, необхідну для реалізації виховних програм. Ці матеріали адаптовані для організації ефективного виховного процесу та враховують вікові особливості дітей.

4. Навчально-методичні посібники – практичні посібники для вихователів, що сприяють впровадженню сучасних методик у виховання та навчання дітей дошкільного віку.

5. Інформаційно-аналітичні матеріали – статистичні, аналітичні та інші матеріали, що допомагають оцінювати ефективність програм виховання та визначати напрями їх вдосконалення [2].

Ці компоненти створюють цілісну систему, яка забезпечує якісне виховання, навчання та розвиток дітей у закладах дошкільної освіти. Важливим аспектом є постійне оновлення методичних матеріалів, щоб враховувати новітні наукові підходи та досягнення в галузі педагогіки та психології.

Основним ресурсним компонентом освітнього процесу виступає система умов, яка включає матеріально-технічні, методичні та соціально-психологічні ресурси. Вона забезпечує ефективне досягнення цілей виховання та навчання дітей дошкільного віку і складається з таких важливих елементів:

1. Предметно-просторове середовище – адаптоване та багатофункціональне середовище, що стимулює активність і самостійність дітей, надаючи їм доступ до матеріалів для пізнавальної та творчої діяльності.

2. Методичне забезпечення – програми, посібники та рекомендації, що допомагають педагогам ефективно реалізовувати освітні завдання з урахуванням індивідуальних особливостей дітей.

3. Кваліфікація та мотивація педагогів – постійне підвищення кваліфікації педагогів і стимулювання їхнього професійного розвитку є важливим чинником успішної реалізації освітніх цілей.

4. Соціально-психологічний клімат – створення доброзичливої атмосфери, що сприяє взаємодії та комунікації, де діти відчувають підтримку та можуть безпечно проявляти свої здібності [3].

Таким чином, цілісний підхід до створення системи ресурсного забезпечення дозволяє досягати основних завдань виховання та навчання дітей дошкільного віку, сприяючи їхньому гармонійному розвитку та підготовці до подальшого навчання.

При організації освітнього процесу, спрямованого на формування природознавчої компетентності у дітей старшого дошкільного віку у процесі вивчення неживої природи, можна виділити такі основні групи умов:

1. Психолого-педагогічні умови – передбачають створення особистісно-орієнтованої моделі взаємодії між педагогом і дитиною, заснованої на суб'єкт-суб'єктних відносинах. Це включає діалог і співробітництво, де педагог виступає як наставник і партнер у навчанні. Дотримання принципу природовідповідності (врахування природних особливостей розвитку дитини), а також індивідуалізація освітнього процесу сприяють більш ефективному засвоєнню знань. Важливою складовою є також співпраця з сім'єю, яка підтримує і розвиває навчальні досягнення дитини в домашньому середовищі.

2. Середовищні умови – створення розвивального середовища, що стимулює пізнавальну активність і інтерес до природи. Це може включати облаштування куточків живої та неживої природи, організацію доступу до дидактичних матеріалів, наочних посібників, інтерактивних стендів, які сприяють дослідницькій діяльності.

3. Дидактичні умови – реалізація принципу інтеграції та комплексно-тематичного підходу до організації освітнього процесу. Важливо використовувати методи, форми та засоби навчання, які відповідають віковим можливостям дітей і меті освітньої програми. Педагогічний процес передбачає гнучке поєднання гри, експериментів, проектної діяльності та інших активностей, а також

своєчасне вивчення та корекцію освітнього процесу на основі зворотного зв'язку.

4. Організаційні умови – налагодження соціального партнерства дошкільного закладу із сім'єю та найближчим соціальним оточенням (бібліотеками, школами, музеями тощо). Співпраця з такими установами розширює можливості навчання та дозволяє дітям застосовувати здобуті знання в реальному житті. Використання нормативно-правової бази також є важливим для дотримання стандартів і вимог у галузі дошкільної освіти [3].

Забезпечення всіх цих умов сприяє ефективному розвитку природничих знань у дітей, стимулює їхню допитливість, ініціативність і здатність до самостійної дослідницької діяльності.

Спираючись на аналіз теоретичних досліджень методичного забезпечення освітнього процесу та використання різних методів для створення освітнього середовища, яке розкриває творчий потенціал кожного педагога й допомагає їм опановувати нові способи мотивації та організації діяльності дітей дошкільного віку, ми будемо подальшу роботу з педагогами.

Основні форми і методи співпраці з педагогічним колективом:

- індивідуальні опитування педагогів для виявлення труднощів у створенні предметно-розвивального середовища для формування природничих знань у старших дітей дошкільного віку;

- індивідуальні та групові консультації з питань формування основ природничих знань у дітей старшого дошкільного віку у процесі вивчення неживої природи;

- проведення семінарів-практикумів, дискусійних клубів, зустрічей у вітальні, круглих столів для педагогів з метою підвищення їхньої компетентності у формуванні природознавчої компетентності дітей старшого дошкільного віку у процесі вивчення неживої природи [2].

Вказані форми методичної роботи, такі як педагогічні ради, семінари, практикуми, консультації, творчі групи, відкриті перегляди та ділові ігри, розглядаються як групові. Методичне забезпечення освітнього процесу, спрямованого на формування природничих знань у дітей старшого дошкільного віку, включає

підтримку в розвитку творчого потенціалу педагогів, які активно беруть участь у конкурсах професійної майстерності різного рівня.

Список використаних джерел

1. Братанова Л. Ніжник О. Екологічний проект «Станьмо миром за природу». *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2023. № 10. С. 23-26
2. Васильєва О. Осінні фантазії. *Методична скарбничка вихователя*. 2015. № 10. С. 22–23.
3. Калуська Л., Отрощенко М., Вістрюк І. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі. Київ: Шкільний світ, 2011. 192 с.

*Людмила Кузьмич,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Пагута Т. І.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені акад. С. Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДИХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Аспект готовності молодих вихователів до роботи з батьками вихованців – актуальна проблема дошкільної освіти. Молодий педагог у силу відсутності фахового досвіду відчуває труднощі та проблеми у згаданому питанні. Багато хто з батьків дуже потребує допомоги та підтримки у вихованні своїх дітей. З іншої сторони, не в усіх молодих педагогів ЗДО достатньо розвинені необхідні професійні вміння у сфері спілкування із сучасними сім'ями, здійснення індивідуального підходу до батьків, вибору ефективних форм взаємодії із сучасними батьками. Тому необхідно підвищувати професійну готовність молодих вихователів та надавати методичну підтримку педагогам ЗДО щодо організації взаємодії з батьками вихованців.

Значеа кількість авторів, зокрема Т. Валентьєва [1], Т. Галицька [3], Л. Дубровська [4], В. Дубровський [4], С. Кампов

[5], І. Молодушкіна [2], І. Нестайко [7], О. Рудік [2] приділяють увагу питанням, пов'язаним із розвитком дітей у сім'ї, розробкою форм взаємодії дошкільних закладів із сім'єю. Аналіз праць зазначених авторів свідчить, що заклад дошкільної освіти лише тоді задовольняє повною мірою потреби сім'ї, коли він є відкритою системою, а батьки є не об'єктом виховання, а суб'єктами взаємодії з ЗДО.

Перед сучасним закладом дошкільної освіти виникає важливе завдання - створити умови для підвищення методичної активності педагогів, їхньої зацікавленості в участі у професійних конкурсах та методичних заходах усіх рівнів у взаємодії із батьками вихованців.

Особливі труднощі молодих фахівців виникають при доборі ефективних форм і методів взаємодії із сучасними батьками. Молоді вихователі мають труднощі у пошуку індивідуального підходу до батьків.

Модель підготовки молодих вихователів до роботи з батькам дітей старшого дошкільного віку, яка складається з двох етапів.

Перший етап спрямований на те, щоб зацікавити молодих вихователів у взаємодії з батьками вихованців старшого дошкільного віку, викликати бажання взаємодіяти, показати їм значимість та цінність взаємодії з батькам, підвести їх до розуміння того, що може дати таку взаємодію для розвитку самих вихованців.

На цьому етапі доцільно проводити бесіди «Сучасна сім'я - яка вона?», мета якої полягає в тому, щоб поговорити, обговорити з молодими вихователями особливості сучасної сім'ї, виконувати нею функції, сприяти появі інтересу до проблем сім'ї.

З метою формування у молодих вихователів розуміння потреби диференційованого підходу до взаємодії з кожною сім'єю доречно практикувати такі форми роботи як проблемний семінар «Сім'я як система. Емоційний добробут сім'ї», круглий стіл «Місце дитини в сім'ї та життя батьків», консультації на кшталт «Сім'я очима дитини», бесіда «Чим взаємодія може бути корисною у моїй педагогічній діяльності», «Мої проблеми у спілкуванні із батьками вихованців».

Другий етап моделі спрямований на те, щоб сприяти накопиченню молодими вихователями практичного досвіду

взаємодії з батьками вихованців старшого дошкільного віку. На думку І. Нестайко, молоді вихователі відчують труднощі у відборі змісту, ефективних форм та методів взаємодії із сучасними батьками. Крім загальних труднощів, з організацією взаємодії з батьками дослідниця виявила в окремих педагогів таку особливість, як недостатній рівень комунікабельності при взаємодії з батьками [7].

Для підвищення рівня готовності молодих педагогів у відборі ефективних форм та методів організації взаємодії із сучасними батьками Т. Галицька пропонує проводити індивідуальні та групові консультації з цієї проблеми та інші заходи: «Наочні форми роботи з сім'єю: формальність чи ефективний засіб взаємодії», семінар-практикум «Інноваційні форми організації взаємодії педагогів із сучасними батьками», «Як організувати форми взаємодії, побудовані на діалозі з батьками», «Проектний метод у роботі з батьками», «Сайт педагога -форма роботи з батьками» [3].

На згаданих заходах Т. Галицька пропонує використовувати такі форми роботи з педагогами, як дискусії, рольові ігри, творчі завдання, елементи тренінгу.

О. Рудік та І. Молодушкіна наголошують, що дискусії допомагають молодим педагогам побачити різні точки зору, висловити свою думку, дійти спільного рішення [2].

С. Кампов вказує, що рольові ігри спрямовані те, щоб молоді педагоги освоїли досвід різних позицій, відчули себе у ролі батьків, побачити світ очима іншої людини [5].

На думку Л. Дубровської та В. Дубровського, творчі завдання розкривають потенціал вихователів, приховані і часом навіть неусвідомлювані ресурси та можливості для досягнення успіху, а тренінг розглядається ними як один із методів підготовки молодих педагогів до спілкування [4].

Для підвищення рівня комунікабельності молодих вихователів, на думку Т. Валентьєвої, важливо проводити різні вправи, спрямовані на розвиток навичок педагогічного спілкування, вдосконалення комунікативної культури, формування установки на взаєморозуміння з батьками, розвиток навичок контакту з батьками. Наприклад, під час тренінгу молоді вихователі диференціюють

ситуацію взаємодії з батьками, описують її та шукають нестандартні шляхи розв'язання. Для молодих педагогів із низьким рівнем готовності до роботи з батьками дітей старшого дошкільного віку буде важливим створення ситуацій успіху, похвала, позитивний відгук про роботу молодого педагога. «Практикум спілкування педагогів із батьками» сприяє розвитку відкритості, емпатії, вміння приймати інших. Особливість практикуму полягає у використанні вправ тренінгового характеру [1].

Цілеспрямована методична робота з молодими педагогами ЗДО з питань роботи з батьками вихованців старшого дошкільного віку сприяє розвитку партнерських взаємин у взаємодії сім'ї та закладу дошкільної освіти. Але, перш за все, необхідно допомогти молодим педагогам переглянути свої позиції та перейти від професійного обов'язку вести роботу з батьками до свідомої мотивації співпрацювати на благо дитини, відмовитися від традиційної ролі вихователя на користь партнерської взаємодії.

Список використаних джерел

1. Валентьєва Т. І. Сутність, мета, принципи і форми співробітництва дошкільного навчального закладу з батьками старших дошкільників. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 207. Вип. 17(1). С. 121-128.
2. Взаємодія ДНЗ та сім'ї / уклад. О. А. Рудік, І. В. Молодушкіна Харків: Вид. група «Основа», 2016. 222, [2] с.
3. Галицька Т. В. Взаємодія закладу дошкільної освіти з родиною: сучасні підходи. Дошкільний навчальний заклад. 2018. №11. С. 11-13.
4. Дубровська Л. О., Дубровський В. Л. Соціально-педагогічні засади спільної роботи дитячого садка і сім'ї у вихованні дітей. Психолого-педагогічні науки. 2012. № 5. С. 15-18.
5. Кампов С. Співпраця сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2016. Вип. 2. С. 93-96.
6. Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція». URL: <https://surf.li/oahqdu>
7. Нестайко І.М. Співпраця сім'ї з дошкільним навчальним закладом запорука всебічного розвитку дітей. Педагогічна освіта : теорія і практика. 2018. Вип. 12. С. 494-499.

*Дарина Кусік,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – д. пед. н., проф. Оксана Марчук
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО ВИДИ

У Базовому компоненті дошкільної освіти зазначено, що театралізована діяльність у дошкільних закладах освіти є важливим інструментом для розвитку особистості дитини. Театральне мистецтво, яке базується на грі, є природним способом самовираження для малюків, що сприяє їх гармонійному розвитку.

У змістовому наповненні освітньої лінії «Дитина у світі культури» Базового компонента дошкільної освіти наголошується на тому, що театральна діяльність у дошкільному віці є потужним засобом розвитку творчих здібностей і культурної самореалізації дитини. Її успіх забезпечується через інтеграцію різних видів мистецтва – мовлення, музики, пластики та співу, які дитина здатна творчо поєднувати у власній діяльності.

Театральне мистецтво (слово «театр» з грец. «місце для видовищ» – «вид мистецтва, особливістю якого є художнє відображення життя за допомогою драматичної дії, виконуваної автором перед глядачами») – відображає дійсність у всіх її проявах (духовному й практичному); воно «діє переконливо, тому що, залишаючись у рамках справжнього життя, воно разом з тим виходить і за його межі» [4, с. 23].

Театральне мистецтво має велике значення не тільки як форма розваги, а й як важливий засіб виховання, самовираження, а також важливу роль у соціокультурному розвитку, формуючи уявлення про життя, мораль, емоційний досвід та художні цінності.

Театральне мистецтво в закладі дошкільної освіти – це педагогічний процес, що включає використання елементів театральної діяльності з метою розвитку творчих, емоційних, мовленнєвих і соціальних навичок дітей дошкільного віку. Воно

базується на інтерактивних формах навчання, де діти активно залучені до різних аспектів театрального мистецтва, таких як гра, драматизація, рольові ігри, створення вистав і імпровізація.

У закладах дошкільної освіти використовують різноманітні види театрального мистецтва, які враховують вікові особливості дітей, їхній рівень розвитку, а також доступність матеріалів і технік. Серед них виділяють такі основні види: ляльковий театр (рукавичковий, пальчиковий, паличковий, на ширмі, маріонеток, тіньовий, настільний, іграшок, на магнітах, живої ляльки), ігровий театр (драматизація), камишибай (японський паперовий театр), масковий театр, театр імпровізації, театр природи, книжковий театр, технічний театр (з використанням сучасних технологій) [1, с. 3].

У закладах дошкільної освіти ляльковий театр займає важливе місце завдяки своїй доступності та здатності захоплювати дітей. Основні види лялькового театру, які використовуються для роботи з дітьми дошкільного віку:

1. Рукавичковий театр – це вид театрального мистецтва, в якому персонажі представлені у вигляді ляльок, що надягаються на руку (як рукавички) і керуються пальцями актора. Цей вид театру широко використовується у закладах дошкільної освіти, оскільки він простий, захопливий і сприяє всебічному розвитку дітей.

2. Пальчиковий театр – це вид лялькового театру, в якому ляльки розміщуються на пальцях і керуються за допомогою рухів пальців. Цей тип театру є чудовим інструментом для розвитку дрібної моторики, мовлення, уяви та емоційної виразності у дітей, особливо в дошкільному віці. Ляльки можуть бути створені з тканини, паперу чи інших матеріалів.

3. Тростинний (паличковий) театр – це один із видів лялькового театру, в якому персонажі рухаються за допомогою паличок або стержнів, прикріплених до їхніх частин тіла. Ляльки цього театру зазвичай мають просту конструкцію, але їхні рухи можуть бути дуже виразними і допомагають дітям краще розуміти емоції персонажів та сюжет вистави.

4. Ляльковий театр на ширмі – це вид лялькового театру, в якому ляльки використовуються для створення вистав на тлі екрану або ширми. Ширма служить бар'єром між акторами (які керують

ляльками) і глядачами, що дозволяє глядачам бачити лише самі ляльки та їх рухи, а не самих виконавців. Цей тип театру широко застосовується в дошкільних закладах для проведення вистав з використанням різних ляльок.

5. Театр маріонеток – це вид лялькового театру, в якому ляльки (маріонетки) управляються за допомогою ниток або тонких мотузок, прикріплених до різних частин їхнього тіла (рук, ніг, голови). Цей тип театру дозволяє створювати дуже реалістичні та точні рухи ляльок, які можуть виконувати складні рухи, завдяки керуванню через мотузки, що дає можливість актору точно контролювати їхню позу і вираз обличчя.6.

6. Тіньовий ляльковий театр. Це один із захопливих і творчих видів театрального мистецтва, що базується на грі світла і тіні. Він дозволяє створювати атмосферу казковості, таємничості та магії, що особливо приваблює дітей. Використовуються силуетні ляльки чи фігури, які створюють тіні на екрані за допомогою освітлення.

7. Настільний ляльковий театр – це вид театрального мистецтва, де ляльки використовуються для створення вистав на маленькій сцені, яку можна розташувати на столі або іншій горизонтальній поверхні. Це може бути класичний театр з ляльками, які рухаються завдяки рукам або ниткам, або ж більш сучасні варіанти, де використовуються різні механізми, щоб створити ефекти руху або змінити вирази обличчя ляльок.

8. Театр іграшок (ляльковий) – це театральне мистецтво, в якому для зображення персонажів використовуються ляльки або іграшки. Цей вид театру включає в себе різні техніки та види лялькових вистав: від традиційних пальчикових ляльок і маріонеток до більш складних механічних ляльок або сучасних мультимедійних постановок.

9. Театр на магнітах – це інноваційний вид лялькового театру, в якому для керування ляльками використовуються магніти. Ляльки або елементи сцени мають вбудовані магніти, які дозволяють легко змінювати їхнє положення або переміщувати їх по сцені без необхідності контактувати безпосередньо з ними руками.

10. Театр живої ляльки – це форма театрального мистецтва, в якій актори не тільки виступають у ролі персонажів, але й

взаємодіють з ляльками або іншими театральними об'єктами, часто одночасно виконуючи роль «ляльководів». У такому театрі актори, одягнені в спеціальні костюми або маски, можуть зображати живих ляльок, керуючи їх рухами та емоціями за допомогою різних театральних прийомів [2, с. 110].

Ці види лялькового театру дозволяють урізноманітнити освітній процес, сприяючи розвитку мовлення, творчих здібностей, емоційної чуйності та соціальних навичок у дошкільників.

Ігровий театр (драматизація) – це вид театральної діяльності, в якій діти самостійно або під керівництвом педагога перевтілюються в ролі персонажів казок, оповідань чи вигаданих історій. Це одна з найулюбленіших форм творчої діяльності, яка допомагає розвивати емоційну чутливість, мовлення, соціальні та творчі навички.

Камишибай (японський паперовий театр) – це традиційна форма розповідання історій в Японії, що використовує серію ілюстрованих карток, які змінюються по черзі під час виступу. В рамках дошкільної освіти камишибай можна використовувати як захоплюючий та інтерактивний метод для розвитку мовлення, творчості, уяви та комунікативних навичок у дітей.

Масковий театр – це форма театрального мистецтва, в якій основним елементом вистави є маски, що носять діти чи вихователі. Маски можуть бути виготовлені з різних матеріалів (папір, картон, тканина, пластик тощо) і використовуються для створення персонажів, які можуть бути як реальними, так і фантастичними. У цьому театрі маска допомагає не лише змінювати зовнішність персонажів, але й виражати емоції, поведінку та навіть характери.

Театр імпровізації – це форма театрального мистецтва, де діти створюють вистави без попереднього сценарію, виходячи з власних ідей, реакцій і творчого процесу в реальному часі. Імпровізація в дитячому театрі полягає в тому, що діти не мають чітко прописаних ролей або сценарію, а розвивають події та персонажів прямо під час виступу, реагуючи на змінні обставини або стимулюючи один одного до дій.

Театр природи – це форма театральної діяльності, яка використовує елементи природи (рослини, тварин, природні матеріали) як основні складові вистави. Виступи такого театру

часто спрямовані на знайомство дітей з природним світом, його чудесами, законами природи та екологічними аспектами через творчість, гру і мистецтво.

Книжковий театр – це метод театралізованої діяльності, який базується на використанні книг, казок або літературних творів для створення вистав або інтерактивних дій, що оживляють сюжет книги через гру, міміку, рухи та голоси. Діти зазвичай беруть участь у цих виставах, виконуючи ролі персонажів із прочитаних книг або казок, використовують реквізит і костюми, що сприяє розвитку їхніх творчих і мовленнєвих здібностей.

Технічний театр – це форма театральної діяльності, яка використовує сучасні технології, інструменти та мультимедійні засоби для створення театральних вистав або інтерактивних занять. Використання технічних засобів у такому театрі дозволяє не тільки урізноманітнити театралізовану діяльність, але й розширити можливості для розвитку дітей через інноваційні підходи до візуального, аудіального та технологічного оформлення вистав.

Основними методами впровадження театального мистецтва в закладі дошкільної освіти є:

- ігрові форми – використання гри як основного методу навчання. Це можуть бути театралізовані ігри, де діти виконують певні ролі, імпровізують і створюють свої власні історії;

- заняття з драматизації – діти разом із вихователем вивчають текст казки чи оповідання, а потім ставлять сценки;

- лялькові театри та вистави – використання ляльок для розігрування різних сюжетів;

- підготовка до вистав – організація та проведення театралізованих свят або вистав, де діти виступають перед публікою (іншими дітьми, вихователями, батьками) [3, с. 127].

Театральне мистецтво в закладі дошкільної освіти є потужним інструментом для всебічного розвитку дітей дошкільного віку, що сприяє формуванню їхніх емоційних, соціальних і когнітивних навичок, а також готує до самовираження і творчої активності в майбутньому.

Театралізовані ігри дійсно мають значний позитивний вплив на емоційну сферу дітей, оскільки вони сприяють розвитку не лише

емоційної чутливості, а й естетичних смаків та творчого самовираження.

Таким чином, театралізовані ігри та діяльність у закладі дошкільної освіти мають багатогранний вплив на емоційний, естетичний і творчий розвиток дитини, сприяючи формуванню її цілісної особистості та розвитку культурного, естетичного та емоційного сприйняття світу.

Список використаних джерел

1. Куфко Н. Театралізовані ігри з дітьми дошкільного віку. Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2000. № 19-20. С. 3.
2. Макаренко Л. В. Все про театр і дитячу театралізовану діяльність. К. : Шк. світ, 2008. 128 с.
3. Мартиненко Г. В. Театралізована діяльність в дитячому садку. Харків : Основа, 2018. 127 с.
4. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Х. : Прапор, 2009. 672 с.

***Наталія Кухарчук,**
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. **Лілія Мельничук,**
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ПІЗНАВАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КІЛ ЛУЛІЯ

Пізнавально-мовленнєвий розвиток дітей дошкільного віку забезпечує людині в подальшому необхідну для її життя і розвитку освіченість, компетентність, кваліфікованість у будь-якій сфері життя і галузі діяльності. Результатом такої підготовки має стати належний рівень мовленнєвого розвитку дитини старшого дошкільного віку, який у сучасній лінгводидактичній науці визначається як мовленнєва готовність дітей до навчання у школі. Вона передбачає достатню адаптацію дітей до умов шкільного навчання, до нових програмових вимог щодо засвоєння норм і

правил мови, мовленнєвих дій, необхідних для опанування мовленнєвих умінь.

Проблема пізнавально-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку досліджувалась ученими в різноманітних аспектах: фонетичні, лексичні та граматичні особливості дитячого мовлення на початкових етапах розвитку (О. Гвоздев, К. Крутій, Н. Рибніков, Т. Ушакова; збагачення словника дітей раннього та дошкільного віку (Ю. Аркін, В. Гербова, Г. Ляміна, Г. Розенгарт-Пупко); залежність розвитку мовлення від спільної з дорослим діяльності (М. Єлагіна, М. Лісіна, Н. Лепська, В. Ядешко); закономірності, принципи та методи розвитку мовлення дітей дошкільного віку (А. Богуш, К. Крутій, Г. Ляміна, Т. Науменко, Л. Олійник, Л. Павлова, О. Саприкіна та ін.).

У доступній та ігровій діяльності можна успішно вирішувати зазначені завдання, тому що мовлення дитини розвивається та активізується у грі, а сама гра під впливом та збагаченням мови удосконалюється. Автори методики ТРВЗ пропонують використовувати Кола Луллія.

«Кола Луллія» – це своєрідний комп'ютер лише для слів. Конструкція проста, що дозволяє застосовувати її у ЗДО. Цей посібник рекомендований для роботи з дошкільниками 3-7 років. Він багатофункціональний і формує навички взаємодії та самостійності.

Принцип виготовлення гри полягає у наступному: вирізані з картону кола розбивають на 4, 6, 8 секторів. Серединку вирізують. У кожен сектор поміщають зображення. Підходи до вибору зображень можуть бути різними. Наприклад, на одному кільці - різноманітні дерева, на іншому - їхнє листя або насіння. Інший варіант: на одному кільці – тварини (домашні, дикі, риби, птахи), на іншому – їх «будинки». Для виготовлення посібника потрібно взяти дві прямокутні частини оргаліту шириною, що дорівнює діаметру кілець, і довжиною на 2-4 см менше двох діаметрів кілець. На нижній пластині, у місцях передбачуваних центрів кілець, укріпити штирі. По периметру зробити невеликий борт, а з нижнього боку прикріпити ніжки. У верхньому прямокутнику вирізати віконце так, щоб було видно суміжні картинки. Кришка накладається на борти

основи. Для вільного та зручного обертання кілець Л. Логінова пропонує використовувати основу у вигляді старих грамплатівок. Кола зручно обертати за виступи, які утворюються внаслідок того, що ширина посібника на 2-4 см менша від двох діаметрів платівок [1].

Зміст ігор дозволяє використовувати їх на заняттях з розвитку мовлення, розвиває мовлення та комунікативну функцію дошкільників. За допомогою цікавого ігрового посібника «Мовленнєві кільця» вихователь може коригувати різні аспекти мовленнєвої діяльності (розвивати фонематичні процеси; уточнювати та активізувати словниковий запас; удосконалювати складову структуру слова; знайомити з навколишнім світом). Даний ігровий посібник можна використовувати при закріпленні артикуляційних вправ, для розвитку лексико-граматичних категорій. У процесі роботи з кільцями Луллія розвиваються мислення, пам'ять, уява, що призводить до інтелектуального розвитку дитини загалом. Використання «Мовленнєвих кілець» доцільно на заняттях з розвитку мовлення, в ігровій діяльності поза заняттями, а також у самостійній діяльності дітей. Ігровий посібник універсальний. Використовуючи лише кілька кілець, можна отримати або різні варіанти гри, або доповнення до гри. Самостійно діти грають із «Мовленнєвими кільцями» у вільний час, закріплюючи матеріал, відпрацьований на заняттях з вихователем. Діти із задоволенням самостійно замінюють кола, комбінують завдання, намагаються самі визначити мету та хід гри [2].

Існують різні варіанти використання кіл Луллія.

Їх можна одягати на олівець, накладати кола, різні за діаметром, один на одне. У будь-якому випадку результат вагомий. Використання кілець Луллія дозволяє розширити мовленнєве середовище в групі, створити у дітей емоційну чуйність і бажання брати участь у спілкуванні з дорослими та однолітками на заняттях та в процесі гри, легко та невимушено розвивати та вдосконалювати свої мовленнєві навички.

Кола Луллія можна використовувати у різних іграх для розвитку пізнавально-мовленнєвих навичок дітей старшого дошкільного віку. Нижче наведено кілька варіантів таких ігор:

Метою гри «Назви колір» є розвиток лексичного запасу та навичок сприйняття кольорів. Діти по черзі беруть кільце і називають його колір. Ведучий може ускладнювати завдання, наприклад, попросити знайти кільце іншого кольору або поєднати кільця однакових кольорів. Гра стимулює розвиток мовленнєвого апарату через активне використання назв кольорів.

Гра «Вибудуй піраміду». Мета: розвиток просторового мислення та логічних навичок. Діти мають вибудувати піраміду з кілець у правильному порядку, починаючи з найбільшого до найменшого або навпаки. При цьому вони повинні проговорювати свої дії: «Це найбільше кільце», «Це менше кільце», тощо. Гра допомагає дітям навчитися порівнювати предмети за розмірами, що позитивно впливає на пізнавальний розвиток і мовлення.

У грі «Знайди пару» кільця розкладаються на столі, і кожна дитина повинна знайти кільця одного розміру або кольору. Після цього дитина має пояснити, чому ці кільця підходять одне до одного, використовуючи описову мову. У дітей старшого дошкільного віку розвивається увага до деталей та пам'ять, стимулюється мовленнєва активність через опис предметів.

Гра «Придумай історію».

Мета: Розвиток уяви та зв'язного мовлення.

Діти вибирають кільця різних кольорів і розмірів і придумують історію, де кожне кільце грає свою роль. Наприклад: «Червоне кільце - це велике сонце, а синє - це вода в морі» [2].

У ході дослідження нами визначено, що гра стимулює розвиток уяви та формування зв'язних висловлювань, допомагає дітям покращувати навички розповідання.

Діти під час виконання завдань діяльні та активні, виконання завдань з такими посібниками дозволяє дітям покращити швидкість та міцність запам'ятовування, загострює увагу, оскільки в роботу включається одразу кілька органів чуття: слух, зір, дотик [4].

Таким чином, Кола Луллія не тільки сприяють покращенню моторних навичок, але й активно стимулюють мовленнєву діяльність та пізнавальний розвиток дітей, створюючи гармонійну основу для їх підготовки до школи.

Список використаних джерел

1. Доніч О. Колесо штучного інтелекту. URL : <https://enigma.ua/articles/koleso-shtuchnogo-intelektu> (дата звернення: 01.03.2024).

2. Литвиненко І. Круги Луллія як інноваційна методика мовленнєвого розвитку дошкільнят. *Збірник наукових статей учасників Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції студентів, магістрів та молодих науковців «Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку»* (23 жовтня 2020 року) / за заг. ред. проф. О. Л. Кононко. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2020. С. 218-222.

3. Острань Р., Музика Г. Круги обертаємо, фрукти й овочі збираємо. Дидактичні ігри для дітей дошкільних груп. *Дошкільне виховання*. 2020. № 8. С. 26-28.

*Тарас Кухарчук,
студент магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

У сучасних умовах, коли відбуваються глибокі зміни в житті суспільства, коли Україна виборює свою незалежність у кривавій війні одним із центральних напрямків роботи з підростаючим поколінням стає громадянське виховання. Зараз, в період нестабільності, виникає необхідність повернутися до кращих традицій нашого народу, до його вікового коріння, до таких вічних понять, як рід, родина, Батьківщина. З досвіду розвитку суспільства відомо, що в унітарних державах, а саме такою, згідно з Конституцією, є Україна, однією з найпотужніших сил у її становленні є національна самосвідомість громадян. Національно свідомі люди є патріотами своєї Батьківщини, які цікавляться її сучасним та майбутнім, вони готові брати активну участь у її розбудові, поступаючись особистими інтересами.

Тому проблема пошуку ефективних форм роботи, застосування яких забезпечило б розв'язання завдань всебічного розвитку особистості дитини в ЗДО, відповідно до державних вимог, є дуже актуальною. Педагогу дошкільної освіти необхідно орієнтуватися у широкому спектрі сучасних технологій.

Інноваційні технології - це система методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, спрямованих на досягнення позитивного результату за рахунок динамічних змін у особистісному розвитку дитини в сучасних соціокультурних умовах. Педагогічні інновації можуть як змінювати процеси виховання і навчання, так і вдосконалювати їх. Інноваційні технології поєднують прогресивні креативні технології та стереотипні елементи освіти, що довели свою ефективність у процесі педагогічної діяльності [1, с. 44].

Інновація – це створення та впровадження різного виду нововведень. Метою інновацій у змісті освіти є підвищення її якості через інноваційні педагогічні технології навчання дітей. У сучасному суспільстві відбуваються динамічні зміни, які характеризуються великою кількістю нововведень. Інноваційні процеси є закономірністю розвитку сучасної дошкільної освіти [3, с. 64].

Громадянське виховання дітей дошкільного віку є важливою складовою виховного процесу, що сприяє формуванню свідомих, відповідальних та патріотично налаштованих громадян. Використання красназвчої роботи як засобу громадянського виховання відкриває нові можливості для розвитку дітей. Інноваційні форми та методи, що застосовуються в цьому напрямку, мають важливе значення для ефективного виховання дошкільників.

Проектна діяльність передбачає участь дітей у дослідницьких проектах, спрямованих на вивчення рідного краю. Дошкільники залучаються до створення проектів на теми «Моя сім'я та наше місто», «Історія мого рідного краю», «Збереження природи нашого краю» тощо. Це дозволяє дітям збирати інформацію, проводити інтерв'ю з місцевими жителями, створювати малюнки та макети. Дослідження місцевої історії через проекти, такі як «Видатні постаті нашого краю» або «Історичні події нашого міста»,

допомагають дітям зрозуміти минуле свого рідного краю та сформувати почуття гордості за його досягнення.

Соціальні проекти, наприклад, «Допомога літнім людям», «Благодійні акції для тварин» залучають дітей до соціально корисної діяльності, сприяють розвитку емпатії та соціальної відповідальності [2, с. 284].

Таким чином, проектна діяльність у дошкільних навчальних закладах є важливим інструментом розвитку особистісних якостей, формування громадянської свідомості та активної життєвої позиції у дітей.

Інтерактивні методи навчання відіграють ключову роль у формуванні громадянської свідомості та активної життєвої позиції у дітей дошкільного віку. Вони сприяють не тільки засвоєнню знань, але й розвитку критичного мислення, співпраці та відповідальності, що є важливими компонентами громадянського виховання.

Рольові ігри дозволяють дітям відчувати себе у різних соціальних ролях, що допомагає їм зрозуміти важливість громадянських обов'язків та відповідальності. Наприклад, гра «Мер міста» допомагає дітям усвідомити, як приймаються рішення на рівні громади та які обов'язки мають посадові особи [3, с. 3-5].

Організація дискусій та дебатів на теми, пов'язані з життям громади, дозволяє дітям висловлювати свої думки, аргументувати позиції та слухати інших. Це сприяє розвитку критичного мислення та толерантності до різних точок зору.

Групові завдання та проекти сприяють розвитку навичок співпраці та комунікації. Наприклад, створення спільного проекту на тему «Як ми можемо допомогти нашій громаді» допомагає дітям навчитися працювати разом, розподіляти обов'язки та досягати спільної мети.

Мультимедійні засоби, такі як інтерактивні презентації, відеоматеріали та онлайн-ігри, можуть бути ефективними інструментами для формування громадянської свідомості. Вони дозволяють дітям візуалізувати інформацію та взаємодіяти з навчальним матеріалом у захоплюючий спосіб [2].

Таким чином, інтерактивні методи навчання забезпечують ефективний розвиток громадянської свідомості та активної життєвої

позиції у дітей дошкільного віку. Використання цих методів сприяє формуванню у дітей навичок критичного мислення, співпраці та відповідальності, що є основними компонентами громадянського виховання. Інтерактивні методи дозволяють дітям не тільки здобувати знання, але й активно застосовувати їх у практичних ситуаціях, що сприяє їхньому всебічному розвитку.

Інтерактивні форми ознайомлення з рідним краєм, такі як екскурсії, походи, віртуальні тури та участь у місцевих заходах, сприяють не тільки пізнавальному, але й емоційному розвитку дітей. Вони допомагають формувати у дітей почуття гордості за свою Батьківщину, усвідомлення своєї ролі у суспільстві та готовності брати активну участь у громадському житті [3].

Залучення дітей дошкільного віку до волонтерських ініціатив та соціальних проєктів сприяє розвитку громадянської відповідальності та активної життєвої позиції. Діти можуть брати участь у акціях з благоустрою територій, допомагати літнім людям або брати участь у благодійних заходах.

Проведення благодійних ярмарків, де діти разом із батьками готують саморобні вироби, випічку та продають їх, а зібрані кошти спрямовуються на допомогу нужденним. Наприклад, кошти можуть бути передані до дитячих будинків або на лікування хворих дітей.

Участь у висаджуванні дерев та квітів на території дитячого садка або прилеглих вулиць. Це сприяє усвідомленню дітьми важливості зелених насаджень та необхідності збереження природи.

Участь у соціальних акціях, таких як збір речей для малозабезпечених сімей або підтримка бездомних тварин. Наприклад, діти можуть приносити старі іграшки, одяг або їжу для притулків тварин [70, с. 62].

Отже, залучення дітей до волонтерських ініціатив та соціальних проєктів є важливим інструментом формування громадянської свідомості та активної життєвої позиції. Такі заходи сприяють розвитку у дітей почуття відповідальності, емпатії та готовності допомагати іншим, що є важливими аспектами громадянського виховання.

Проведення майстер-класів та творчих занять із залученням місцевих майстрів і художників є важливим елементом

громадянського виховання дошкільників. Це сприяє не лише розвитку творчих навичок, але й формуванню поваги до національної культурної спадщини, усвідомлення власної ідентичності та зміцненню почуття патріотизму. Залучення дітей до традиційних ремесел та мистецтв допомагає їм відчувати себе частиною великої культурної спадщини свого народу.

Квест є інтерактивною та захопливою формою діяльності, яка може ефективно використовуватися в процесі громадянського виховання дошкільників. Завдяки квестам діти можуть вивчати важливі соціальні та культурні аспекти, розвивати навички співпраці, критичного мислення і творчих здібностей [4, с. 132].

Участь у квестах сприяє емоційному розвитку дітей, допомагаючи їм відчувати радість від досягнень, співпереживання та підтримку однолітків. Наприклад, у квесті «Дорога добра» діти можуть виконувати завдання, що вимагають добрих вчинків і взаємодопомоги.

Приклади квестів для громадянського виховання дошкільників:

- квест «Історія мого міста»: діти проходять маршрут по різних історичних місцях міста, виконуючи завдання, що розкривають значущі події та постаті місцевої історії;

- квест «Таємниці природи»: діти досліджують природу свого краю, вирішують екологічні завдання, навчаються бережного ставлення до навколишнього середовища;

- квест «Культурні скарби»: діти знайомляться з культурними пам'ятками, мистецтвом та традиціями свого народу через виконання творчих завдань і відвідування культурних об'єктів [3, с. 7].

Таким чином, використання квестів у процесі громадянського виховання дошкільників є ефективним інструментом, що сприяє всебічному розвитку дітей, формуванню громадянської свідомості та активної життєвої позиції. Інтерактивність, творчість та співпраця роблять квести захопливим та корисним досвідом для дітей.

Отже, інноваційні форми та методи громадянського виховання дітей дошкільного віку засобами краєзнавчої роботи створюють

умови для всебічного розвитку дітей, формування у них громадянської свідомості, любові до рідного краю та активної життєвої позиції. Використання таких методів сприяє не лише пізнавальному, але й емоційному залученню дітей до процесу виховання, що робить його ефективним та цікавим.

Список використаних джерел

1. Лижник О.М. Національно-патріотичне виховання дітей дошкільного віку. Хмельницький : Барвінок, 2016. 132 с.
2. Стаєнна О. Традиції рідного краю як засіб громадянського виховання дітей старшого дошкільного віку. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*, 2013. Випуск 47. С. 283- 287.
3. Сухар В.Л. Ознайомлення з соціально-предметним довкіллям. Середній дошкільний вік/ Упоряд. В.Л. Сухар. Харків: Ранок, 2019. 192с.: іл.+CD-ROM. (Сучасна дошкільна освіта).
4. Тесленко С. Виховання національно-патріотичних почуттів дітей старшого дошкільного віку у процесі ознайомлення з рідним краєм. *Науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка»*, 2018. Том 3, № 20. С. 131-137.

Ольга Лопатюк,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагута,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

РОЛЬ КОНТРОЛЮ ЗА ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ В ЗДО

Реформування сучасної системи освіти України, зокрема дошкільної, ставить нові виклики перед керівниками закладів дошкільної освіти (ЗДО), серед яких особливе місце займає система контролю за освітнім процесом. Контроль у ЗДО сприяє забезпеченню якості освітніх послуг, дотриманню стандартів освіти, а також стимулює професійний розвиток педагогічного персоналу. У сучасних умовах особливо актуальним є створення системи

контролю, яка б відповідала принципам гуманізації, демократизації та інклюзивності, передбачених Законом України «Про освіту» та Законом України «Про дошкільну освіту».

У Рекомендаціях щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024-2025 навчальному році зазначається, що «організація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти є фундаментальною складовою розвитку кожної дитини та майбутнього суспільства в цілому. Від того, наскільки вдало та професійно буде організовано навчання і виховання в цей період, залежить подальший успіх дітей у навчанні, їхня здатність до адаптації в соціумі та готовність до майбутніх життєвих викликів» [2].

Система контролю за освітнім процесом у закладах дошкільної освіти є одним із ключових механізмів забезпечення якості освіти. Її актуальність зумовлена необхідністю підвищення ефективності освітнього процесу, забезпечення дотримання державних стандартів та створення умов для гармонійного розвитку дітей дошкільного віку.

Ю. Соловей зазначає, що «у вітчизняному філософському дискурсі якість освіти – предмет дослідження сучасних науковців В. Андрущенка, В. Кременя, К. Левківського, В. Огнев'юка, І. Предборської та ін. Педагогічний контекст якості дошкільної освіти відображено у наукових працях Л. Артемової, А. Богданової, З. Борисової, Л. Зданевич, О. Кононко, М. Коченгіної, К. Крутій, Н. Лисенко, Л. Лохвицької, Т. Лукіної, З. Нагачевської, Г. Рего, О. Савченко, Т. Степанової, В. Темчук, І. Улюкаєвої, О. Янко та ін.» [1, с. 20-21]

Ми розділяємо думку Л. Швайки, що «нині, в управлінні закладом дошкільної освіти усе більшої актуальності набуває питання проведення досконалої системи контролюючих дій, що спрямовані на діяльність дошкільної установи. Проконтролювати – означає проаналізувати якісний стан об'єкта, кінцевий результат діяльності. Для працівників закладів дошкільної освіти особливе значення має проблема управління якістю освіти, забезпечення особистісно-орієнтованого підходу освітнього процесу в ЗДО» [4, с. 4].

Контроль за освітнім процесом повинен бути спрямований на систематичне вивчення стану роботи педагогічних працівників, виконання програми виховання і навчання дітей дошкільного віку і надання вчасної допомоги педагогам. Контролювати означає не просто з'ясувати, що зроблено, а що ні, а й детально вивчивши педагогічний процес, методи роботи педагогів, допомогти їм удосконалити свою майстерність. Справедлива і доброзичлива оцінка діяльності педагогів допомагає їм побачити свої слабкі і сильні сторони, вчить критично аналізувати свою роботу. Контроль, у якому фіксуються тільки недоліки, не може допомогти педагогу досягти високих результатів [3, с. 4].

Контроль за освітнім процесом у ЗДО - це організована діяльність адміністрації закладу, яка спрямована на забезпечення якості навчально-виховної роботи, розвиток дітей та створення комфортних умов для їхнього зростання.

Нами були виділені основні види контролю за освітнім процесом, які використовуються в ЗДО (Таблиця 1).

Таблиця 1

Види контролю за освітнім процесом у ЗДО:

Вид контролю	Характеристика	Ціль	Форма реалізації
Попередній контроль	Здійснюється перед початком навчального року або нової діяльності.	Визначити готовність педагогів, дітей та матеріально-технічної бази до роботи.	Ознайомлення з планами роботи, бесіди, перевірка документації.
Поточний контроль	Проводиться у процесі освітньої діяльності.	Відстеження якості організації освітнього процесу та своєчасна корекція.	Спостереження за заняттями, моніторинг розвитку дітей, аналіз роботи вихователів.
Тематичний контроль	Зосереджується на окремій проблемі чи	Вивчення стану конкретного напрямку роботи (наприклад,	Проведення анкетування, аналіз занять,

Вид контролю	Характеристика	Ціль	Форма реалізації
	аспекті освітнього процесу.	мовленнєвий розвиток).	консультації.
Фронтальний контроль	Охоплює всі аспекти освітньої діяльності в групах або закладі в цілому.	Глибоке вивчення ефективності роботи педагогічного колективу та навчально-виховного процесу.	Спостереження, аналіз документації, звіти педагогів.
Оперативний контроль	Здійснюється швидко, з метою вирішення поточних питань.	Надання термінової допомоги, усунення недоліків.	Раптові перевірки, бесіди, інструктажі.
Підсумковий контроль	Проводиться за результатами певного періоду (семестр, навчальний рік).	Оцінка досягнень дітей, педагогів і виконання освітніх програм.	Аналіз звітності, підсумкові заходи, виставки, моніторинг.

Контроль за освітнім процесом - це систематична діяльність, спрямована на оцінювання, аналіз та коригування різних аспектів освітньої діяльності з метою забезпечення її ефективності, якості та відповідності встановленим стандартам. Він є одним із ключових механізмів управління освітньою системою, який дозволяє досягати освітніх цілей та постійно вдосконалювати процес навчання й виховання.

Контроль у ЗДО повинен бути не лише інструментом оцінки, а й засобом підтримки та розвитку педагогічного колективу, створення сприятливих умов для дітей та постійного вдосконалення освітнього процесу.

Саме правильно організований контроль дає уявлення про реальний стан освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та допомагає планувати відповідну роботу з педагогами.

Список використаних джерел

1. Моніторинг якості дошкільної освіти: навчально-методичний посібник / Автор-укладач Ю. О. Соловей. Черкаси, 2019. 118 с.
2. Рекомендації щодо організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти у 2024-2025 навчальному році. URL: <http://surl.li/xfvcvz> (дата звернення 08.11.2024 р.)
3. Смольникова Г. Рекомендації щодо вичення стану освітнього процесу в ЗДО. Види контролю. URL: <http://surl.li/eaburx> (дата звернення 08.11.2024 р.)
4. Швайка Л. А. Як оцінити роботу ДНЗ. Харків : Основа, 2009. 165 с.

*Оксана Лучин,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

У наш час суспільство ставить перед дошкільними освітніми установами високі вимоги. На перший план висуваються завдання щодо створення умов для розвитку самостійної, творчо активної, допитливої, цілеспрямованої особистості, тобто на створення цілісної системи розвитку та виховання дітей дошкільного віку. Гарантом успішного розв'язання проблеми виховання самостійності дітей є спрямованість Базового компонента дошкільної освіти на реалізацію принципу дитиноцентризму, забезпечення її життєдіяльності як важливого складника повноцінного розвитку самостійної особистості.

У визначенні цього запитання орієнтиром є Національна стратегія розвитку освіти України, Закон України «Про освіту», Закон України «Про охорону дитинства», Конвенція ООН про права дитини. Одним із стратегічних напрямів розвитку освіти в

означених документах виділено забезпечення умов для розвитку та соціалізації дітей і молоді.

Дошкільне дитинство є унікальним періодом у розвитку особистості, коли найбільш ефективно формуються уявлення та поняття про навколишній світ. У цей час діти опановують різноманітні вміння, вдосконалюючи їх у практичній діяльності. Самостійність, як особистісна якість, безперервно розвивається, а її фундамент закладається саме в дошкільному віці.

Науковці відзначають, що перші прояви самостійності з'являються вже в переддошкільному віці. Вони наголошують, що навіть найменші діти прагнуть незалежності від дорослих у повсякденних ситуаціях, реалізуючи це у межах своїх вікових можливостей [3, с. 222].

Витоки самостійності проявляються у ранньому віці, у перші два роки життя. У цей період формуються первинні самостійні дії та навички, які поступово ускладнюються через ігри, заняття, спілкування та сприйняття навколишнього світу. Самостійні вміння дитини розвиваються за активної участі дорослого та проявляються в різних видах діяльності, згодом перетворюючись на властивість особистості.

Особливу роль у цьому процесі відіграють батьки, які створюють необхідні умови для розвитку самостійності, підтримують дитину та заохочують її перші успіхи. Таким чином, розвиток самостійності є результатом взаємодії дитини з дорослими та навколишнім середовищем, що сприяє становленню гармонійної та відповідальної особистості.

Початки самостійності формуються на межі раннього та дошкільного віку. Подальший розвиток цієї якості у дітей дошкільного віку пов'язаний із засвоєнням основних видів діяльності: гри, конструювання, художньої та навчальної діяльності. Кожен із цих видів діяльності має специфічний вплив на розвиток активності та ініціативності дитини [1, с. 65].

Самостійність як вольова риса характерна для дітей дошкільного віку, однак її прояви мають вікову специфіку. Молодші дітей дошкільного віку використовують самостійність переважно як засіб досягнення конкретних цілей чи намірів.

Таким чином, розвиток самостійності залежить від вікових особливостей дитини, мотивації та умов, у яких вона здійснює свою діяльність, що підкреслює важливість цілеспрямованого педагогічного впливу для формування цієї якості.

О. Кононко розглядає самостійність дітей старшого дошкільного віку як властивість особистості, що проявляється через морально-вольову спрямованість їхньої поведінки та діяльності. Ця якість виявляється у прагненні діяти незалежно, в активності та ініціативі під час виконання завдань і досягнення результатів. Особливістю самостійності на цьому етапі є моральна мотивація дій, зокрема прагнення проявити турботу, уникнути ускладнень для оточуючих, надати допомогу чи отримати схвалення за свої вчинки [4].

У дослідженнях вітчизняних психологів самостійність розглядається в діяльнісному контексті, через характеристику способу виконання діяльності – від наслідування до творчості. Основними ознаками самостійності учені вважають:

- 1) відсутність керівництва з боку педагога;
- 2) наявність конкретних і загальних умінь, таких як визначення мети, вибір способів її досягнення та оцінювання результату;
- 3) здатність переносити відомі способи діяльності в нові умови;
- 4) внесення творчих елементів у виконувану діяльність;
- 5) усвідомлення дітьми сенсу й мети діяльності, що сприяє формуванню внутрішніх мотивів самостійної активності [1, с. 66].

Самостійність, яка спочатку має репродуктивний характер, у міру розвитку дитини поступово збагачується елементами творчості. Водночас зростає рівень усвідомленості, самоконтролю та самооцінки дитини під час виконання діяльності [3].

Такий підхід до аналізу самостійності підкреслює її складну, багатогранну природу, а також залежність від різних видів діяльності, що дає змогу розвивати окремі компоненти цієї якості на різних етапах дитинства.

Ознаками самостійності у дітей, на думку вчених, є самоорганізованість і старанність, які є складовими цієї якості. У дітей дошкільного віку вони проявляються у здатності планувати свою діяльність, дотримуватися наміченого плану та своєчасно виконувати вимоги дорослого [4].

Дослідження показали, що діти старшого дошкільного віку можуть характеризуватися досить високим рівнем самостійності за умови:

1. Збагачення уявлень та знань про способи самостійної поведінки й усвідомлення дітьми значущості самостійності як у особистісному, так і в соціальному аспектах.

2. Формування позитивного ставлення до діяльності, що стимулює ініціативність.

3. Розвитку елементів самоконтролю та самооцінки, що допомагають дитині свідомо оцінювати власні дії та їх результати [3].

Такий підхід підкреслює важливість комплексної роботи з розвитку самостійності, починаючи з раннього віку, що забезпечує формування цієї якості як невід'ємної частини особистості дитини.

Фундаментом прояву та розвитку самостійності є потреби дітей, які знаходять реалізацію у їхній діяльності. Саме діяльність стає тим простором, де дитина вчиться планувати, організовувати та оцінювати свої дії, демонструючи ініціативність та творчість.

Важливим стимулом розвитку самостійності виступає інтерес дитини. Інтерес до завдання чи діяльності активізує її мотивацію, залучає до пізнавальної або практичної діяльності, стимулює пошук способів вирішення завдань і сприяє формуванню незалежності мислення та поведінки.

Таким чином, самостійність формується на основі внутрішніх потреб дитини, які знаходять вираз у її активності, ініціативі та здатності до свідомого і відповідального прийняття рішень у різних життєвих ситуаціях.

Список використаних джерел

1. Гуріна З. В. Розвиток самостійності як базової характеристики підростаючої особистості дитини. *Проблеми сучасної психології: збірник*

наукових праць; КПНУ імені Івана Огієнка; Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2010. Вип. 9. С. 65-74.

2. Демидова Ю. О. Визначення рівня сформованості пізнавальної самостійності старших дітей дошкільного віку у конструктивній діяльності. *Педагогічний дискурс*. Хмельницький: Національна академія педагогічних наук, Інститут педагогіки, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2012. С. 76-79.

3. Дудник Н. Виховання самостійності у дітей дошкільного віку. *Гірська школа українських Карпат*. 2018. № 19. С. 118-122.

4. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 392 с.

*Марія Малета,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У сучасних умовах розвитку інформаційного суспільства виникає потреба у впровадженні новітніх технологій, які дозволяють забезпечити ефективну та зручну взаємодію педагогів із батьками. Використання таких технологій стає важливим інструментом у вирішенні ключових завдань виховання та навчання дітей дошкільного віку. Інноваційні форми комунікації, як-от цифрові платформи, мобільні застосунки, віртуальні консультації, інтерактивні заходи та інші методи, сприяють побудові партнерських відносин між педагогами і батьками.

Проблема формування усвідомленого батьківства знаходиться в полі зору багатьох сучасних науковців (Т. Алексеєнко, Т. Бахуташвілі, А. Кокоевої, А. Кузьмінського, І. Кульчицької, В. Омеляненка, Є. Сорокіної, О. Хартман, С. Щербакової), які наголошують, що вдосконаленню сімейного виховання значною мірою сприяє діяльність вихователів закладу дошкільної освіти,

спрямована на удосконалення педагогічної взаємодії з батьками дітей дошкільного віку.

Сучасні технології роботи з батьками дітей дошкільного віку у закладах дошкільної освіти (ЗДО) спрямовані на створення партнерських відносин між педагогами та сім'ями, що сприяє гармонійному розвитку дитини, вони базуються на принципах відкритості, співпраці та діалогу.

В сучасних умовах завданням модернізації взаємодії сімей та ЗДО є розвиток діалогового партнерського взаємодії в системі «ЗДО-сім'я», спрямованого на активне залучення батьків (законних представників) до життя дошкільного закладу.

Зупинимось детальніше на нетрадиційних формах взаємодії з батьками вихованців, які є найбільш актуальними. Серед нетрадиційних форм роботи з батьками можна виділити такі підгрупи: пізнавальні, інформаційно-аналітичні, дозвіллієві, наочно-інформаційні [1, с. 19].

Інформаційно-аналітичні технології, виявлення інтересів, потреб, запитів батьків, рівня їх педагогічної грамотності: проведення соціологічних опитувань, анкетування, індивідуальні бесіди, картотеки «Педагогічна скарбничка: батьки для педагогів», «Педагогічна скарбничка: педагоги для батьків» (з метою взаємозбагачення педагогічної майстерності), листування електронною поштою.

Пізнавальні, ознайомлення батьків з віковими та психологічними особливостями дітей дошкільного віку. Формування у батьків практичних навичок виховання дітей: семінари-практикуми, проведення зборів, консультацій у нетрадиційній формі, міні-збори, педагогічна вітальня, дослідницька, проектна діяльність, інтернет-журнал.

Дозвіллієві – це встановлення емоційного контакту між педагогами: спільні дозвілля, свята, інтерактивні дозвіллієві заходи, виставки робіт батьків та дітей, семінари, майстер-класи, Дні добрих справ, турніри знавців, KBK.

Наочно-інформаційні: інформаційно-ознайомчі; інформаційно-просвітницькі ознайомлення батьків із роботою ЗДО, особливості виховання дітей: формування у батьків знань про виховання та

розвиток дітей, буклети, електронні газети, Дні (тижня) відкритих дверей, відкриті перегляди занять та інших видів діяльності дітей, випуск стінгазет, використання відеозаписів, спостережень за дитиною у процесі її діяльності, взаємообмін фотографіями, відеозаписами про життя дитини в сім'ї та в ЗДО [1, с. 20].

Нижче представлені деякі форми проведення нетрадиційних батьківських зустрічей у ЗДО:

«Педагогічна вітальня» рекомендується проводити на початку або в кінці року. На таких зустрічах обговорюється участь батьків у різних заходах. Проводиться анкета «Батько-дитина-ЗДО». Обговорюються позаплановані заходи або аналізуються минулі та підводяться підсумки.

При підготовці «Педагогічної конференції» проводиться підготовчий етап, де батькам дається завдання з певної теми. Підготовлене завдання обговорюється з різних позицій. За два тижні до зустрічі батькам роздаються матеріали на певну тему, вихователь просить прокоментувати те чи інше висловлювання, висвітлює сутність теми та ставить запитання під час обговорення. Наприклад, зустріч у другій молодшій групі може бути присвячена темі «Криза 3-х років». Батькам пропонується прокоментувати кілька висловлювань класиків: як вони розуміють це висловлювання, після чого батьки та педагоги дають свої поради щодо проблеми, як вони її вирішують. Найбільш вдалі поради оформлюються в картотеки або альбоми «Педагогічна скарбничка: батьки для педагогів», «Педагогічна скарбничка: педагоги для батьків».

«Педагогічна конференція-аукціон»

Підготовка такої зустрічі проводиться так само, як і при проведенні педагогічної конференції, відмінністю є те, що обмін досвідом відбувається у вигляді «продажу» корисних порад з обраної теми в ігровій формі. Наприклад, вихователь дає поняття «криза трьох років», спільно з батьками аналізує, наскільки гостро проходить цей період у дітей. Потім пропонує батькам поділитися своїм досвідом, як вони долали цей період, або як вони зараз справляються з ним. Все відбувається у вигляді гри, і за кожную пораду даються фішки (тобто поради продаються за фішки).

Поради, які набрали найбільшу кількість фішок, також оформлюються в картотеки або альбоми «Педагогічна скарбничка: батьки для педагогів», «Педагогічна скарбничка: педагоги для батьків».

На «Семінарі-практикумі» можуть виступати не тільки вихователі, а й батьки, логопед, психолог та інші фахівці. Спільно з батьками відбувається програвання або вирішення проблемних ситуацій, можуть бути присутні елементи тренінгу. Заздалегідь визначається тема зустрічі та ведучий, яким може бути як виховatelj, так і батьки або запрошені фахівці. Наприклад, якщо зустріч присвячена темі дитячих страхів, то в ролі ведучого такої зустрічі виступатиме педагог-психолог. Готується невелике теоретичне повідомлення, потім батьків просять висловити свою думку про причини дитячих страхів та про способи їх подолання, можуть програватися невеликі ситуації. Далі з батьками проводиться міні-тренінг із саморегуляції, демонструються ігрові прийоми для зняття тривожності та страхів, щоб батьки могли допомогти своїм дітям у разі виникнення труднощів [2, с. 20].

Зустріч «Майстер-клас», підготовлена у такій формі, передбачає, що вихователі, батьки або запрошені фахівці ЗДО можуть провести маленький урок, тобто поділитися досвідом з виховання та розвитку дітей, продемонструвати свої досягнення в тій чи іншій галузі. Попередньо виховatelj визначає тему зустрічі, враховуючи запити батьків. Потім можна дати тему кільком батькам, які зможуть пояснити або продемонструвати на практиці, як навчити дитину прибирати за собою іграшки, умиватися тощо. Наприкінці зустрічі підводяться підсумки. На такій зустрічі учасники дають одне одному практичні поради, показують рольову сценку, демонструють практичні навички (наприклад, виховatelj може показати батькам, як виготовити дидактичний посібник своїми руками, як грати в ту чи іншу гру) тощо [3].

Зустріч «Ток-шоу», організована у такій формі, передбачає обговорення однієї проблеми з різних точок зору, деталізацію проблеми та можливих шляхів її вирішення. На «Ток-шоу» можуть виступати батьки, вихователі, можна запросити фахівців. Наприклад, тема зустрічі «Домашні улюбленці – плюси та мінуси»,

учасники зустрічі довільно діляться на дві підгрупи, одна з яких відстоює думку, що наявність домашніх улюбленців у домі – це добре, а друга – що наявність домашніх улюбленців – це погано. Батькам пропонуються різні ситуації, які потрібно розглянути з різних точок зору, обов'язково аргументуючи їх. Усі позиції спільно обговорюються. Наприкінці зустрічі учасникам кожної команди пропонується перейти в іншу команду, якщо вони змінили свою точку зору, або залишитися у своїй команді. Також можна провести голосування з метою визначення, яка точка зору перемогла.

«Тренінг» - це активна форма роботи з батьками, які хочуть змінити свою взаємодію з власною дитиною, є батьківський тренінг. У ньому повинні брати участь обоє батьків. Для результативності тренінг має включати 5-8 занять. Як правило, його проводить психолог, який дає можливість батькам на деякий час відчувати себе дитиною, пережити емоційно ще раз дитячі враження. Тренінгові завдання можуть бути такими: «Дитячі гримаси», «Улюблена іграшка», «Мій казковий образ», «Спогади дитинства» тощо. Також батьківські тренінги можуть готуватися у вигляді відповідей на питання з педагогічних проблем. На одне питання відповідають дві сім'ї, у яких можуть бути різні думки. Експерти визначають, яка сім'я у відповідях на питання була найближча до істини.

«Ігрове моделювання» - ця форма полягає у рольовому програванні проблемних ситуацій сімейного виховання, ігровій взаємодії батьків і дітей у різній дитячій діяльності, моделюванні способів батьківської поведінки, обміні досвідом сімейного виховання тощо. Позитивною стороною таких форм є те, що вони сприяють встановленню неформальних контактів з батьками, виключають нав'язування готової точки зору, орієнтують на пошук власного виходу зі сформованої ситуації [3, с. 122].

Аналіз методичної літератури з обраної теми дослідження дозволив визначити переваги сучасних технологій роботи з батьками:

- підвищення педагогічної культури: батьки отримують сучасні знання та навички з виховання дітей, що сприяє підвищенню рівня педагогічної культури в сім'ї;

- покращення взаємодії: тісна співпраця між педагогами і батьками сприяє кращому розумінню потреб дитини і покращує якість освітнього процесу;

зменшення конфліктів: регулярне спілкування і консультації допомагають своєчасно вирішувати виникаючі проблеми, зменшуючи можливість конфліктів;

- гармонійний розвиток дитини: завдяки співпраці та взаєморозумінню між педагогами і батьками створюється сприятливе середовище для гармонійного розвитку дитини.

Таким чином, сучасні технології роботи з батьками в умовах закладу дошкільної освіти спрямовані на створення гармонійного освітнього середовища, де кожна дитина отримує максимум можливостей для свого розвитку та самореалізації.

Список використаних джерел

1. Машовець М. А. Сучасні підходи до організації педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу та батьків вихованців. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: зб. наук. праць. Наукові записки РДГУ, 2011. № 2 (45). С. 18-24.

2. Семенова Н., Лаврів Х., Бондарук Д. Взаємодія дошкільного навчального закладу і сім'ї у вихованні особистості дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2 (351). С. 19-29.

3. Шаповалова О.В. Роль сім'ї у дошкільній освіті: теорія і практика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Суми : Редакційно-видавничий відділ СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 225 с.

Ірина Мелай,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ

З-поміж викликів, що постали перед нашим суспільством, надзвичайно гострим є забезпечення рівного доступу до освіти всіх дітей, а особливо тих, хто потребує спеціальних умов виховання, корекційного навчання та розвитку особистості у форматі соціальної інтеграції її у реальне життя.

Означена проблема стосується всіх дітей із психофізичними порушеннями, зокрема дітей з аутистичним спектром порушень, виховання яких, важким тягарем лягаючи на плечі їхніх батьків, обтяжується й тим, що численний громадський загал нашого суспільства, неадекватно демонізуючи аутичну дитину, створює певного роду автономізацію її родини в соціумі, в якому вона проживає. Бажаючи поділитись із кимсь своїм горем, батьки і родичі такої дитини вдаються до спілкування через Інтернет, куди вони хочуть скинути той негатив, що його одержують від навколишнього світу. Не розуміючи до кінця, що діється з їхньою дитиною, і маючи образу на лікарів, які, зазвичай, складають негативні прогнози щодо подальшого розвитку аутичної дитини, вони шукають допомоги в нетрадиційних методиках, втрачаючи поза тим час на кваліфіковану психолого-педагогічну корекцію цієї недуги.

Діти з розладами аутичного спектру (РАС) мають певні труднощі в соціальній взаємодії, комунікації та адаптації до нових ситуацій. Ці особливості вимагають індивідуального підходу в навчанні та розвитку, особливо через творчі заняття, які сприяють розвитку їх емоційної сфери. Нетрадиційні техніки малювання

допомагають знизити тривожність і надати дітям можливість вільно виражати свої емоції та розвивати творчі здібності [4, с. 64]. Такі техніки можуть включати використання нетрадиційних матеріалів та способів створення зображень, що значно знижує стрес від процесу малювання.

Діти з аутизмом зазвичай мають складності в соціальній взаємодії, часто демонструють стереотипні дії та мають обмежені інтереси. Через це їм важко сприймати нові завдання або навчальні методики, що вимагають імпровізації або творчого підходу. Однак за допомогою індивідуалізованих підходів і використання сенсорно дружніх технік можна стимулювати їхній творчий розвиток [1, с. 46]. Дослідження свідчать, що діти з РАС реагують краще на структуровані творчі завдання, але можуть успішно брати участь у вільних творчих активностях за умови підтримки з боку дорослих [3, с. 73]. Педагогічний підхід має включати поступове введення нових матеріалів, підтримку в перших кроках і розвиток творчої незалежності дитини.

Творчість є важливим інструментом для розвитку дітей з РАС. За допомогою художніх занять, таких як малювання, діти можуть розвивати дрібну моторику, що важливо для когнітивного розвитку, та виражати емоції, які важко висловити словами. Нетрадиційні техніки малювання, такі як використання пальців, нетрадиційних інструментів або матеріалів (пісок, піна для гоління, губки), стимулюють сенсорний досвід дитини і знижують навантаження на їхню нервову систему [2].

Як зазначає І. Ткачева, діти з РАС зазвичай не люблять слідувати класичним технікам малювання через високі вимоги до точності і акуратності, що може викликати стрес. Нетрадиційні ж техніки не вимагають дотримання правил, дають можливість експериментувати з кольорами і формами без страху помилитися, що стимулює креативність і мотивацію до участі в творчій діяльності. [2, с.92]

Нетрадиційні техніки малювання відкривають можливості для розвитку не тільки творчості, але й емоційної стійкості та когнітивних здібностей у дітей з РАС. Такі техніки включають малювання пальцями, долонями, піском, пінкою для гоління,

використання губок, пластикових трубочок, пакетів кульок, нитки, штампів і навіть натуральних матеріалів, таких як листя, камінчики або квіти. Ці методи дають змогу дітям вільно експериментувати з різними текстурами та кольорами, не боячись порушити класичні правила або зробити помилку [4, с. 65].

Приклади нетрадиційних технік малювання

1. Малювання пальцями та долонями. Діти наносять фарбу пальцями або долонями. Цей метод допомагає дітям розвивати тактильні відчуття, адже текстура фарби та поверхні під руками може бути дуже різною. Розвиває дрібну моторику, координацію рухів. Діти можуть вільно виражати свої почуття через малюнок без необхідності контролювати точність.

2. Малювання піском. Діти малюють на поверхні піску або використовують пісок для створення текстур. Пісок забезпечує різноманітні текстури, що стимулює сенсорне сприйняття. Пісок може бути заспокійливим, допомагає знижувати стрес та тривожність. Діти розвивають навички роботи з різними текстурами та поліпшують координацію рук.

3. Малювання пінкою для гоління. Пінка для гоління наноситься на поверхню, і діти малюють пальцями або пензликами. Пінка має цікаву текстуру, що стимулює сенсорні рецептори. М'яка текстура пінки може бути заспокійливою. Діти можуть створювати унікальні малюнки та текстури, що стимулює творчість.

4. Малювання губками. Губки різної форми використовуються для нанесення фарби. Відповідно до різних форм губок, діти можуть розвивати різні навички контролю рухів. Відчуття різних текстур губок стимулює сенсорну інтеграцію. Губки створюють цікаві текстури та форми, що сприяє розвитку уяви.

5. Малювання пластиковими трубочками. Фарба надувається через трубочки, створюючи абстрактні форми. Координація дихання та рухів: Діти вчаться контролювати дихання та рухи для створення малюнків. Експериментування з формами та кольорами розвиває творче мислення. Розвиває навички управління дрібними м'язами.

6. Малювання пакетами. Зім'ятий пакет використовується для створення текстурних відбитків фарби. Текстура пакету додає нові

відчуття при малюванні. Можливість зім'яти пакет може бути фізично розслаблюючою. Створення текстурованих малюнків сприяє розвитку творчих навичок.

7. Малювання кульками. Кульки котяться по паперу, залишаючи сліди фарби. Управління кульками покращує координацію і контроль. Діти можуть створювати цікаві абстрактні малюнки, досліджуючи динаміку руху. Спостереження за слідами фарби може бути візуально захоплюючим.

8. Малювання нитками. Нитка занурюється у фарбу і використовується для створення ліній і візерунків. Техніка допомагає дітям контролювати дрібні рухи. Нитка створює цікаві візерунки та форми, що стимулює уяву. Діти вчаться відчувати текстуру нитки і її вплив на малюнок.

9. Малювання штампами. Штампи використовуються для створення повторюваних візерунків. Повторення візерунків допомагає дітям розвивати розуміння структури і шаблонів. Робота з штампами покращує дрібну моторику і координацію. Діти можуть експериментувати з різними формами та кольорами.

10. Малювання натуральними матеріалами (листя, камінчики, квіти). Натуральні матеріали використовуються для створення відбитків і текстур. Взаємодія з природними матеріалами стимулює сенсорні рецептори. Діти можуть досліджувати різні форми та текстури, що сприяє розвитку уяви. Використання природних матеріалів може підвищити обізнаність про навколишнє середовище.

У роботі з дітьми з РАС важливо створювати комфортне середовище, де дитина почуватиметься захищеною і мотивованою до творчої діяльності [5, с. 30]. Використання нетрадиційних технік потребує індивідуального підходу до кожної дитини, з урахуванням її емоційного стану та рівня розвитку моторних навичок [6, с. 57]. Педагоги повинні поступово вводити нові матеріали і техніки, адаптуючи їх під потреби конкретної дитини. Поступовий перехід від простих технік до складніших сприяє розширенню креативного потенціалу дитини, водночас розвиваючи її соціальні та когнітивні навички.

Нетрадиційні техніки малювання є потужним інструментом для розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку з РАС. Вони не тільки стимулюють когнітивний і сенсорний розвиток, але й допомагають знизити рівень тривожності та підвищити емоційну стабільність дитини. Використання таких технік у роботі з дітьми з особливими потребами сприяє їхній соціалізації, розвитку творчого мислення та загальній адаптації до соціального середовища.

Список використаних джерел

1. Баєва І. А., Мельникова Н. Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей з розладами аутичного спектру в освітньому процесі. *Психологічний журнал*. 2021. №3. С. 45-55.
2. Ткачева І. Ю. Творчість як засіб корекції емоційно-вольової сфери у дітей з РАС. *Корекційна педагогіка*. 2022. №6. С. 90-98.
3. Костюк Г. С. Методичні аспекти розвитку творчих здібностей у дітей з особливими потребами. *Вісник психології та педагогіки*. 2020. №4. С. 72-78.
4. Клименко Л. В. Використання нетрадиційних технік малювання у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Сучасна спеціальна освіта*. 2021. №5. С. 63-68.
5. Кравцова С. Ю. Сенсорні технології в роботі з дітьми з аутизмом. *Освітні стратегії*. 2020. №1. С. 29-35.
6. Романова Н. М. Творчий розвиток дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Виховання та навчання*. 2021. №7. С. 56-62.
7. Підопригора О. В. Емоційна регуляція у дітей з РАС: педагогічні стратегії. *Науковий вісник психолого-педагогічних досліджень*. 2022. №3. С. 34-40.

Ірина Мельник,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стрімкі зміни, які відбуваються в сучасній освіті, потребують інформаційно-технічного розвитку та висувають нові вимоги до адаптації дитини в навколишньому середовищі. Зміна поглядів на освітній процес в закладах освіти визначає рівень формування самостійної, всебічно розвиненої особистості, здатної самореалізовуватись та успішно розвиватися в різних життєвих умовах. Така ідея розвитку пізнавального інтересу, яка широко науково розробляється світовою освітньою наукою, знаходить своє відображення і в Україні.

Однією з ефективних технологій, що сприяють модернізації освітньої системи, є пошуково-дослідницька діяльність. Запровадження її елементів у діяльності закладів дошкільної освіти зумовлене необхідністю досягнення конкретних результатів у розв'язанні пріоритетних завдань сьогодення. Практичною цінністю пошуково-дослідницької діяльності є її зорієнтованість на конкретний кінцевий результат.

Проблема пошуково-дослідницької діяльності дітей дошкільного віку відображена у наукових роботах Т. Башинської, Н. Гавриш, О. Машенко, О. Пехоти, Н. Стаднік та ін.

Пошуково-дослідницька діяльність є важливим засобом розвитку пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку, сприяє формуванню активної навчальної позиції, розвитку творчих здібностей, умінь аналізувати та систематизувати інформацію, а також допомагає дітям виявляти і реалізовувати свої потенційні можливості, охоплює широкий спектр методів та прийомів, спрямованих на активізацію пізнавальної активності дітей [1].

Пошуково-дослідницька діяльність сприяє формуванню цілісної системи знань, вмінь та навичок, яка забезпечує гармонійний розвиток особистості дитини та підготовку до шкільного навчання.

Пошуково-дослідницька діяльність надає безліч можливостей в організації роботи вихователя та групи. Різноманітність форм та методів зацікавлює дітей, підтримує їхній інтерес та мотивує до пізнавальної активності. Діти мають змогу вивчити та спостерігати за явищами, з якими вони, можливо, не зіштовхнулися б у повсякденному житті.

Основним завданням пошуково-дослідницької діяльності є виявлення і демонстрація зв'язків, недоступних для органів чуття дитини. Органи чуття є основною «зброєю» дітей під час проведення дослідів і експериментів, що створює умови для набуття досвіду та загального розвитку. Діти самостійно аналізують результати своєї роботи, роблять доповіді, розкривають суть явищ та зв'язки у природі [3, с. 47].

Пошуково-дослідницька діяльність також сприяє удосконаленню пам'яті дітей, активізації їхніх розумових процесів, розвитку мовленнєвих навичок. У результаті у дітей накопичується досвід розумових дій та операцій, формуються розумові вміння.

Головні завдання вихователів при організації пошуково-дослідницької діяльності включають:

- підвищення рівня обізнаності та засвоєння нововведень у науці;
- розвиток акторських вмінь, поповнення арсеналу методів та способів роботи з дітьми;
- аналіз способів сприйняття дітьми дійсності та вибір напрямів роботи для кращого засвоєння знань;
- розвиток креативності та творчого потенціалу [2, с. 17].

Організація дослідницької діяльності дітей дошкільного віку є важливою складовою освітнього процесу, що сприяє розвитку пізнавальних інтересів та здібностей дітей. Для цього використовуються різноманітні методи, кожен з яких має свої особливості та переваги:

1. Метод спостереження є одним із найважливіших методів дослідницької діяльності. Воно полягає у систематичному,

цілеспрямованому сприйнятті об'єктів і явищ навколишнього середовища.

Переваги: сприяє розвитку уважності та концентрації, допомагає дітям формувати уявлення про об'єкти та їхні властивості, залучає до аналізу та порівняння спостережуваних явищ.

2. Метод експерименту полягає у цілеспрямованому втручанні в природний хід явищ з метою вивчення їхніх властивостей та взаємозв'язків.

Переваги: дає можливість дітям активно досліджувати навколишній світ, сприяє розвитку мисленнєвих процесів, таких як аналіз, синтез, порівняння, розвиває вміння робити висновки та узагальнення.

3. Метод моделювання включає створення зменшених або спрощених моделей об'єктів або явищ, що дозволяє дітям вивчати складні системи в доступній формі.

Переваги: полегшує розуміння складних процесів та взаємозв'язків, сприяє розвитку просторового мислення, допомагає дітям усвідомлювати принципи функціонування різних систем.

4. Метод проєктів передбачає організацію дослідницької діяльності у вигляді виконання комплексних завдань, що потребують пошуку інформації, аналізу, планування і презентації результатів.

Переваги: сприяє розвитку самостійності та відповідальності, формує навички роботи в команді, допомагає розвивати креативність та критичне мислення.

5. Ігровий метод передбачає використання ігрових ситуацій для організації дослідницької діяльності, це дозволяє створювати мотиваційні умови для активної пізнавальної діяльності.

Переваги: залучає дітей до досліджень у формі, яка для них природна та цікава, сприяє розвитку уяви та творчих здібностей, підвищує мотивацію до навчання та знижує страх перед труднощами [3, с. 152].

Таким чином, використання різноманітних методів організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку забезпечує всебічний розвиток їхніх пізнавальних інтересів та здібностей.

Кожен метод має свої особливості та переваги, що дозволяє вихователям ефективно підбирати їх відповідно до потреб і можливостей дітей, сприяючи гармонійному розвитку особистості.

Організація дослідницької діяльності дітей дошкільного віку включає використання різноманітних форм роботи, кожна з яких спрямована на розвиток пізнавальних здібностей та інтересів дітей. Основні форми роботи включають групову роботу, індивідуальну роботу, роботу в парах, проєктну діяльність та екскурсії.

Груповою роботою передбачає спільну діяльність дітей у невеликих групах для виконання конкретних завдань або досліджень. Сприяє розвитку комунікативних навичок та вмінню працювати в команді. Підвищує мотивацію через взаємодію з однолітками. Допомогає дітям навчитися вирішувати проблеми колективно.

Індивідуальна робота передбачає виконання завдань кожною дитиною самостійно, що дає змогу врахувати індивідуальні особливості та темпи розвитку кожної дитини. Сприяє розвитку самостійності та відповідальності. Дас можливість врахувати індивідуальні потреби та інтереси кожної дитини. Допомогає вихователю побачити сильні та слабкі сторони кожного вихованця.

Робота в парах передбачає спільну діяльність двох дітей для виконання завдання або проведення дослідження, розвиває навички співпраці та взаємодопомоги, підвищує відповідальність за результат спільної роботи, допомагає дітям навчитися висловлювати свої думки та слухати думки партнера [1, с. 47].

Проєктна діяльність передбачає виконання комплексних завдань, що включають дослідження, планування, аналіз та презентацію результатів. Проєкти можуть бути індивідуальними або колективними. Проєктна діяльність сприяє розвитку дослідницьких навичок та критичного мислення, допомагає дітям побачити практичне застосування своїх знань, розвиває вміння планувати та організовувати свою діяльність.

Екскурсії передбачають організацію виїздів у різні місця (парки, музеї, виставки) для безпосереднього спостереження та вивчення об'єктів і явищ навколишнього світу. Забезпечують безпосередній контакт дітей з об'єктами дослідження. Збагачують

чуттєвий досвід дітей. Підвищують мотивацію та інтерес до навчання через зміну обстановки [3, с. 88].

Різноманітність форм роботи в організації дослідницької діяльності дітей дошкільного віку забезпечує всебічний розвиток їхніх пізнавальних здібностей та інтересів. Використання цих форм у комплексі дозволяє вихователям створювати сприятливі умови для активної пізнавальної діяльності дітей, сприяючи їхньому гармонійному розвитку та підготовці до подальшого навчання.

Отже, пошуково-дослідницька діяльність є ефективним засобом розвитку пізнавального інтересу дітей старшого дошкільного віку. Вона сприяє формуванню активної навчальної позиції, розвитку когнітивних процесів, творчих здібностей та комунікативних навичок. Застосування різноманітних методів та прийомів пошуково-дослідницької діяльності забезпечує всебічний розвиток дітей, готує їх до успішного навчання у школі та подальшого інтелектуального зростання.

Список використаних джерел

1. Іванчук Л.І. Пошуково-дослідницька діяльність як засіб пізнавальної активності дошкільників : навчально-методичний посібник. Хмельницький : ДНЗ № 11, 2017. 89 с.

2. Новіцька Л. І. Пршуково-дослідницька діяльність в умовах навчально-виховного комплексу. *Дошкільний навчальний заклад*. 2008. № 2. С. 2-18.

3. Пошуково-дослідницька діяльність у дошкільному навчальному закладі / упоряд. Буракова Ю.Д. Харків : Вид. група «Основа», 2009. 204 с.

Оксана Мороз
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагула,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЧАСОВИХ ПОНЯТЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Математика для дитини - це не просто система знань, а потужний інструмент пізнання навколишнього світу, що стимулює самостійне розроблення дитиною засобів логічного відображення об'єктів і осягнення відносин між ними, що зрештою сукупно забезпечує інтелектуально-пізнавальний розвиток особистості.

Виходячи з положень Базового компонента дошкільної освіти, педагог має озброїти дитину вмінням жити, сприймати життя в цілісності. Це значно складніше, ніж окремо формувати систему знань і вмінь із математики, природи, грамоти. Дитина не володітиме істинним світоглядом, якщо не вмітиме цілісно сприймати світ. Саме тому блок логіко-математичних умінь включає кожна сфера [1, с. 12].

Питання формування логіко-математичної компетентності є принциповим для особистісно - орієнтованої моделі освіти. Передумовою оволодіння початковими математичними поняттями у дитини є формування розумових дій і операцій, які поступово складаються на основі зовнішніх практичних дій. Конкретні, практичні дії з предметами є необхідний і дуже важливий момент у пізнанні кількісних відношень. При цьому дія має бути адекватною знанням, що засвоюються, вихователь враховує необхідність включати в програму конкретний зміст відповідних дій і сам хід оволодіння ними. Практичні дії, відіграючи важливу роль у формуванні початкових математичних понять, не залишаються незмінними. Далі вони «здійснюються» тільки у плані голосного мовлення, без спирання на предмети чи зображення їх. Нарешті, дії виконуються мислено, тобто стають внутрішніми, розумовими діями, що характеризуються згорнутою структурою. Перехід від

одного рівня дії до другого здійснюється поступово, після засвоєння попереднього рівня. Характер дії змінюється на різних рівнях розвитку дітей: з розвитком мовлення, з розвитком словесно-понятійного мислення [2].

У дитини ознайомлення з часом починається із засвоєнням вироблених людством позначень і мір часу. Усвідомити їх нелегко, оскільки вони мають умовно-відносний характер. Відрізки часу, позначені словами «сьогодні», «завтра», «тепер», безперервно змінюються. Один і той самий проміжок часу сприймається по-різному залежно від змісту і характеру діяльності дитини, її стану на той момент: якщо вона, наприклад, очікує привабливу подію, здається, що час ще надто повільно. Тому діти довго не розуміють логіки часових відношень, упродовж дошкільного віку не сприймають тривалі часові періоди, їм недоступне розуміння таких категорій, як рік, століття тощо.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція) у розділі «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі (сенсорні еталони)» серед компетенцій, якими мають оволодіти дитина дошкільного віку:» визначає, встановлює часову послідовність подій, вживає слова «вчора», «сьогодні», «завтра», «раніше», «пізніше», «зараз», «спочатку», «тепер», «давно», «скоро». Розуміє властивості часу, володіє часовими поняттями (на світанку, в сутінках, опівдні, опівночі, доба, тиждень, місяць, рік). Має уявлення про причинно-часові залежності ритмічних природних явищ: тривалість секунди, хвилини, години. Може визначити час за годинником, знає, що година складається з хвилин, оцінює часові інтервали. Називає порядок та пояснює послідовність пір року, днів тижня, частин доби; встановлює причинно-наслідкові зв'язки між різними явищами в природному та соціальному довіллі» [1, с. 17-18].

У ранньому і молодшому дошкільному віці дитина ще не орієнтується у часі. Формування часових уявлень починається пізніше і має свою специфіку. Так, невеликі відрізки часу діти вчать визначати на основі своєї діяльності, зважаючи на те, що за певний час можна зробити, який результат отримати. Корисні при цьому ознайомлення дітей з певними проміжками часу і

відповідними комбінуваннями. Однак без відповідного навчання навіть 6-7-річні діти не мають уявлень про тривалість невеликих відрізків часу. Вони чують слово «хвилина», але не уявляють, скільки вона триває. Одні вважають, що за хвилину можна пообідати, інші - погратися, треті - сходити в магазин. Засвоюючи уявлення про час доби, діти насамперед орієнтуються на власні дії - вранці вмиваються, снідають; удень - граються, займаються, обідають; увечері лягають спати; уночі сплять. Найлегше вони визначають ніч і ранок, дещо важче - вечір і день. Діти середнього і старшого дошкільного віку частіше спираються на суттєві ознаки у визначенні часу (ранок - «світло, коли сонечко встає» тощо).

Для людини орієнтування в часі має дві різні, взаємодоповнюючі одна одну форми відображення: 1) безпосереднє відчуття тривалості, на основі чого утворюються умовні рефлекси; 2) сприйняття часу як найбільш складна й досконала форма відображення [2].

Безпосереднє сприйняття часової тривалості виражається в здібності відчувати її, оцінювати й орієнтуватися в часі без якихось допоміжних засобів. Це називають «відчуттям часу». У різних видах діяльності «відчуття часу» виступає то як відчуття темпу, то як відчуття ритму, то як відчуття швидкості чи тривалості. Для формування цього відчуття важливу роль відіграє накопичений досвід диференціювання часу на основі діяльності аналізаторів.

Сприйняття часу розвивається на чуттєвій основі й на основі засвоєння загальноприйнятих еталонів оцінювання часу. У сприйнятті часу задіяні три перцептивні дії: оцінювання, відмірювання й відтворення часового інтервалу.

Основними завданнями з формування часових уявлень є: формування первинної практичної орієнтації у часі; формування відчуття часу; ознайомлення з часовими еталонами; формування початкових уявлень про властивості часу [3, с. 14].

На основі психолого-педагогічних досліджень виокремлюють засоби, що забезпечують навчання дітей орієнтування в часі: накопичення соціального досвіду в різних видах діяльності (гра, праця, навчання), художні засоби (картини, фотографії, художня література), суспільні та природні явища навколишньої дійсності,

різноманітні моделі.

Таким чином, факторами, на основі яких формується відчуття часу, є:

1. Знання часових еталонів (узагальнення уявлень про них); для того щоб дитина могла зрозуміти про яку часову тривалість їй говорять, чи самостійно визначити часовий інтервал, вона повинна знати міру часу по частинах і навчитися ними користуватися;

2. Переживання часу - відчуття тривалості часових інтервалів. Для цього необхідно організовувати різноманітну діяльність дітей відчувати протяжність часу і уявити, що реально можна встигнути зробити за той чи інший його відрізок. У подальшому це послужить основою формування здатності планувати свою діяльність в час, обирати об'єм роботи відповідно відведеному на неї час;

3. Розвиток у дітей уміння оцінювати часові інтервали без годинника; контроль з сторони дорослих допоможе їм удосконалювати адекватність оцінок, отже, він необхідний як підкріплення при виробленні навичок орієнтування в часі.

4. Вміння регулювати і планувати діяльність у часі створює основу для розвитку таких якостей особистості, як організованість, зібраність, цілеспрямованість, точність, необхідних дитині при навчанні в школі і у повсякденному житті.

5. Питання, як навчити дитини почуття часу, спочатку може здатися багатьом батькам дуже складним, тому потрібно зацікавлювати дитину, навчати граючись у часовому проміжку [4, с. 57-58].

Отже, формування в дітей дошкільного віку уявлень про час є важливим компонентом їх повноцінного розвитку, адже дітям вже в дошкільному віці життєво необхідно навчитися самим орієнтуватися в часі: визначати, вимірювати час (правильно позначаючи в мові), відчувати його довжину, щоб регулювати і планувати діяльність в часі, міняти темп і ритм своїх дій залежно від залишку часу. Завдяки правильно сформованим педагогічним умовам в ЗДО, цей процес відбувається послідовно, систематично, відповідно до вимог програми і вікових можливостей дітей.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник: А. М. Богуш. К. : Видавництво, 2012. 26 с.
2. Білоусько Л. Шляхи формування математичної компетенції дошкільників в умовах дошкільного навчального закладу. Рідна школа .2008. № 10. С. 58-60.
3. Грама Г. П. Підготовка майбутнього вихователя до формування математичних уявлень у дошкільників. Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: зб. наук. праць. 2007. Вип. 1-2. С. 111-117.
4. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності старших дошкільників. Методичний посібник. Харків: Ранок, 2008. 160 с.

*Катерина Опанасюк,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – д. пед. н., проф. Оксана Марчук
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВОГО СПОПОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання ціннісного ставлення до здорового способу життя у дітей середнього дошкільного віку – це процес формування в дитини стійкого внутрішнього переконання про важливість турботи про власне здоров'я та засвоєння правил і звичок, що сприяють фізичному, психічному та соціальному благополуччю. Це не просто інформування дітей про здорові звички, але й впровадження цінностей, які мають стати частиною їхнього світогляду.

Розглядаючи проблему виховання ціннісного ставлення до здорового життя дітей середнього дошкільного віку, насамперед, необхідно усвідомити, що таке здоров'я.

Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного та соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб та фізичних дефектів. Ця ухвала зафіксована у статуті Всесвітньої організації охорони

здоров'я. Здоров'я – «...цінність існуюча у свідомості людини на рівні ідеалу як ціннісна основа ставлення людини до самої себе» [1].

«Умови життя – це діяльність людей у певному середовищі, де можна визначити екологічну обстановку, психологічну ситуацію у міні– і макросередовищі, побуті і облаштуванні житла» [4].

«Спосіб життя – це діяльність особистості, що живе у конкретних умовах і залежить від них. Спосіб життя включає працю, соціальну, психоінтелектуальну та рухову діяльність, спілкування та побутові взаємини. Тоді як умови життя впливають стан здоров'я опосередковано, спосіб життя безпосередньо впливає здоров'я людини» [3].

У педагогіці поняття «виховання» сприймається як цілеспрямована і систематична взаємодія суб'єктів виховного процесу. Воно охоплює діяльність вихователів, які здійснюють систему педагогічних впливів на розум, почуття, волю виховуваних, які активно реагують на ці впливи під впливом своїх потреб, мотивів, життєвого досвіду, переконань та інших факторів.

«Виховання дошкільників орієнтується як у загальні закономірності виховного процесу, так і на своєрідність розвитку під час дошкільного дитинства.

Теоретичні основи процесу виховання дітей дошкільного віку визначають такі положення та ідеї:

- самоцінність дошкільного дитинства та його істотне значення для подальшого розвитку особистості;
- розвиток особистості дитини як процес соціального наслідування, активного присвоєння доступного соціально-культурного досвіду, відображеного в предметах культури, знаннях, вміннях, цінностях тощо;
- ампліфікація розвитку як створення умов для різнобічного освоєння культурного досвіду та розвитку здібностей;
- визначальна роль діяльності у вихованні (взаємозв'язок видів дитячої діяльності при провідній діяльності гри);
- розвиток особистості дитини відбувається в умовах прояву суб'єктної активності, суб'єктного досвіду, становлення суб'єктної позиції;

- обумовленість виховання дошкільників взаємодією всіх суб'єктів виховного процесу, ЗДО та сім'ї, школи та інших соціальних інститутів;

- безперервність виховного процесу, наявність єдиних ліній розвитку та виховання дитини на всіх щаблях дошкільного віку та збереження змістовної наступності у вихованні при переході на ступінь молодшого шкільного віку» [2].

Ставлення дітей до здоров'я як до цінності трансформується упродовж усього дошкільного віку і залежить від сформованості цього поняття у свідомості. Так як це поняття складне та багатогранне, у молодшому дошкільному віці діти не в змозі опанувати його, навіть, на рівні загального уявлення. Діти у цьому віці розуміють, що означає хворіти, але дати саму елементарну характеристику здоров'ю поки що не можуть.

У середньому дошкільному віці в дітей формується уявлення про здоров'я як «не хворіти». Звідси і ставлення до здоров'я як до чогось абстрактного. Проте, встановити елементарний причинно-наслідковий зв'язок між поведінкою людини та її здоров'ям діти середнього дошкільного віку вже можуть. Наприклад, загроза з боку доквілля (холодно, протяг і т.п.), від своїх власних дій (їв сніг, намочив ноги, пив холодний сік тощо).

У старшому дошкільному віці завдяки зростанню досвіду особистості ставлення здоров'я істотно змінюється. «У визначенні здоров'я, діти починають виділяти не тільки фізичний, а й психічний та соціальний компонент здоров'я (там усі кричали, лаялися, і в мене заболіла голова)» [5].

Серед джерел ставлення дітей середнього дошкільного віку до свого здоров'я виділимо твердження В. Пасічник, Р. Петрина та ін.

1. Словарно-подібні асоціації, що виникають у дітей, що мають відношення до здоров'я;

2. Оцінка дорослих, використовувана дітьми як критерій визначення своєї думки, позицій, дій, що з здоров'ям;

3. Дорослий як суб'єкт спілкування та носій певних фізичних та психічних якостей [6].

Вивчаючи ставлення дітей середнього дошкільного віку до здоров'я у А. Пивовар зазначено, що «...відношення дітей

дошкільного віку до здоров'я багато в чому визначається їх взаєминами з дорослими, і, як наслідок, є результатом педагогічного спілкування.

Отже, професійна компетентність педагогів ЗДО і рівень освіти батьків вихованців в даній галузі знань виступають одним з основних факторів формування у дітей позитивного, а значить, на наш погляд, ціннісного ставлення до здоров'я» [7].

У дошкільному віці діти починають активно освоювати світ, тому важливо, щоб вони сприймали здоровий спосіб життя не лише як вимогу від дорослих, а як частину своєї повсякденної діяльності. В цей період закладаються основи майбутнього фізичного розвитку та ставлення до здоров'я, що впливає на весь подальший життєвий шлях дитини.

Таким чином, сутність виховання ціннісного ставлення:

1. Формування основних уявлень про здоров'я – дитина має розуміти, що таке здоров'я і чому воно важливе для щасливого життя.

2. Закріплення здорових звичок – привчання до дотримання гігієни, регулярної фізичної активності, правильного харчування та сну.

3. Виховання емоційного ставлення до здоров'я – діти повинні емоційно позитивно сприймати дії, пов'язані зі здоров'ям, відчувати задоволення від фізичної активності та догляду за собою.

4. Розвиток соціальних навичок – через взаємодію з іншими дітьми в спортивних іграх або колективних заходах дитина вчиться підтримувати і допомагати оточуючим, що також є частиною здорового способу життя.

Ціннісне ставлення проявляється в оцінці значущості, важливості певного виду діяльності не тільки на рівні свідомості, а й у реальних діях та вчинках. У нашому випадку це особисті прояви дітей, орієнтовані на оволодіння знаннями та навичками збереження власного здоров'я.

Таким чином, виховання ціннісного ставлення до здорового способу життя – це цілеспрямований та систематичний виховний процес спрямований на формування ставлення дитини до здоров'я як до цінності, що включає знання про цінність здоров'я як

необхідної передумови для повноцінного життя людини та супроводжується позитивними емоціями у різних видах діяльності, орієнтованих на збереження та зміцнення здоров'я.

Список використаних джерел

1. *Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти*: збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції/ Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, кафедра теорії та методик дошкільної освіти ; [відпов. секр. К. І. Демчик]. Київ: Міленіум, 2020. 274 с.
2. Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим. *Здоров'я та фізична культура*. 2005. № 2. С. 1-11.
3. Гуменюк С. Здоров'язберігаючі технології в системі освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2017. Випуск 26. С. 55–57.
4. Жук Ю. О. Роль засобів навчання у формуванні навчального середовища. *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. Київ : ІЗМН, 1998. № 22. С. 106-112.
5. Омельченко Л., Омельченко О. Здоров'ятворча педагогіка. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 205 с.
6. Пасічник В., Петрина Р. Сучасні підходи щодо поєднання фізичного і розумового розвитку дошкільників. *Молода спортивна наука України*. 2012. Т. 2. С. 150-155.
7. Петренко Г. В. Сучасні технології у здоров'яорієнтованому фізичному вихованні дошкільників. *Наука і освіта*. 2013. № 4. С. 169-171.

Євгенія Корнійчук,

студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагута,

*ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Використання інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні та розвитку дітей дошкільного віку є на сьогоднішній день

одним з пріоритетних напрямків у дошкільній освіті.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у сучасних закладах дошкільної освіти це одна з найновіших та найактуальніших проблем педагогіки, що вимагає її детального вивчення та наукового обґрунтування. Українські дослідники (Т. Денисова, Л. Зімнухова, С. Іванова, М. Каратаєва, Н. Кириченко, О. Кореганова, Г. Лаврентьєва, Т. Поніманська та ін.) висвітлювали не лише питання застосування мультимедійних технологій у процесі навчання дітей дошкільного віку, але і можливості формування комп'ютерної грамотності у дітей, санітарногігієнічні й ергономічні вимоги до розвивальних комп'ютерних програм, особливості проведення занять з використанням комп'ютерної техніки.

Інформаційно-комп'ютерні технології (ІКТ) – це сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування з метою забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу. У перекладі з англійської мови (Information and communication technologies) означає інформаційні та комунікаційні технології, що вміщують у собі всі новітні технології навколо нас – мобільні телефони, планшети, плеєри, цифрові камери, комп'ютери, ноутбуки та ін. [1, с. 37].

З інтеграцією ІКТ в освітній процес з'являються можливості розширення його змістового наповнення. Навчальна інформація при цьому стає доступнішою для сприймання дітьми дошкільного віку.

ІКТ дає змогу підвищити інтерактивність освітньої системи в закладах дошкільної освіти, перейти від пояснювально-ілюстративного способу навчання до діяльнісного, за якого дитина стає активним суб'єктом, а не пасивним об'єктом педагогічної дії. У зв'язку з цим навчання дітей дошкільного віку із застосуванням інтерактивних технологій стає якіснішим, цікавішим і продуктивнішим, сприяє усвідомленому засвоєнню знань та формуванню мотивації до навчання, а головне – сприяє адаптації дітей до життя в інформаційному суспільстві [3, с. 36].

ІКТ дають змогу перетнути межі освітнього середовища ЗДО на занятті; зробити видимим те, що неможливо побачити неозброєним

оком, імітувати будь-які ситуації і процеси в дошкільній. Мультимедійні технології є одним з найперспективніших і найпопулярніших напрямів інформатизації дошкільної освіти, які мають на меті створення продукту, який містить «колекції» зображень і даних, що супроводжуються звуком, відео, анімацією та іншими візуальними ефектами [4].

Аналіз науково-педагогічних джерел дає змогу класифікувати освітні засоби ІКТ на наступні категорії: навчальні; імітаційно-довідкові, тренувальні, демонстраційні, імітаційні, лабораторні, моделювальні та навчально ігрові.

У процесі освітньої діяльності в ЗДО вихователь може використовувати такі засоби інформаційно-комунікативних технологій: комп'ютер, мультимедійний проєктор, принтер, телевізор, фотоапарат, відеокамера, мультимедійні дошки, та їхню продукцію: світлини; відеоролики; відеофрагменти (фільмів, казок, мультфільмів); презентації (електронні книги, електронні виставки); дитячі розвивальні комп'ютерні ігри; можливе створення колекцій цифрових світлин і мультфільмів [2, с. 29].

У процесі ігрової діяльності комп'ютерні технології є потужним засобом розвитку в дошкільників теоретичного мислення, уяви, здатності до прогнозування результату своїх дій, проєктних якостей мислення, які є основою формування креативних здібностей дитини.

Мультимедійні технології – це технології конвертування всіх видів інформації у цифровий формат, інтеграції інформації в один документ і відтворення його на комп'ютері [1].

За даними ЮНЕСКО, у процесі слухання людина здатна запам'ятовувати 15% мовної інформації, у процесі перегляду – 25% видимої інформації, у процесі одночасного прослуховування і перегляду – 65% усієї інформації [2, с. 30].

Отже, необхідність застосування в освітньому процесі дітей дошкільного віку мультимедійних ІКТ, які як аудіовізуальні засоби можуть впливати на різні органи чуття, – є беззаперечною. Необхідність застосування ІКТ в дошкільній освіті також зумовлена складністю об'єктів вивчення (певних математичних явищ), які неможливо продемонструвати лише вербальними засобами і за

допомогою одиничного зображення [3].

Однією з найбільш досконалих форм підготовки і демонстрації навчального матеріалу для дітей дошкільного віку (особливо до занять з ознайомлення з навколишнім світом) вітчизняні науковці вважають створення мультимедійних презентацій.

Мультимедійна презентація – це зручний та ефектний спосіб представлення інформації за допомогою комп'ютерних програм. Він поєднує в собі динаміку, звук і зображення, тобто ті чинники, які найдовше здатні утримувати увагу дитини. Полегшення процесу сприймання і запам'ятовування інформації за допомогою яскравих образів – це основа будь-якої сучасної презентації. Більше того, презентація дає педагогу змогу самостійно скомпонувати навчальний матеріал з огляду на особливості конкретної вікової групи і теми таким чином, щоб домогтися максимального розвивального ефекту заняття, бесіди, спостереження тощо [4, с. 12].

Дидактичними можливостями мультимедійних засобів навчання щодо підвищення якості освіти є наступні: посилення навчальної мотивації; активізація пізнавальної діяльності дітей на основі посилення їх ролі як суб'єктів освітнього процесу; розширення меж самостійної діяльності дітей дошкільного віку; індивідуалізація освітнього процесу; урізноманітнення форм представлення інформації; диференціювання типів навчальних завдань; створення освітнього середовища, яке забезпечує «занурення» дитини в уявний світ, у певні розвивальні ситуації; постійне застосування ігрових прийомів; забезпечення зворотного зв'язку, можливість рефлексії [2, с. 32].

Гра є однією з форм практичного мислення. У грі дитина оперує своїми знаннями, досвідом, враженнями, що відображаються у формі ігрових способів дії, ігрових знаків, які набувають значення в смисловому ігровому полі.

Комп'ютерні ігри для дітей дошкільного віку сприяють розвитку уваги, швидкості реакцій, тренуванню пам'яті. Виконання всіх ігрових завдань вчить дитину аналітично мислити в нестандартних ситуаціях, класифікувати і узагальнювати поняття; розвивати дрібну моторику рук і зорово-моторну координацію.

Крім того, ігри осмислені та прості водночас, з низьким рівнем агресії. Перевагою комп'ютерних ігор у процесі підготовки до школи є розвиток у дитини посидючості та цілеспрямованості. Діти, які компетентні в роботі з комп'ютером, відчують себе більш впевненими у сучасному житті, легше адаптуються до різних ситуацій.

Одним із основних форм роботи з дітьми дошкільного віку є використання мультиплікаційних фільмів. Вони з одного боку дають можливість відволікти чимось дитину, а з іншого – виконують неабияку виховну, пізнавальну і розвивальну функцію. Фахівці виокремлюють кілька принципів дії механізму формування у дітей соціальних установок і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, зокрема: інформування – підвищення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони хорошої і поганої поведінки; ідентифікація – засвоєння соціальних установок і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів; імітація – копіювання поведінки, наслідування героїв мультфільмів [3].

Використання ІКТ розвиває здатність дитини знаходити найбільшу кількість принципово різних розв'язків задачі. Щодо конкретного застосування мультимедійного супроводу (презентацій) в роботі з дітьми дошкільного віку, істотно поліпшується сприймання й осмислення питань, які педагоги розглядають з дітьми, створюються комфортніші умови для освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. Впровадження та поширення інформаційно-комунікаційних технологій у роботі дошкільного навчального закладу з дітьми, педагогами, батьками та громадськістю : тематичний збірник праць / упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією Л. А. Шишолік. Рівне : РОППО, 2016. Вип. 2. 85 с.
2. Марковська Т. В. Стан і перспективи впровадження ІКТ в практику дошкільної освіти. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №1. С. 29-32.
3. Цимбалюк О. Л. Використання ІКТ у дошкільних навчальних закладах. *Педагогічний пошук*. 2013. №3. С. 36–41.

4. Червинська О. Інформаційні технології – в освітній процес. *Дошкільне виховання*. 2021. №1. С. 12-13.

*Інна Попович,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімким зростанням впливу інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) на всі сфери людської діяльності, зокрема, освіту.

Інформаційно-комп'ютерні технології виступають ефективним інструментом для реалізації завдань освітнього процесу закладів дошкільної освіти, оскільки вони дозволяють інтегрувати наочність, інтерактивність та міжпредметність у процесі навчання. Використання мультимедійних презентацій, інтерактивних ігор, віртуальних екскурсій, відео та анімацій сприяє кращому засвоєнню дітьми знань про природу та екологічні взаємозв'язки. Застосування ІКТ також дозволяє враховувати індивідуальні особливості дітей, стимулюючи їхню активність, інтерес й емоційний відгук.

Проблему використання інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) в освітньому процесі закладів дошкільної освіти досліджували як українські, так і зарубіжні науковці (І. Бех, А. Богуш, Н. Гавриш, С. Ніколаєнко, С. Паперт, О. Проскуракова, Н. Селвін та ін.). Їхні роботи зосереджуються на інтеграції ІКТ в освітній процес закладів дошкільної освіти, враховуючи вікові, психологічні та педагогічні особливості дітей дошкільного віку.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) класифікують залежно від сфери їх застосування, а також за методичним призначенням, що дозволяє виділити основні групи засобів ІКТ:

1. Комп'ютерні освітні програми. Програми, які розроблені для забезпечення навчального процесу, включаючи інтерактивні курси, тренажери та віртуальні лабораторії.

2. Інтелектуальні навчальні системи. Ці системи моделюють процес навчання, використовуючи динамічну базу знань. Вони автоматично підбирають оптимальну стратегію навчання для кожного учня, враховують індивідуальні особливості та інтегрують нову інформацію в базу даних.

3. Мультимедіа-технології. Ці технології дозволяють використовувати текст, графіку, відео, звук і анімацію в інтерактивному режимі. Вони забезпечують багатокompонентне середовище для візуалізації навчальних матеріалів і підвищують ефективність засвоєння інформації.

4. Технології віртуальної реальності. Засоби неконтактної інформаційної взаємодії, що створюють ілюзію присутності в реальному часі. Використання стереоскопічного середовища дозволяє учням зануритися у «екранний світ» і вивчати об'єкти або явища в імітованій реальності.

5. Інтернет-технології. Ці технології охоплюють використання ресурсів мережі для пошуку інформації, комунікації, навчання через спеціалізовані сайти, освітні платформи та електронні бібліотеки.

6. Технології дистанційного навчання. Засоби, які забезпечують доступ до освітнього процесу незалежно від місця перебування учня, використовуючи онлайн-платформи, вебінари, відеоконференції тощо [1, с. 8].

Ці технології суттєво розширюють можливості навчання, сприяючи його індивідуалізації, інтерактивності та доступності.

Таким чином, класифікація інформаційних технологій здійснюється за різними підходами, що дозволяє розкрити їх функціональність у різних контекстах.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у роботі вихователя ЗДО надає широкий спектр можливостей для підвищення ефективності освітнього процесу та сприяє всебічному розвитку дітей [2].

Основні напрями застосування ІКТ включають:

1. Професійне самоудосконалення. Використання електронних ресурсів, онлайн-курсів, вебінарів та інших засобів для підвищення кваліфікації.

2. Підготовка до роботи з дітьми. Розробка занять, ігор, прогулянок і планування освітньої діяльності з використанням цифрових технологій.

3. Методика проведення занять. Впровадження мультимедійних презентацій, відеоматеріалів, інтерактивних програм.

4. Підготовка дидактичних матеріалів. Створення наочних посібників, ігор, таблиць, схем за допомогою комп'ютерних програм.

5. Творче використання інформації. Використання ІКТ для аналізу та впровадження інноваційних підходів у роботі.

6. Формування комп'ютерної грамотності дітей дошкільного віку. Навчання основ роботи з комп'ютером через інтерактивні ігри.

7. Просвітницька робота з батьками. Надання консультацій, використання електронних ресурсів для комунікації з батьками.

8. Діагностика і корекція розвитку дітей. Застосування спеціалізованих програм для оцінки досягнень і розвитку дитини.

9. Ігрова діяльність. Використання комп'ютерних ігор для навчання та розвитку, що відповідає віковим особливостям дітей і сприяє індивідуалізації навчання [3, с. 32].

Наукові дослідження підтверджують, що мультимедійний спосіб подання інформації має такі переваги:

- 1) сприяє легшому засвоєнню понять;
- 2) розвиває орієнтацію у просторі;
- 3) покращує увагу, пам'ять, словниковий запас;
- 4) формує навички читання;
- 5) розвиває дрібну моторику, координацію рухів очей;
- 6) зменшує час реакції на завдання.

Зокрема, комп'ютерні ігри в освітньому процесі дошкільнят сприяють розвитку теоретичного мислення, уяви, креативності, здатності до прогнозування та проектного мислення.

Таким чином, вихователь має широкі можливості для застосування ІКТ у своїй діяльності, що не лише підвищує якість освіти, а й забезпечує комплексний розвиток дітей дошкільного віку. Для досягнення максимального ефекту важливо враховувати переваги ІКТ та добирати матеріали, що відповідають потребам і віковим особливостям дітей.

Список використаних джерел

1. Каратаєва М. Інтернет-технології у методичній роботі. *Дошкільне виховання*. 2010. №8. С. 8–9.
2. Лавренєва Г. П. Комп'ютер навчає, розвиває, розважає. *Дошкільне виховання*. 2019. №10. С. 10–12.
3. Марковська Т. В. Стан і перспективи впровадження ІКТ в практику дошкільної освіти. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2012. №1. С. 29–32.

Руслана Рацин,
*студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

КАЗКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Казка є одним із найефективніших засобів формування моральних уявлень у дітей старшого дошкільного віку, це пояснюється її багатогранним впливом на емоційний, інтелектуальний та соціальний розвиток дитини. Казка є унікальним літературним жанром, який поєднує в собі фантазію та реальність, що дозволяє дитині легше усвідомити та прийняти моральні цінності, вона викликає у дітей яскраві емоційні переживання, що сприяють кращому засвоєнню моральних уроків. Емоційний вплив казки забезпечує міцне закріплення моральних уявлень у свідомості дитини.

Велику роль у формуванні моральних уявлень у дітей дошкільного віку відіграє читання художньої літератури. Казки є одним з найпоширеніших і найзбагаченіших жанрів усно-етичного народного творчості.

Казка має вигадане художнє оповідання, яке може мати як фантастичний, пригодницький, так і побутовий характер. Потенціал казки набагато багатший за її художньо-образну значимість. Установка на розкриття життєвої правди за допомогою піднесеного або знижувального реалізму умовно-поетичного вимислу є ключовою лінією казки [1].

У процесі диференціації уявлень про добро і зло відбувається формування гуманних почуттів і соціальних емоцій, що забезпечує послідовний перехід від психофізіологічного рівня їх розвитку до соціального, що дозволяє коригувати відхилення у поведінці дитини. Діти старшого дошкільного віку здатні глибше осмислювати зміст казок.

Моральні поняття, яскраво представлені в образах героїв, закріплюються в реальному житті та у взаєминах з близькими людьми, перетворюються на моральні еталони, що регулюють бажання і вчинки дитини [3, с. 295].

Казки є найпопулярнішим і найулюбленішим жанром художньої літератури серед дітей. Фантастика в казках є специфічним прийомом, що не відводить казку від реальності, а дозволяє подивитися на життя з незвичайної точки зору. Особливий фантастичний світ казок викликає у дітей найгарячіший інтерес і щирий емоційний відгук. Все, що відбувається там, таємниче, чарівне. Уявна чудова перемога добра над злом завжди активізує почуття дитини [67, с. 255].

Казки характерні для всіх народів світу. Вони з'явилися ще у давнину і черпають своє життя з міфології. Кожен народ залишив відбиток своєї культури у казці. Так, в єгипетській казці героями виступають фараони, як у казці «Цар Хеопс і чарівники». У китайських казках чаклунство носить релігійно-містичний характер, головними героями виступають фантастичні персонажі. Для українських казок змії, мавки, лісовики, Зміївни, чарівні тварини тощо. Германська міфологія дещо відрізняється від нашої, тому там

можна зустріти інших персонажів, таких як ельфи, гноми, феї, гобліни і тролі. Казки сприяють поглибленню знань про духовну культуру народу, знайомлять з минулим і сучасністю, з народними звичаями, побутом, традиціями [2, с. 297].

Казки відіграють важливу роль у формуванні моральних цінностей у дітей дошкільного віку, оскільки вони не лише розважають, а й навчають етичним нормам та принципам.

Казки є засобом психологічного впливу на дітей, оскільки вони викликають у них сильні емоційні переживання, які сприяють формуванню моральних уявлень. Емоції, які виникають під час прослуховування або читання казок, допомагають дітям запам'ятовувати моральні уроки та інтегрувати їх у свою поведінку.

Виділимо основні моральні цінності у казках:

- доброта є однією з ключових моральних цінностей, яка часто зображається у казках через персонажів, які допомагають іншим без очікування на винагороду. Наприклад, у казці «Попелюшка» головна героїня завжди допомагає іншим, незважаючи на те, що до неї ставляться несправедливо;

- чесність та правдивість є важливими моральними цінностями, які підкреслюються у багатьох казках. Наприклад, у казці «Пінокіо» головний герой вчиться, що брехня призводить до негативних наслідків;

- моральна цінність справедливості часто зображується через сюжетні лінії, де добро перемагає зло. У казці «Білосніжка» зла королева зазнає поразки, а справедливість відновлюється;

- у казках часто показують, як персонажі допомагають одне одному, підкреслюючи важливість співпраці та взаємопідтримки. Наприклад, у казці «Троє поросят» брати допомагають одне одному збудувати надійний будинок для захисту від вовка;

- вірність та відданість: ці цінності проявляються у казках через персонажів, які залишаються вірними своїм друзям або родині. У казці «Рукавичка» всі звірі знаходять прихисток у маленькій рукавичці, демонструючи відданість і підтримку один одного [1, с. 30].

Використання казок у виховному процесі допомагає педагогам:

- розвивати емоційну чутливість, прослуховування та обговорення казок сприяють розвитку емпатії та емоційної чутливості у дітей;

- формувати моральні уявлення, обговорення моральних уроків казок допомагає дітям зрозуміти етичні принципи та застосовувати їх у повсякденному житті;

- розвивати критичне мислення, аналіз сюжетів та поведінки персонажів сприяє розвитку у дітей здатності до критичного мислення та моральної рефлексії [3, с. 300].

Часте прослуховування одних і тих самих казок сприяє закріпленню моральних уявлень та норм поведінки. Діти запам'ятовують історії, сюжети та поведінку персонажів, що формує у них стійкі моральні орієнтири. Повторення сприяє засвоєнню і закріпленню моральних цінностей на рівні підсвідомості.

Таким чином, система моральних цінностей для дітей дошкільного віку у казці включає доброту, чесність, справедливість, взаємодопомогу та вірність. Використання казок у виховному процесі допомагає формувати ці цінності та розвивати моральну свідомість дітей, що сприяє їхньому гармонійному розвитку та соціалізації у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Василевська О. І. Казкотерапія як засіб психолого-педагогічного впливу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. 2012. Вип. 39. С. 30-36.

2. Садова І. Казкотерапія – сучасний метод роботи з дітьми, які мають особливі потреби. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2015. Вип. 11. С. 293- 298.

3. Стрілецька К. А. Казкотерапія як метод формування моральних якостей молодших школярів. *Інноватика у вихованні*. 2016. Вип. 3. С. 295-302.

*Галина Решетовська,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Пагута Т. І.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені акад. С. Дем'янчука»*

ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КУЛІНАРІЇ

Виходячи з нових вимог суспільства до освітніх результатів, необхідно вносити зміни у методики навчання підростаючого покоління. Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти [1] потрібно навчити дітей пізнавати себе та критично оцінювати власні результати, сформувати функціонально грамотну особистість. Наукою встановлено, що передумовою розвитку компетентностей особистості є здатність дитини максимально швидкій та гнучкій адаптації до реалій сучасного світу.

У наукових розвідках сучасності (В. Старченко, Н. Баглаєвої, Т. Пагути, А. Столяр, Н. Співак) акцентовано, що логіко-математичний розвиток здійснює вплив на загальний процес розвитку дошкільників, при цьому, акцентовано на важливості формування логіко-математичних уявлень, котрі є базовими для становлення наукових понять.

Термін «логіко-математична компетентність» є комплексним і багатоаспектним, що складається з взаємопов'язаних і взаємозалежних логічного та математичного компонентів. Н. Баглаєва об'єднує два поняття в єдиний понятійний комплекс (логіко-математичний розвиток і логіко-математична компетентність) [2, с.14]. У наукових розвідках І. Підлипняк [5, с. 195] акцентовано, що математичний та логічний складники є взаємозалежними, тому що, знання математичного змісту засвоюються за допомогою логічних прийомів.

Дітям дошкільного віку подобається виконувати те, що роблять дорослі [4, с. 251], тому кулінарія стає для них цікавою справою. Процес приготування їжі може принести більше, ніж

задоволення. За умови правильного підбору засобів кулінарії можна створити багато можливостей для когнітивного розвитку дитини. Засоби кулінарії сприяють ознайомленню та розумінню сутності логіко-математичних понять, таких як: кількість, форма, розмір, простір час, порівняння, класифікації, тощо [1, с. 12].

Наприклад, е процесі випікання спостерігаємо як різні форми печива, пирогів, тістечок змінюють розмір, стають більшими або меншими, вищими або плоскими. Концепції форми підкріплені постійним зверненням до розмірів і форм кухонних приладів, міксера, духовки, блендера, плити, каструль, сковорідок, посуду, формочок для печива. Цінним досвідом слугує обведення фігур, вирізання їх, а потім використання візерунка форми як формочок для печива на розкачаному тісті. Поняття кількості формуємо у процесі змішування дітьми продуктів та підрахунку кількості інгредієнтів, щоб відповідали рецепту, підрахунок секунд змішування під час використання блендера. Сутність порядкового рахунку, розвиваємо під час обговорення рецепту: спочатку просіяти сухі інгредієнти, по-друге додати вологі інгредієнти, по-третє змішати їх разом, по-четверте вилити тісто в попередньо змащену форму, п'яте поставити деко в попередньо розігрітій духовці. Поняття найвищого, найдовшого та найнижчого легко засвоїти, при маніпулюванні дитиною різними кухонними приладами чи їх зображеннями і визначали їх використання для різних кількостей продуктів. Сутність часу допоможе розвивати годинник (пісочний, звичайний, таймер). Здобувачі освіти обчислюють заданий час за рецептом, педагог встановлює час на пісочному годиннику, щоб показати, коли щось буде зроблено, встановлює таймер на точні хвилини, у підсумку діти перевіряють звичайний годинник, коли таймер дзвонив, щоб побачити, чи час збігся з пісочним годинником.

Кулінарія – чудовий засіб, щоб навчити дітей класифікації [3, с. 36]: фрукти чи овочі, сухі інгредієнти або вологі інгредієнти, тверді та м'які інгредієнти. Змістовними є завдання на визначення фігур, трикутники, квадрати, прямокутники, кола та їх порівняння за розміром, формою та кольором. Поняття пропорції можливо сформулювати шляхом поділу апельсина, яблука, банана,

тістечка та пирогів, тостів чи бутерброда на половинки, четвертини, треті частини, щоб показати, скільки шматочків становить ціле. Групування предметів за різними ознаками можливе у процесі зіставлення цифри з групами предметів, під час сервірування столу при підготовці осередка кулінарії до використання, роботи з різними інгредієнтами та розподілу готового приготованого продукту на порції. Цікавим завданням є порівняння ваги та об'єму борошна з цукром і чому, коли його з'єднали та випікали, воно важило менше. Діти помітили, що борошно, просіяне кілька разів, здавалося світлішим і перевищувало вихідне вимірювання.

Заняття із кулінарії сприяють розвитку у дітей дошкільного віку знань та умінь із різних освітніх галузей. Наприклад, процес приготування молочних коктейлів захоплює дітей маніпуляціями з блендером і дивує від результатів переходу твердого стану в рідкий. Розкачування тіста для пирогів і печива є цікавою справою, не тільки щоб створювати форми, але й сприяє розвитку дрібних м'язів рук і координації.

Отже, кулінарія є потужним навчальним засобом, яку можна використовувати як невід'ємну частину навчальної програми для дітей старшого дошкільного віку, що формує математичні поняття та навички дошкільників та їхнє ставлення до математики. Маємо припущення, що старші дошкільники можуть демонструвати високі рівні розуміння логіко-математичних понять і розвивати позитивне ставлення до математики, якщо їх навчання підтримується ретельно розробленими кулінарними вправами.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт дошкільної освіти. URL: <http://surl.li/kiwcum> (дата звернення: 19.09.2024)
2. Баглаєва Н. Логіко-математичний розвиток дошкільників: шляхи оптимізації. *Палітра педагога*. 2002. № 2. С. 12–14.
3. Гладка Т. Г. Технологія «математика на кухні» як інноваційний підхід до навчання математики дітей дошкільного віку. *Сучасне дошкілля: актуальні проблеми, педагогічні пошуки, здобутки*: збірник матеріалів Регіональної науково-практичної Інтернет-конференції студентів, молодих науковців, педагогів-практиків. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 35-40

4. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2015. 400 с.

5. Підлипняк І. Ю. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: особливості освітньо-виховного процесу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка, соціальна робота»*. 2017. Випуск 2 (41). С. 194-196.

*Наталія Савченко,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗБАГАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛІВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналізуючи соціально-економічну, політичну, культурну ситуації сьогодення, ми спостерігаємо різного роду проблеми соціального становлення дітей. Зокрема, війна в Україні, сигнали повітряних тривог, звуки вибухів, руйнування традиційних сімейних цінностей, виявляють крихкість особистості дитини, нестачу дитячого досвіду. У тяжких умовах воєнного стану дитина може стати жертвою воєнних, національних, соціальних конфліктів, які підриватимуть її духовне, фізичне і моральне здоров'я. Відповідно, з необхідністю постає наукове осмислення проблеми соціалізації в сучасному суспільстві.

Старший дошкільний вік є періодом найбільш інтенсивного соціального розвитку дитини, який повинен розглядатися на чотирьох рівнях: соціальному, інституціональному, міжособистісному, індивідуальному. Саме тому проблема формування соціального досвіду дітей, зокрема, старшого дошкільного віку, набуває особливої актуальності. Виникає нагальна потреба в осучасненні змісту, обґрунтуванні та експериментальній перевірці перспективних форм, методів і власне засобів забезпечення в ЗДО важливого поетапного процесу

формування у дошкільників соціального досвіду участі в суспільному житті та його систематичного вдосконалення.

Дозвіллева життєдіяльність є найкращим засобом для формування у дітей дошкільного віку правильного світосприймання і світовідчуття, глибокого розуміння моральних і духовних цінностей.

Проблему педагогічної організації дозвілля досліджували А. Кузьмінський, Б. Брілін, А. Воловик, М. Фіцула, Г. Троцко, В. Воловик, Ю. Жданович, В. Лупійчук, В. Омеляненко, Н. Цимбалюк, І. Петрова, А. Цьось та інші науковці. Теоретико-методологічні основи розвитку особистості у сфері вільного часу висвітлили М. Аріарський, В. Кірсанов, В. Піча, М. Поплавський, О. Сасихов, Ю. Стрельцов, В. Тріодін; питання дитячого дозвілля – Н. Путіловська, В. Ручкіна, Т. Сущенко, В. Терський, С. Шмаков.

У нашому дослідженні ми виходимо з припущення, що збагачення соціального досвіду у дітей старшого дошкільного віку буде більш ефективним за умови виконання низки педагогічних умов, які сприятимуть гармонійному розвитку дітей. До них належать.

1. *Створення сприятливої психоемоційної атмосфери:* забезпечення комфортного середовища, де діти почуваються впевнено, безпечно та відкрито для взаємодії. Це сприяє розвитку довіри, емпатії та бажання спілкуватися.

2. *Стимулювання особистої зацікавленості дитини:* допомога дитині усвідомити соціальну значущість своєї діяльності через залучення до реальних і цікавих ситуацій. Наприклад, організація сюжетно-рольових ігор або творчих завдань, які демонструють важливість їхніх дій для інших людей.

3. *Залучення батьків до освітнього процесу закладу дошкільної освіти:* співпраця з батьками дозволяє створити єдність підходів до виховання, зміцнити емоційний зв'язок між дитиною та сім'єю. Залучення батьків до спільних заходів, свят або творчих проєктів сприяє формуванню у дитини почуття підтримки та єдності.

4. *Створення позитивної мотивації у вихователів:* педагогічний колектив має бути мотивованим і зацікавленим у процесі збагачення соціального досвіду дітей дошкільного віку.

Розглянемо виокремлені нами педагогічні умови більш детально.

Створення сприятливої психоемоційної атмосфери є однією з найважливіших умов для ефективного розвитку дітей дошкільного віку, оскільки саме емоційний стан дитини значно впливає на всі аспекти її діяльності: гру, творчість, навчання та спілкування.

Емоційний стан дитини є основою її активності та зацікавленості у діяльності. Лише емоційно благополучна дитина готова:

- 1) долати труднощі, які виникають під час продуктивної діяльності;
- 2) проявляти ініціативу та творчість;
- 3) будувати позитивні взаємини з однолітками та дорослими [4].

Без відчуття радості та переживання успіху дитина дошкільного віку може втратити мотивацію, а ситуація невдачі здатна значно вплинути на її самооцінку та емоційний стан. Навіть тимчасова невдача може стати причиною відмови дитини від улюбленої справи, що, у свою чергу, гальмує розвиток її творчих здібностей і віру у власні сили [1, с. 15].

Наступна умова: стимулювання особистої зацікавленості дитини

Стимулювання особистої зацікавленості дитини дошкільного віку у розумінні соціальної значущості результатів своєї діяльності є важливим аспектом її розвитку.

Дитина, яка розуміє, що її дії мають вплив на оточення, починає усвідомлювати свою роль у соціумі. Це формує почуття відповідальності за результати своєї діяльності. Стимулювання зацікавленості пробуджує у дитини внутрішню мотивацію, яка є основою саморозвитку [1].

Методи стимулювання пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

1. Створення значущих ситуацій. Наприклад, доручити дитині відповідальне завдання, результат якого буде важливим для всієї групи, наприклад, підготувати матеріали для спільної гри або вистави.

2. Обговорення результатів діяльності: разом із дітьми аналізувати, як їхні дії вплинули на оточення, що принесло користь або радість іншим людям.

3. Залучення до соціально корисних справ. Наприклад, організація екологічної акції, участь у допомозі молодшим дітям або спільна підготовка до свята.

4. Підтримка ініціативності: дозволяти дітям пропонувати власні ідеї, пояснювати їхню важливість та реалізовувати в рамках групової діяльності [1, с. 16].

Створення ситуацій успіху є одним із найефективніших методів позитивного підкріплення, спрямованого на зміцнення віри дитини у власні сили. На відміну від звичайного заохочення, цей метод вимагає від педагога значно більших зусиль. Проте правильно організовані ситуації успіху можуть суттєво посилити мотивацію дитини дошкільного віку до діяльності.

Наступною умовою є *залучення батьків до участі в освітньому процесі*.

Однією з ключових умов ефективного дошкільного виховання є взаємодія педагогів із сім'єю вихованця, адже саме сім'я відіграє першорядну роль у розвитку дитини та її соціалізації.

Тісна співпраця закладу дошкільної освіти та сім'ї є запорукою успішного розвитку дитини. Поеднання їхніх зусиль створює гармонійні умови для формування особистості дитини дошкільного віку, збагачення його соціального досвіду та підготовки до подальшого життя у суспільстві. Важливо, щоб виховання дитини стало спільною метою, що об'єднує педагогів і батьків.

Сучасна практика дошкільного виховання демонструє, що батьки мають потребу в психолого-педагогічних знаннях та оволодінні ефективними способами взаємодії зі своїми дітьми. Водночас, недостатня розробленість практичних методів допомоги

батькам актуалізує пошук нових форм, методів та умов роботи з батьками, спрямованих на підвищення їхньої компетентності [3].

Успішна співпраця між педагогами та батьками можлива лише за умови, якщо педагоги виступають як порадики та партнери, розмірковуючи разом із батьками та погоджуючи спільні дії, основою взаємин є довіра та спільна відповідальність за виховання дитини.

Для активізації виховних можливостей батьків доцільно використовувати активні форми взаємодії, такі як:

- дискусійні зустрічі: обговорення важливих питань виховання.

- практикуми та тренінги: відпрацювання ефективних способів спілкування з дитиною.

- спільні дозвілля дорослих і дітей: спільні ігри, творчі заходи, які зближують усіх учасників.

- фольклорні сімейні вечори: популяризація традицій та формування цінностей через родинну культуру.

- пізнавально-ігрові вікторини: залучення до освітнього процесу у легкій і цікавій формі [2].

Регулярна співпраця між педагогами та батьками дозволяє:

1. Ефективно збагачувати соціальний досвід дітей дошкільного віку, формуючи у них цінності, навички комунікації та соціальної адаптації.

2. Краще зрозуміти дитину, розглядаючи її поведінку в різних ситуаціях та з різних точок зору.

3. Виявити індивідуальні особливості дитини, її сильні сторони, потреби та потенціал.

4. Сприяти розвитку здібностей та формуванню важливих життєвих орієнтацій [2].

Остання умова: створення позитивної мотивації у вихователів

Для ефективного збагачення соціального досвіду дітей дошкільного віку у культурно-дозвільній діяльності необхідно також забезпечити позитивну мотивацію вихователів.

Мотивація педагогів є основою для підвищення ефективності їхньої діяльності. Високий рівень професійної мотивації дозволяє педагогу:

- розвивати творчий підхід до роботи.
- ефективно взаємодіяти з дітьми, враховуючи їхні індивідуальні потреби.
- створювати нові методи та форми роботи, спрямовані на збагачення соціального досвіду дітей [2].

Таким чином, виділені нами умови – створення сприятливої психоемоційної атмосфери, стимулювання особистої зацікавленості дитини, залучення батьків до освітнього процесу та формування позитивної мотивації у педагогів – є найбільш ефективними для збагачення соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку в культурно-дозвіллевій діяльності.

Дотримання зазначених педагогічних умов дозволить ефективніше організувати культурно-дозвільну діяльність, спрямовану на збагачення соціального досвіду дітей. Це сприятиме не лише розвитку комунікативних навичок і емпатії, а й формуванню позитивного ставлення до соціальних взаємин у дошкільному віці. Реалізація цих умов створює сприятливе середовище для всебічного розвитку дитини, формування її моральних якостей і соціальних навичок, що забезпечує гармонійний розвиток особистості та успішну адаптацію у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гриньків А. Роль культурно-дозвіллевої діяльності у процесах соціалізації дитини. Вісник Інституту розвитку дитини. Сер. : Філософія, педагогіка, психологія. 2014. Вип. 33. С. 15-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_33_4 (Дата звернення: 27.11.2024).
2. Гузь В., Жейнова С., Таган Л. Організаційно-педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного закладу з сім'єю. *Молодь і ринок*. 2018. № 3. С. 27-30.
3. Корнієнко С. Сім'я і заклад дошкільної освіти - одна родина: навчально-методичний посібник. Київ : Владос, 2018. 180 с.
4. Косенчук О. Дитина в соціумі: впроваджуємо ДКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 4. С. 3-5.

Юлія Соловей,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стрімкі зміни, які відбуваються в сучасній освіті, зумовлені широкомасштабним вторгненням російської федерації на територію нашої держави, запровадження воєнного стану потребують інформаційно-технічного розвитку та висувають нові вимоги до адаптації дитини в навколишньому середовищі. Зміна поглядів на освітній процес в закладах освіти визначає рівень формування самостійної, всебічно розвиненої особистості, здатної самореалізовуватись та успішно розвиватися в складних життєвих умовах. Ідея розвитку пізнавальної активності та пізнавального інтересу, яка широко науково розробляється світовою освітньою наукою, знаходить своє відображення і в Україні.

У віці 4–5 років у дітей відбуваються суттєві зміни у психічному житті, що впливають на їхнє ставлення до навколишньої дійсності. Основою цієї перебудови є формування внутрішнього психічного життя та розвиток умінь саморегулювати свою поведінку, що стає можливим завдяки новим психічним утворенням.

Середній дошкільний вік є періодом активного психічного розвитку, у якому мовлення, вольові якості й інтелектуальні процеси досягають нового рівня, що забезпечує дитині успішну взаємодію з навколишнім світом.

Орієнтовна частина діяльності дошкільника виконує важливу функцію вивчення властивостей предметів і явищ, а також передбачення наступних дій. Із часом ці дії перетворюються на розумові операції. Характер орієнтовно-дослідницької діяльності змінюється: діти починають уникати простих практичних

маніпуляцій із предметами й більше використовують зорове та дотикове сприйняття. До завершення дошкільного віку у дітей формується зв'язок між зоровими, дотиковими та руховими дослідженнями, що розвиває їхню допитливість і пізнавальну активність.

Кількість об'єктів і явищ, які цікавлять дитину, зростає. Вона вчиться знаходити нове у вже знайомих предметах і починає цікавитися їхнім походженням та причинами явищ [1].

Процес сприйняття в цьому віці стає більш інтелектуальним і керованим. Використання обґрунтованих методів і засобів допомагає дітям глибше досліджувати навколишній світ, аналізувати явища та встановлювати зв'язки між об'єктами. Завдяки цьому дошкільники опановують структурний аналіз, що дозволяє їм бачити об'єкти в системі взаємозв'язків [59]. Це сприяє усвідомленню внутрішніх зв'язків у системі «людина – предмет». Розбіжності між наявними уявленнями про світ і новими фактами стимулюють мислення та допитливість [2].

Пізнавальна діяльність дітей полягає у тому, що діти середнього дошкільного віку репрезентують уявлення про зміни предметів, відтворюючи їх у послідовних ланцюжках дій. Зростає потреба пояснювати та систематизувати довкілля, що сприяє формуванню цілісного світогляду. Установлення зв'язків між подіями важливіше, ніж виділення окремих властивостей об'єктів [3].

До завершення дошкільного віку у свідомості дітей відбуваються значні зміни, що формують переважно природничо-причинний підхід до розуміння світу. Саме цей етап є критично важливим у розвитку дитини, адже від нього залежать її погляди на життя, глибина й рівень інтересів [4].

Під час вивчення предметів і явищ діти класифікують їх за власними критеріями, знаходять спільні риси й виділяють відмінності. Вони прагнуть розв'язувати інтелектуальні завдання, аналізувати подібності та відмінності, а також систематизувати отримані знання за категоріями.

Запитання, які ставить дитина, вирішуючи інтелектуальні завдання, свідчать про її зростаючу допитливість і прагнення

залучити дорослих до розмови. Це сприяє не лише отриманню нової інформації, але й поглиблює її зв'язок із дорослими, збагачуючи спільну пізнавальну діяльність.

У віці 4–5 років діти активно змінюють своє ставлення до дійсності, формуючи глибше розуміння світу та набуваючи інтелектуальних навичок, що стануть основою для подальшого розвитку [4].

У віці 4–5 років діти часто не обмежуються одним питанням пізнавального характеру, а формують цілий ланцюг запитань. Окремі запитання, які виникають із часом, свідчать про сталий інтерес до певної теми. Дітей цього віку цікавлять різноманітні аспекти навколишнього світу: як працюють механізми, як з'являються предмети, як люди виконують певні дії та чому вони так чинять.

Уява в цьому віці виступає інтелектуальною діяльністю, спрямованою на осмислення й перетворення довкілля.

Розглянуті характеристики охоплюють когнітивну, емоційну та поведінкову сфери, сприяючи розвитку стійкого пізнавального інтересу. Для формування цього інтересу важливо створювати відповідні умови, що залежать від ефективності підібраних методів навчання.

Пізнавальна діяльність дітей цього віку часто має спонтанний характер, що може ускладнювати її ефективне використання в освітньому процесі. Водночас рівень пізнавальної активності дошкільнят залежить від їхньої здатності проявляти самостійність та ініціативність під час вирішення завдань.

У дошкільному віці пізнавальна діяльність залишається елементарною, оскільки діти значною мірою покладаються на підтримку та керівництво дорослих. Незважаючи на це, створення належних умов допомагає розвинути їхню самостійність і закласти основи для подальшого інтелектуального розвитку.

Список використаних джерел

1. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 392 с.

2. Колесніченко Л. А. Основи психології та педагогіки: навч.-метод. посібник. Київ : КНЕУ, 2002. 157 с.

3. Кононко О. Л. Психологічні основи особистісного становлення дошкільника (системний підхід): монографія. Київ : Стилос, 2000. 336 с.

4. Марусинець М. Розвиток пізнавальної активності: психологічні умови та дидактичні засоби. *Дошкільне виховання*. 2019. № 11. С. 7-9.

Олена Семешук

студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»

Науковий керівник – к. пед. н., доц. Тамара Пагута,

ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний

університет імені акад. С. Дем'янчука»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ РІЗНОВІКОВОЇ ГРУПИ

У Законі України «Про дошкільну освіту» записано: «Дошкільна освіта – це цілісний процес, спрямований на забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб» [2]. Із погляду сучасної дошкільної освіти, дітей слід навчити не тільки обчислювати, вимірювати, розрізняти геометричні фігури, орієнтуватися в часі, у просторі, а й учити логічно мислити, розвивати творчі здібності, пізнавальні інтереси.

Відповідно до Базового компонента дошкільної освіти вихователь повинен озброїти дитячий розум знаннями, уміннями та навичками, які допоможуть йому сприйняти життя в цілому, функціонувати та взаємодіяти з людьми в суспільстві. Це більш важче і значуще в сучасному житті, ніж просто навчати певній дисципліні та її компетенцій. Дошкільник не зможе оволодіти світоглядом в цілому, поки не зможе сприймати світ навколо себе. Тому Базовий компонент дошкільної освіти в кожній сфері діяльності включає в собі логіко-математичні уміння [1, с. 13].

Логіко-математична компетентність має таку компонентну структуру: мотиваційний компонент — це ставлення дитини до математичної діяльності, виявлення пізнавального інтересу, розуміння значущості математики в житті людей; змістовий компонент — це оволодіння математичними знаннями в межах програми вікової групи та наступного періоду навчання дітей; дійовий компонент — це оволодіння процесуальними, конструктивними, контрольнo-оцінювальними діями [3].

Формування логіко-математичної компетентності передбачає здатність дитини самостійно здійснювати: класифікацію геометричних фігур, предметів та множин за якісними ознаками та чисельністю; серіацію, тобто впорядкування предметів за величиною, масою, об'ємом розташування у просторі; обчислення та вимірювання кількості, відстані, розмірів, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу [4, с. 25].

Питання формування логіко-математичної компетентності є принциповим для особистісно-орієнтованої моделі освіти. За особистісно-орієнтованої моделі освіти вихователь та батьки стають авторитетними, довіреними особами, які створюють середовище, що розвиває, забезпечує комфортні умови для життєдіяльності дитини, виступає передусім партнером, а не контролером її діяльності.

Логіко-математична компетентність передбачає здатність дитини самостійно здійснювати: класифікацію геометричних фігур, предметів та множин за якісними ознаками та чисельністю; серіацію, тобто впорядкування предметів за величиною, масою, об'ємом розташування у просторі; обчислення та вимірювання кількості, відстані, розмірів, довжини, ширини, висоти, об'єму, маси, часу.

Формування логіко-математичної компетентності дошкільників ефективно здійснюється: на спеціально організованому навчанні; у спільній діяльності вихователя та дітей; у самостійній діяльності дошкільників. Дошкільники лише починають оволодівати математичними знаннями, тому їхню логіко-математичну компетентність доцільно характеризувати як

елементарну, але розглядати її як складну, комплексну характеристику логіко-математичного розвитку [4, с. 25].

Логічний і математичний компоненти взаємозалежні між собою, оскільки математичні знання засвоюються на основі логічних прийомів та засобів. Якщо правильно організована діяльність дітей і вихователя, то в процесі навчання забезпечує достатній рівень логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Ключовими завданнями розвитку логічного мислення дитини дошкільного віку є: навчити формулювати мету; виділяти головне, не фіксуючи уваги на несуттєвому та другорядному; аналізувати, синтезувати, порівнювати; класифікувати предмети і явища за певними ознаками; узагальнювати, розділяти ціле на частини; конструювати моделі за схемами, аргументувати свої судження; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, висувати припущення та гіпотези [5, с. 148].

Формування логіко-математичної компетентності в різновікових групах має свої специфічні особливості, які зумовлені різницею у вікових, когнітивних та соціальних можливостях дітей. У таких групах інтерактивна взаємодія між дітьми різного віку стає не лише викликом, а й ресурсом для навчання. Цей підхід сприяє розвитку логічного мислення, математичних навичок і соціальної адаптації.

Основними аспектами формування логіко-математичної компетентності є:

- Диференційований підхід. Завдання та ігри підбираються з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей. Наприклад, старші діти можуть виконувати завдання з лічбою та простими обчисленнями, тоді як молодші – сортувати предмети за кольором чи формою.

- Старші допомагають молодшим. Старші діти виступають наставниками, допомагають молодшим освоювати математичні поняття через пояснення та спільну гру. Такий підхід розвиває у старших відповідальність і закріплює їхні знання.

- Спільне вирішення завдань. Діти виконують завдання разом, що дозволяє молодшим переймати досвід старших, а старшим – розвивати навички пояснення та співпраці.

– Різномірні завдання. Педагог пропонує завдання, які мають декілька рівнів складності, щоб кожна дитина могла працювати у своєму темпі. Наприклад, одна й та сама гра може передбачати рахунок предметів для молодших і виконання арифметичних дій для старших [5, с. 150].

У процесі формування логіко-математичної компетентності у дітей дошкільного віку доцільним буде використання певних методичних підходів, а саме:

– Ігрова діяльність. Гра є основним методом формування логіко-математичних знань у різновікових групах. У ході ігрової діяльності можна використовувати такі дидактичні ігри наприклад, «Знайди пару», «Сортуємо фігури» та сюжетно-рольові ігри наприклад, «Магазин», «Подорож у країну цифр».

– Групові заняття. Такі заняття базуються на спільній діяльності, а саме розв'язанні завдань, у яких кожна дитина виконує роль відповідно до своїх можливостей, а також ротації ролей, де старші діти можуть допомагати молодшим, демонструючи свої знання.

– Практичні завдання. Виконання завдань із класифікації, групування, вимірювання (наприклад, порівняння висоти чи довжини предметів), конструювання геометричних форм із кубиків чи лего, що залучає дітей різного віку до спільної роботи.

– Розвиток просторового мислення. Задачі на орієнтацію у просторі, наприклад, «Знайди предмет праворуч від стільця».

Перевагами різновікових груп для формування логіко-математичної компетентності є: моделювання реального соціального середовища. Діти дошкільного віку вчаться взаємодіяти, співпрацювати, брати відповідальність; передача знань і досвіду. Старші діти стають прикладом для молодших, закріплюючи свої знання під час пояснення; розвиток індивідуальних здібностей. Урахування вікових відмінностей дозволяє розкрити потенціал кожної дитини; формування навичок співпраці. Діти різного віку вчаться працювати в команді, вирішувати завдання разом.

Отже, особливістю формування логіко-математичної компетентності є насиченість навчального та виховного процесу

проблемними життєвими ситуаціями практичного характеру, які активізують пізнавальні інтереси дітей дошкільного, розвивають передумови логічного мислення, вправляють вихованців у використанні набутих знань із математики.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник: А. М. Богуш. К. : Видавництво, 2012. 26 с.
2. Закон України «Про дошкільну освіту». URL: <http://surl.li/xvprwta> (дата звернення: 18.05.2024 р.).
3. Куликовський С. Генеза поняття «компетентність» у Європейській та Українській педагогічній науці. Людинознавчі студії. Педагогіка URL: <http://surl.li/idukwp> (дата звернення: 06.12.2024 р.).
4. Мамон В. Г. Розвиток логіко-математичної компетентності дошкільників за допомогою паличок Кюізенера та блоків Д'єнеша. Дошкільний навчальний заклад. 2009. № 3. С. 21-27.
5. Підлипняк І. Ю. Формування математичної компетенції у дошкільників як педагогічна проблема. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія. 2012. Вип. 37(1). С. 146-150.

***Ванда Сотмарі,**
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. **Лілія Мельничук,**
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ЗНАЧЕННЯ ХУДОЖНЬО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ ЧУЙНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Перед Українською державою щоденно постають нові завдання, вирішення яких є важливою передумовою збереження психологічного та психічного здоров'я населення. Особливо вразливою категорією населення України у часи війни – є діти, так як негативні зовнішні чинники впливатимуть на особистість та їх психічний розвиток.

Соціально-політичні зміни в житті суспільства і необхідність підготовки до них дітей і молоді, починаючи з дошкільного віку, зумовили посилення інтересу до соціальних аспектів виховання дітей. Керування своєю поведінкою і способами спілкування, здатність вибору адекватної альтернативи поведінки, орієнтації у нових обставинах, відчуття свого місця в товаристві інших людей є важливим аспектом соціального розвитку дитини.

Художньо-ігрова діяльність є важливим компонентом розвитку емоційної чуйності у дітей старшого дошкільного віку, ця діяльність сприяє формуванню здатності до розпізнавання, вираження та регуляції емоцій, а також розвитку соціальних навичок та творчих здібностей.

Існують різні засоби для емоційного розвитку дітей старшого дошкільного віку: театралізована діяльність, рухливі ігри, мистецька література, образотворча діяльність та ін. Нас, у рамках дослідження цікавить художньо-ігрова діяльність. У концепції А. Богуш, художня діяльність людини сприяє здійсненню її культурологічної функції, що визначається як можливість породжувати мистецтво [1, с. 4].

Варто зазначити, що ігрова діяльність окреслюється як ефективний засіб розвитку особистості у період дитинства. Ігрова діяльність дозволяє дітям за допомогою природної ситуації набути досвіду про сімейні ролі, про взаємини в суспільстві. Діти отримують уявлення про навколишній світ, таким чином складається картина світу, формуються та закріплюються культурні практики взаємин, діяльності, поведінки.

Т. Піроженко визначає художньо-ігрову діяльність як «специфічну за своїм змістом та формами вираження активність людини, вид діяльності, спрямований на естетичне освоєння світу, на відтворення та засвоєння суспільного досвіду, правил та норм поведінки, досвіду діяльності через зустріч зі творами образотворчого мистецтва та гру з художніми матеріалами й продуктами художньої творчості» [3, с. 63].

При організації процесу розвитку емоційної чуйності у художньо-ігровій діяльності слід враховувати низку принципів, запропонованих О. Кононко: цілісності, емоційної включеності,

культуровідповідності, проблемності, співробітництва дорослого та дітей.

Основні етапи організації художньо-ігрової діяльності, спрямованої на розвиток емоційної чуйності:

1. Емоційно-мотиваційний етап включає вибір змісту, форм та методів. Якісне формування процесу розвитку емоційної чуйності залежатиме від основних напрямів діяльності педагогів, батьків, дітей у виховному процесі закладу дошкільної освіти. Тому організація роботи з дітьми вибудовується як поступовий перехід від співпереживання художнім образам до сприйняття через вираження своїх почуттів у практичній діяльності.

2. Діяльнісно-орієнтовний етап - самостійний ціннісний вибір у проблемних ситуаціях на занятті.

3. Діяльнісно-рефлексивний етап - знайомство з українським живописом і подальша художньо-ігрова діяльність [2, с. 43].

Розглянемо деякі види художньо-ігрової діяльності, спрямовані на розвиток емоційної чуйності у дітей старшого дошкільного віку:

1. Гра з художніми матеріалами, наприклад, гра «Домалюй» - між педагогом та дитиною ведеться своєрідний діалог на папері, який може продовжуватися доти, доки обидва не вирішать, що малюнок закінчено.

2. Гра з намальованими і потім вирізаними тваринами чи іншими образами. Наприклад, дитина малює або конструє з паперу метелика, потім грає ним, розмовляє і т.п.

3. Гра-театралізація казки із намальованими персонажами. Наприклад, кожна дитина малює свого казкового героя, потім вирізує та озвучує його в театралізованій виставі.

4. Дидактичні ігри - настільні ігри, де художній образ виступає головним персонажем або події, пов'язані з темою дидактичної гри.

5. Ігровий прийом «Оживи картину», який сьогодні використовують багато педагогів. Сенс прийому складається з того, що дітям демонструється якась картина і рекомендується відповісти на низку питань про думки та почуття, які викликає картина. За допомогою чуттєво-образних і розумових уявлень дитина намагається переселитися в об'єкт, що зображується нею, відчути і пізнати його зсередини сюжету того чи іншого художнього твору.

При входженні дитини в образ вона реалізовує емоційно-образне дослідження твору, пізнає характер дійової особи, оцінює її дії, схвалює або засуджує, досліджує позу, жести, їх виразність, їхню пластику, вчиться бачити «свого» персонажа у зв'язку з іншими зображеними предметами або героями, у взаємодії із нею [2].

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що художньо-ігрова діяльність - це специфічна за своїм змістом та формами вираження активність людини, вид діяльності, спрямований на естетичне освоєння світу, на відтворення та засвоєння суспільного досвіду правил та норм поведінки, досвіду діяльності через зустріч із творами образотворчого мистецтва та гру з художніми матеріалами та продуктами художньої діяльності.

Художньо-ігрова діяльність відповідає специфіці природи дитячої гри - провідному виду діяльності у дошкільний період. Схожість дитячої гри та художньо-творчої діяльності полягає у спільності психологічного вираження, емоційної безпосередності у сприйнятті творів образотворчого мистецтва та у художній творчості.

Такий підхід дозволяє дітям глибше зануритися у процес створення, даючи можливість висловлювати свої почуття та думки у творчих формах. Художньо-ігрова діяльність сприяє розвитку креативності, фантазії та здатності до самовираження, оскільки діти можуть експериментувати з різними матеріалами та техніками.

Застосування художньо-ігрової діяльності у педагогічній практиці дозволяє забезпечити гармонійний розвиток емоційної сфери, сприяючи формуванню емоційної стабільності, самосвідомості та соціально-емоційної компетентності дітей старшого дошкільного віку. Таким чином, художньо-ігрова діяльність є важливим засобом для формування емоційної чуйності та загального розвитку особистості дитини.

Таким чином, художньо-ігрова діяльність є ефективним засобом всебічного розвитку дітей дошкільного віку, забезпечуючи гармонійний розвиток їхніх емоційних, соціальних та творчих здібностей. Розглянуті наукові погляди на проблему розвитку емоційної чуйності, можна стверджувати про необхідні та важливі принципи організації даного процесу: принцип цілісності, принцип

емоційної включеності та інші, а також етапи художньо-ігрової діяльності, такі як емоційно-орієнтований етап, емоційно-творчий етап, емоційно-смісловий етап.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Духовні цінності в контексті сучасної парадигми виховання. *Виховання і культура*. 2001. № 1(1) С. 4-10.
2. Глушкова Л. І. Моральне виховання дошкільників засобами художньої літератури. *Таврійський вісник освіти*. 2016. № 4 (56). С. 40-45.
3. Пірожено Т. О. Сучасні діти – відображення цінностей дорослого світу: методичні рекомендації. Київ– Кіровоград: вид-во Імекс – ЛТД, 2014. 120 с

Катерина Стецюк,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ЖИВОЮ ПРИРОДОЮ

Сучасне суспільство, яке прагне жити в гармонії з довкіллям, має формувати систему істинних цінностей у кожного громадянина, утверджувати особистісну позицію «мислити глобально» та «діяти локально». Відтак впливає необхідність розроблення та реалізації програм екологічної освіти населення, що зумовлює перегляд ставлення людини до природи, розуміння ідеї сталого розвитку на планеті, тотальної екологізації життя людей, перехід від сервотехнології (небезпечної для довкілля) до екотехнології (спрямованої на збереження довкілля). Натепер екологічна освіта є самостійним елементом загальної системи освіти. З іншого боку, вона має виконувати інтегративну роль в усій системі освіти.

Саме тому одним із пріоритетних завдань дошкільної освіти є формування еколого-природничої компетентності дитини. Актуальність ознайомлення дітей дошкільного віку з природою в контексті формування знань та уявлень про природу задекларовано

у низці нормативних документів а саме: в Державній національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ ст.), Законі «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», Базовому компоненті дошкільної освіти (нова редакція), Концепції екологічної освіти в Україні. В означених документах законодавчо закріплено прогресивні зміни, що відбулися в освітній політиці держави в період становлення незалежної України, а також проголошені нові пріоритетні завдання екологічного виховання в системі дошкільної освіти.

У працях О. Водовозової, Тихеєвої, Л. Шлегер, Н. Яришевої розкрито шляхи реалізації дидактичних принципів, на основі яких у дітей дошкільного віку формується розуміння зв'язків людини і природи.

Для ґрунтового дослідження процесу формування у дітей дошкільного віку ціннісного ставлення до природи необхідно проаналізувати сутність таких ключових понять, як «цінність», «ставлення» та «ціннісне ставлення». Окрім цього, важливо розглянути «ціннісне ставлення» у контексті дидактичної категорії, а також як результат ознайомлення дітей із живою природою.

У контексті виховання дітей дошкільного віку формування ціннісного ставлення до природи передбачає усвідомлення важливості природних багатств та їхньої ролі у житті людини. Діти мають навчитися не лише сприймати природу як джерело матеріальних благ, але й цінувати її як унікальне середовище, яке потребує збереження та захисту.

Таким чином, робота з дітьми дошкільного віку у цьому напрямі повинна поєднувати когнітивні (знання про природу) та емоційно-ціннісні (розвиток любові та поваги до природи) аспекти, що забезпечить гармонійний розвиток їхнього ставлення до довкілля.

З метою виховання у дітей дошкільного віку ціннісного ставлення до природи важливо створювати ситуації, у яких діти можуть проявляти активність, спрямовану на реалізацію цінностей. Це можуть бути практичні дії з догляду за рослинами, участь у спільних екологічних проєктах або формування звичок ощадливого ставлення до природних ресурсів. Такий підхід допоможе дітям

зрозуміти значущість природи, перевести цінність її з абстрактної категорії в актуальну й сприяти розвитку відповідального ставлення до довкілля.

Поняття «ставлення» включає як когнітивну (розуміння об'єкта чи явища), так і емоційно-ціннісну (суб'єктивне значення для людини) складову. Формування ставлення у дітей дошкільного віку є важливим завданням, яке забезпечує їх соціалізацію та гармонійний розвиток.

Особливо значущим є виховання позитивного ставлення до природи. Для цього важливо створювати умови, за яких дитина зможе формувати як когнітивні знання про природне середовище, так і емоційно забарвлене сприйняття його значення. Практичні дії, наприклад, догляд за рослинами або спостереження за природними явищами, сприятимуть усвідомленню важливості природи як частини життя кожної людини.

Ставлення» – це «потенціал виборчої активності людини у зв'язку з різними сторонами дійсності» [1].

Ціннісне ставлення слід розглядати як інтегративне поняття, що поєднує когнітивний (усвідомлення значущості об'єкта), емоційний (суб'єктивне ставлення до об'єкта) та поведінковий (реалізація ставлення через діяльність) аспекти. Особливо важливо підкреслити, що формування ціннісного ставлення у дітей дошкільного віку вимагає залучення до активної діяльності: ігор, творчих занять, спостережень та практичної взаємодії з об'єктами природи чи культури.

Таким чином, ціннісне ставлення не є статичним утворенням, а розвивається в процесі життєдіяльності, зокрема через усвідомлене й осмислене сприйняття дійсності.

Ціннісне ставлення як дидактична категорія передбачає «усвідомлене, емоційно забарвлене та діяльнісно орієнтоване ставлення особистості до об'єктів природи. У цьому контексті предметними цінностями, які стають об'єктами ціннісного ставлення, є «все різноманіття природних об'єктів та предметів людської діяльності» [3].

Ціннісне ставлення до природи сприяє формуванню в дітей:

1. Екологічної свідомості – розуміння зв'язку між природою і людиною.

2. Соціальної відповідальності – усвідомлення необхідності зберігати природу для майбутніх поколінь.

3. Емоційно-ціннісної чутливості – здатності співпереживати та виявляти турботу про живі істоти.

Таким чином, ціннісне ставлення як результат ознайомлення дітей із природою є важливим елементом виховання екологічної культури, яка формує гармонійно розвинену особистість.

Ціннісне ставлення до природи формується на основі емоцій, які виникають у людини через особистісну реакцію на взаємодію з природними об'єктами. У процесі ціннісного сприйняття світу у дитини починає формуватися індивідуальна пізнавальна установка, що визначає її сприйняття та ставлення до об'єктів природи [25].

Л. Загородня розглядає емоційно-ціннісне ставлення до живої природи як три складові:

1. Основа для оцінки власних природних даних та свого організму. Дитина, спостерігаючи природу, починає усвідомлювати свою власну роль як частини природного світу, що сприяє формуванню позитивного ставлення до себе та свого здоров'я.

2. Умови раціонального природокористування. Ціннісне ставлення формує у дитини прагнення використовувати природні ресурси з обережністю та усвідомленням їх важливості для майбутнього.

3. Діяльність, пов'язана з вивченням та охороною природи. Формування позитивного ставлення до природи сприяє залученню дитини до природоохоронної діяльності [1].

Ціннісне ставлення є суб'єктивним і виникає в результаті емоційних реакцій людини на природні об'єкти [2].

Аналіз праць різних дослідників дозволяє зробити наступні узагальнення:

1. Ціннісне ставлення до природи базується на емоційних реакціях, які виникають у процесі взаємодії з природними об'єктами. Емоції відіграють ключову роль у формуванні позитивного ставлення до навколишнього середовища.

2. Ціннісне ставлення до природи є важливою передумовою формування екологічної культури особистості. Воно сприяє розвитку у дітей усвідомленого та відповідального підходу до природи.

3. Формування такого ставлення вимагає залучення когнітивного, емоційного та практичного компонентів. Діти повинні не лише здобувати знання про природу, але й переживати позитивний емоційний досвід у процесі взаємодії з нею.

Таким чином, формування ціннісного ставлення до природи забезпечує гармонійний розвиток особистості дитини та її екологічну свідомість.

Практичні завдання педагога включають створення умов для активного ознайомлення дітей із природою через інтеграцію знань, емоційних вражень і практичних дій. Це сприятиме розвитку екологічної свідомості та відповідального ставлення до довкілля.

Список використаних джерел

1. Загородня Л. Дитина в природному довіллі: впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 6. С. 3-9.

2. Левківська Г. Виховуємо любов до природи. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. № 5. С. 60-65.

3. Лисенко Н. В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : ВД «Слово», 2015. 352 с.

Олена Турчак,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ВЗАЄМОДІЯ ЗДО І БАТЬКІВ З ЛОГІКО- МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальною проблемою оновлення системи математичного розвитку дітей дошкільного віку є конструювання нетрадиційного

змісту, форм і методів навчання й виховання, що забезпечують розвиток у кожної дитини пізнавальних здібностей і особистісних якостей. Характер і ефективність такого математичного розвитку в дошкільному віці стає фактором успішності подальшого навчання математики в школі.

Досягнення позитивного результату сформованості логіко-математичного розвитку здійснюється вихователями в освітньому процесі в умовах ЗДО через організацію різних видів дитячої діяльності. Але для того, щоб дитина змогла опанувати математичні знання, вміння і навички в повному обсязі, необхідна участь батьків, включення їх у процес розвитку дитини [3].

Проблема формування усвідомленого батьківства знаходиться в полі зору багатьох сучасних науковців (Т. Алексєнко, Т. Бахуташвілі, А. Кокоевої, А. Кузьмінського, І. Кульчицької, В. Омеляненка, Є. Сорокіної, О. Хартман, С. Щербакової), які наголошують, що вдосконаленню сімейного виховання значною мірою сприяє діяльність вихователів закладу дошкільної освіти, спрямована на підвищення педагогічної культури батьків.

У сучасних умовах координацію виховних дій сім'ї покладено на заклад дошкільної освіти і від того, як організована і реалізована робота з батьками дітей значною мірою залежить успішність освітнього процесу у ЗДО. Важливим завданням є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі у житті закладу дошкільної освіти, групи дітей. Встановлення і підтримання педагогічної співдії «діти – батьки –педагоги» необхідно вибудовувати на принципах взаємоповаги, довіри, відповідальності та рівноправному партнерстві. Основою такої співпраці має стати єдність у ставленні до дитини як до найвищої цінності. Останнім часом спостерігається певне звуження цього аспекту діяльності освітнього закладу і вихователя, самоусунення педагогічних колективів від роботи з сім'ями дітей [4].

Метою окреслених тез є теоретичне обґрунтування значення педагогічної взаємодії ЗДО та сім'ї у логіко-математичному розвитку дітей дошкільного віку.

З цією метою педагогам необхідно проводити з батьками індивідуальні та групові консультації, бесіди, оснащувати інформаційні стенди, писати пам'ятки на теми: «Що дитина навчилася на заняттях у дитячому садку» з логіко-математичного розвитку. Регулярно проводити збори та семінари з батьками на теми: «Як правильно розвивати математичні уявлення дітей дошкільного віку». У групах можна оформити «Куточок для батьків», де розміщені матеріали щодо логіко-математичного розвитку у дітей.

Відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти в групах має бути створене розвивальне предметно-просторове середовище з урахуванням принципу інтеграції освітніх галузей та відповідно до вікових особливостей дітей. Тому інформацію з логіко-математичного розвитку дітей можна викласти на сайті закладу дошкільної освіти.

Коли заклад дошкільної освіти та сім'я працюють разом, батькам необхідно систематично відвідувати заняття, щоб бачити досягнення своєї дитини. На заняттях з логіко-математичного розвитку педагог може надати батькам можливість освоїти деякі методичні прийоми формування у дітей елементарних математичних понять. Після заняття потрібно обговорити з батьками, що слід перенести на практику сімейного виховання, які методи можна використовувати в індивідуальній роботі з дитиною вдома [3, с. 7].

На заняттях педагогу необхідно використовувати різні форми, такі як бесіда, гра, розповідь, розгадування загадок, запам'ятовування віршів, ігрові вправи та пояснення дорослого. Педагог на заняттях організовує практичні дії самих дітей, такі як: накладання, прикладання, лічба, вимірювання, розрізання, дизайн та інше. У результаті в дитини розвиваються знання про те, що навколишній світ наповнений різноманітними предметами, рухами та звуками [1, с. 13].

Здобувати знання з математики дитина повинна не лише на заняттях з логіко-математичного розвитку в ЗДО, але і зі свого повсякденного життя, зі спостережень за явищами навколишнього світу. Тут перше місце виходить сім'я дитини. Тут необхідною є

допомога батьків, які бажають зробити свій внесок у розвиток та виховання своєї дитини.

Педагог ЗДО розробляє та пропонує батькам методичні рекомендації щодо формування математичних уявлень дитини в умовах сімейного виховання. Акцентуючи увагу на тому, що виконання будь-яких завдань завжди має починатися з пропозиції: «Ходімо гратися?». Обговорення завдань має починатися, коли дитина не дуже схвильована і не зайнята цікавим завданням: адже їм пропонують гратися, а гра – справа добровільна! Батьки можуть виділити своїй дитині небагато часу: дорогою до дитячого садка чи додому, на кухні, на прогулянці і навіть у магазині, коли одягається на прогулянку тощо.

Вони повинні завжди звертати увагу дітей на форму різних об'єктів у навколишньому світі, на їхню кількість. Наприклад, двері прямокутні, плити круглі, стіл квадратний, а годинник трикутний. Запитувати у дитини, які у них парні органи: дві руки, дві ноги, два вуха, два очі, дві ноги, два лікті, нехай дитина їх покаже. Потім ті, що по одному: один рот, один ніс, один лоб тощо. По дорозі до дитячого садка або додому розглядати дерева та чагарники (вище-нижче, товще-тонше) [3].

Коли дитина малює або розфарбовує, батьки можуть запитати її про довжину олівців, крейди, фломастерів, ручок, порівняти їх за розміром (довжиною, шириною), щоб дитина в житті вживала такі слова, як довгий-короткий, широкий-вузький (бантики, місток, шарфики, потічок, наприклад), високий-низький (шафа, стілець, стіл, крісло); товщі-тонші (рулет, сосиска, палиця). Важливо, щоб ці слова дитина використовувала у своїй лексиці, оскільки, як свідчить практика, дітьми старшого дошкільного віку вживаються лише слова «великий-маленький» [2].

Під час читання художньої літератури слід звертати увагу дітей на характерні риси звірів (у лисички – довгий хвіст, короткі вухка; у хлопчика – дві ноги, а у цуценяти – чотири лапи, у лося роги більші, ніж у барана). Доцільно пропонувати дітям порівнювати все довкола за величиною.

Є багато ситуацій, коли батьки отримують можливість повідомити нову інформацію та визначити рівень математичних

знань та навичок, наявних у їхніх дітей. Наприклад, коли мама (бабуся) готує обід на кухні, а дитина знаходиться поруч із нею, варто звернутися до дитини з проханням: «Дай мені найбільшу морквину, і ще одну маленьку. Ось, дякую!» При цьому дорослий вголос інтонацією виділяє слова один, великий, маленький. Дитині подобається така співпраця із дорослим. Саме таке вміння батьків допоможе їхнім дітям набувати знань про розміри предметів [4].

Вирушаючи з дитиною на прогулянку, батьки можуть просити її взяти з собою улюблену іграшку, але на вулиці холодно, тому потрібно підібрати одяг не лише для себе, а й своєї іграшки відповідно до її розміру. Прогулюючись парком, батьки можуть розповідати своєму малюкові про довжину і ширину доріжок: по широкій доріжці зручно ходити пліч-о-пліч і не заважати зустрічним людям, а по вузькій – краще йти один за одним, по одному. Гуляючи у сквері, також можна звернути увагу на те, яке дерево високе, а яке низьке. Розглядаючи на вулиці чи малюнку будиночки, дитина дає характеристику розмірів вікон, дверей. Прогулюючись берегом річки, звернути увагу дитини на каміння: – «Подивися, який гарний камінь?» – «Скільки каміння ти знайшов?» – «Один». «Подивися скільки їх на березі!» – «Багато».

У процесі прогулянки можна пограти з дитиною в наступні ігри.

«Веселі кулі».

Поняття просторового розташування предмета легко зрозуміти в грі з м'ячами: м'яч підкинути над головою (зверху), м'ячик покласти біля ніг (знизу), взяти праворуч (праворуч), ліву руку (ліворуч), прокотити м'яч вперед-назад. Дія навчається багатьом важливим поняттям набагато краще.

«Скільки предметів у руці».

У грі можуть брати участь два і більше гравці. Батьки можуть підібрати певну кількість предметів, не більше 10 (це можуть бути шишки, цукерки, маленькі іграшки, гудзики, камені та ін.), і розповісти дітям, скільки предметів у них всього. Потім за спиною розкласти предмети в обидві руки та просити дитину назвати, скільки іграшок та в якій руці.

Гра «Чарівні фігури».

На столі викладені безладно геометричні фігури (кола, квадрати, трикутники, прямокутники) різних кольорів і розмірів. Батьки запитують: Хто побачив великий трикутник? А хто знайшов маленький червоний кружечок? І так далі. Дитина, якщо правильно і швидше за тата і мами, знаходить геометричну фігуру, отримує фішку, в кінці гри підраховують кількість фішок. У кого більша кількість, той перемагає та отримує солодкий приз [4].

Отже, батьки зобов'язані щодня знаходити різні можливості для логіко-математичного розвитку дітей. Логіко-математичний розвиток дитини в ЗДО і в сім'ї здійснюється під керівництвом дорослих поступово, в процесі засвоєння систематичних занять, спрямованих на ознайомлення з кількісними, просторовими, тимчасовими відношеннями. Заняття можуть проходити у формі гри, бесіди, оповідань і пояснень дорослого, а також організації практичних дій самих дітей (накладання, прикладання, вимірювання, вирізання, конструювання, лічба, штрихування та ін.) У результаті цього в дитини формуються знання про те, що навколишній світ наповнений безліччю звуків, рухів, предметів. Всі ці множини відрізняються за своєю природою, кількістю, формою, розміром, розташуванням у просторі. Чим точнішими, повнішими сформулюються ці знання у дітей, тим успішнішими вони будуть у школі.

Список використаних джерел

1. Баглаєва Н. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку: шляхи оптимізації. *Палітра педагога*. 2002. № 2. С. 12-14.
2. Брежнева О. Г. Математичний розвиток дошкільників: теорія і технологія. Монографія. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 481 с.
3. Долинна О., Низковська О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнери-однодумці? *Дошкільне виховання*. 2007. № 1. С. 6-8.
4. Овдій Л., Д'яченко Т., Коган Л. На порозі школи: співпраця з батьками. *Вихователь методист дошкільного закладу*. 2014. № 5. С. 49-52.

Сімонетта Удуд,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному інформаційному суспільстві, яке постійно розвивається, виникає необхідність у підготовці особистостей, здатних мислити логічно, аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення. Формування логічного мислення у дошкільному віці є важливим кроком на шляху до розвитку таких компетентностей.

Старший дошкільний вік – це період інтенсивного розвитку пізнавальних процесів, у тому числі логічного мислення. Логічне мислення – це фундамент для успішного навчання в школі та подальшого життя. Тому створення ефективних методик і прийомів для розвитку логічних операцій у дітей дошкільного віку є одним з пріоритетних напрямів сучасної педагогіки [2].

Розвиток пізнавальних здібностей та логічного мислення у дітей старшого дошкільного віку (5-6 років) є початковим етапом підготовки до навчання в школі. У цей період діти активно досліджують навколишній світ, удосконалюють свої когнітивні навички, формують базове мислення і розвивають пам'ять, увагу та відчуття.

В основі формування мислення лежить розвиток і вдосконалення мисленнєвих дій. Закону освоєння та зміни зовнішніх орієнтовних дій. Таким чином, зовнішні дії переходять від форми дії з образами у форму дії зі знаками-словами, числами та ін.[1]

При наочно-образному мисленні, дитина вирішує завдання, що стоїть перед нею, для того, щоб отримати результат дії з предметом, починає відтворювати без опори на реальні речі, тобто

на рівні уявлень, відволікається від реальних предметів. Мислення, що використовується словами і числами, та предметами-замінниками є абстрактним мисленням, яке підпорядковується правилам, що вивчається наукою логікою, і називається логічним мисленням [2, с. 29].

На рівні наочно-дієвого мислення таку діяльність застосовують діти молодшого дошкільного віку. Діти середнього дошкільного віку вирішують прості завдання та переходять до складніших завдань. Непрямо діти поетапно переходять до проб, що здійснюються в розумі від зовнішніх проб. Потім, коли дітей познайомлять з кількома варіантами завдань, вони зможуть отримати потрібний результат в умі, знайти новий варіант її вирішення, не вдаючись до зовнішніх дій з предметами.

Отже, важливою обставиною з метою формування пізнавальних інтересів дитини є засвоєння дітьми старшого дошкільного віку узагальнених знань, наприклад подання зв'язків елементів каркасу в конструкції, або, як будова тіла тварин залежить від умов життя та інше. Образне мислення формується і розвивається при застосуванні всіх цих знань, а також при вирішенні різних пізнавальних завдань.

Якщо перед дитиною ставлять завдання, які вимагають змін властивостей та їх взаємовідносин, які не можна уявити у вигляді образу, тоді розуміння суттєвих зв'язків речей, в дітей із модельно-образними видами мислення досягають високого рівня узагальненості. Такі види мислення залишаються образними та обмеженими, що призводять до типових помилок у вирішенні пізнавальних завдань за допомогою образного мислення. Наприклад, розв'язання задачі на збереження кількості речовини, при переміщенні однієї кількості речовини з однієї посудини до іншої, що має іншу форму, чи зміниться кількість цієї речовини? [3, с. 109].

Наприкінці раннього дитинства виникають ситуації, що заміщають реальні предмети та дій з ними за допомогою слів та чисел, настає розвиток знакової функції свідомості, що є передумовами для розвитку логічного мислення. Слово може довго не застосовуватись дітьми для вирішення самостійних розумових

завдань. Мова тісно пов'язана і з наочно-дієвим, і з наочно-образним мисленням. Для знаходження способів вирішення пізнавальних завдань у практиці, дорослі спрямовують дії дітей з допомогою мовлення. Усвідомлення дитиною ходу та результату своєї дії сприяють мовленнєві висловлювання, навіть, у той період, коли вони ще тільки супроводжують практичну дію, не випереджаючи її. Висловлювання допомагають знайти вирішення певних завдань. При надбанні плануючої функції ще більше зростає роль мови. Здається, що дитина думає вголос. На цьому етапі не слова, а образи дитина використовує у своїх мисленнєвих діях. Допоміжну роль поки що грає мова, але важливу. Це проявляється в тому, що діти не можуть висловити думку словами, коли виконують завдання, які вимагають виконання розумових дій [1].

Щоб слово вживалося самостійно, як засіб мислення, щоб вирішувати розумові завдання за винятком образів, дитина повинна засвоїти закріплені в словах знання про загальні та важливі ознаки предметів і явищ навколишнього світу.

Наявні в дошкільників уявлення неспроможні стихійно перетворитися на поняття. Вони застосовуються для формування понять, засновані на їх використанні логічного виду мислення, діти освоюють у процесі засвоєння основи наукових знань. Під час навчання у школі починається систематичне оволодіння поняттями. Але дослідження доводять, що деякі поняття засвоюються і дітьми старшого дошкільного віку, якщо створити спеціальні умови для навчання та організувати діяльність дітей з матеріалом, що вивчається. Для визначення суттєвих ознак предмета, що входить у поняття про цей предмет, дитина у своїй діяльності отримує необхідний засіб, знаряддя. Необхідно навчити дитину правильно застосовувати цей засіб або знаряддя та отримувати результат [1, с. 60].

Дошкільний вік найбільш сприятливий для навчання, що опирається на образи. Оскільки образне мислення максимум відповідає тим завданням, які ставлять перед дітьми у грі, у спілкуванні з оточуючими, у малюванні, конструюванні, в умовах життя та діяльності у дошкільному віці, не слід безпосередньо використовувати розвиток логічного мислення більшою мірою для

ознайомлення дитини з деякими основами початкових наукових знань (наприклад, для повноцінного оволодіння числом). Не треба прагнути зробити весь стрій мислення логічним [3, с. 56-59].

Логічне мислення є важливим інструментом для розвитку пізнавальних здібностей дітей старшого дошкільного віку. Теоретичний аналіз цієї проблеми включає дослідження того, як логічне мислення сприяє розвитку критичного мислення, проблемного розв'язання та інших когнітивних навичок. Логічне мислення включає в себе здатність розуміти та використовувати логічні принципи для аналізу та розв'язання проблем, сприяє розвитку критичного мислення, яке є важливим для успішного навчання та життєдіяльності. Ці аспекти допомагають зрозуміти, як логічне мислення може бути використане як засіб для покращення пізнавальних здібностей дітей старшого дошкільного віку [3].

Таким чином, розвиток логічного мислення в дошкільному віці є ключовим завданням у формуванні інтелектуальних здібностей дитини. Логічне мислення - це здатність встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аналізувати, порівнювати, класифікувати, робити висновки та вирішувати задачі. У старшому дошкільному віці відбувається активний розвиток цих навичок, що є основою для подальшого навчання та адаптації в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гевко О., Дутко Р. Педагогічні шляхи сформованості логічного мислення дітей середнього дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2019. № 10 (177). С. 60-64.
2. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. посібник. 2-ге вид. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 392 с.
3. Зайцева Л. І. Формування логіко-математичної компетентності дітей 6-го року життя. Навчально-методичний посібник. Київ: ТОВ Праймдрук, 2012. 164 с.

*Людмила Харковець,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТИСНИХ ВІДНОСИН У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік – це період найшвидшого соціального розвитку особистості. Цей період є важливим у процесі становлення особистості дитини. Діти цього віку потребують пояснення багатьох життєвих моментів, порад, підтримки та розумінні. Величезна роль у розвитку спілкування та взаємодії з однолітками належить дорослому, адже дорослі є взірцем для наслідування. Дивлячись на дорослих, діти намагаються повторювати манеру поведінки, стиль спілкування, взаємини з іншими людьми.

Налагодження міжособистісної взаємодії є важливою умовою формування особистості дітей різного віку. Питання міжособистісної взаємодії розглядалися в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних психологів (В. Агєєв, Б. Ананьєв, Г. Андрєєва, О. Бодальов, Б. Ломов, Л. Орбан-Лембрик, Т. Сенько, М. Аргайл, Е. Берн та ін.)

Проаналізуємо особливості формування та прояви міжособистісних відносин дітей старшого дошкільного віку.

Сформованість міжособистісних відносин у дітей старшого дошкільного віку виявляється в бажанні входити в контакт з оточуючими («Я хочу»), вмінні сформувати спілкування («Я вмію»), що характеризується, у свою чергу, здатністю слухати співрозмовника, емоційно співпереживати вирішувати конфліктні ситуації; у знанні норм і правил, яким потрібно слідувати під час спілкування з оточуючими («Я знаю») [4, с. 375].

На відміну від дітей молодшого віку у дошкільників 5-6 років з'являється нова позиція - визнання переваг ровесника, що іноді перевершують власні, і на основі цього розвивається почуття прихильності та дружби. Діти захоплюються товаришем («Ти

хороша, я з тобою дружу»). Між дітьми починається обмін рівноцінними виразами симпатії, ніжності, що закінчується поцілунками, про нову позицію свідчить і повідомлення один одному секретів [1, с. 7].

Кількість особистих контактів в дітей 6-7 років розширюється. Дитина довіряє однолітку свої бажання, наміри, смаки, секрети. Вона оцінює вчинок ровесника, порівнює його дії з іншими дітьми, обговорюючи їх, висловлює співчуття. У зв'язку з цим формуються дружні стосунки [1, с. 8].

Дружба сприяє розвитку конкретних моральних якостей дитини: розуміння, співчуття, поступливість, взаємодопомога. Дружба збагачує почуття дитини, формує потреби та інтереси, посилює вольові риси характеру. Дружба створює бажання не підвести товариша, не втратити його довіри, стати краще, відважніше, активніше.

Дружба чуйних, уважних, витриманих, організованих, дисциплінованих дітей з однолітками, у яких ще не розвинені ці якості, позитивно впливає на останніх, викликаючи у них прагнення бути кращим. Спілкування з друзями приносить дитині радість та вроджену здатність до наслідування, дозволяє брати позитивні якості, «ловити» позитивні почуття та враження. Свої стосунки з іншими дітьми, дитина будує на зразок відносин зі своїм другом.

Особливістю дій і вчинків друзів є те, що вони здійснюються як потреба, продиктована внутрішніми спонуканнями, без зовнішньої дії з боку дорослих [2, с. 49].

Таким чином, відносини з однолітками значно впливають на особистість дитини, сприяють розвитку таких особистісних якостей, як взаємодопомога, чуйність та ін. Особливе значення у розвиток особистості дитини, засвоєння нею найпростіших етичних норм мають стосунки у грі, оскільки саме тут визначаються і реально виявляються засвоєні норми та правила поведінки, які становлять основу морального розвитку дошкільника, створюють вміння спілкуватися в колективі однолітків.

Регуляторами для дорослих взаємин у дошкільному віці також стають однолітки. Вони розподіляють ролі, стежать за виконання правил гри, сюжет наповнений відповідним змістом тощо. У цьому

віці відносини з однолітками стають важливішими, ніж стосунки з дорослими. Дитина дошкільного віку прагне утвердитися у своїх найкращих якостях у колективі однолітків.

Загалом, таке ставлення до однолітків дітей старшого дошкільного віку. Однак, у зв'язку з цим існують різні індивідуальні варіанти. Є й проблемні форми міжособистісних відносин. Серед типових для дітей дошкільного віку варіантів проявляється: агресивність, чутливість, сором'язливість, демонстративність. Виявлення наявності подібних проблем у дитини допомагають взяти до уваги наявні особливості у відносинах дитини - дошкільника з іншими дітьми.

Група ЗДО – цілісний осередок, що є неподільною функціональною системою зі своєю структурою і динамікою. Існує складна система міжособистісних відносин членів групи відповідно до їх ділових та особистісних якостей, ціннісних орієнтацій групи, що встановлюють, які якості найбільш високо цінуються в ньому.

Міжособистісні відносини групи однолітків істотно впливають на розвиток особистості дитини. У ЗДО, взаємини та спілкування являють собою відносно стабільну систему, у якій будь-яка дитина посідає певне місце. У групі ЗДО існує три типи міжособистісних відносин:

1) міжособистісні відносини, які можуть бути виявлені при аналізі об'єктивного зв'язку дітей, як при взаємодії у спільній діяльності та спілкуванні;

2) міжособистісні відносини, виявлені під час розгляду виборчих відносин групи;

3) тип відносин, що виникають у системі існуючих у групі взаємних оцінок дітьми одне одного [3, с. 215].

У групі однолітків поступово формується громадська думка, взаємна оцінка дітей, які суттєво впливають на розвиток дитини.

Дуже важлива оцінка групи однолітків у старшому дошкільному віці. Дитина часто намагається утримуватися від дій, що викликають несхвалення однолітків, прагне заслужити їхнє позитивне ставлення.

Кожна дитина у групі має позицію, яка відбивається у тому, як до неї ставляться однолітки. Ступені популярності, якою

користується дитина, залежить від багатьох причин її знань, розумового розвитку, особливостей поведінки, уміння знаходити контакти з іншими людьми, зовнішності тощо [2].

У дошкільному віці симпатії та антипатії дітей досить стійкі та поєднані з певними особистісними якостями. Діти, яких обрали більшість їхніх однолітків, мають такі якості, як дружелюбність, вміння допомогти товаришу, пунктуальність, акуратність, вміння організувати гру, додати нові захоплюючі елементи, знання правил гри та вміння дотримуватися їх.

Так звані, ізольовані - діти, які не користуються симпатією однолітків, - відрізнялися грубістю, замкнутістю, мовчазністю, ябедництвом, невмінням підкорятися правилам гри, впертістю, примхливістю, емоційною нестійкістю, неохайністю [3].

Впливають на міжособистісні стосунки дітей дошкільного віку їхні стосунки з близькими - батьками, братами, сестрами. Потреба у спілкуванні з близькими, у тому числі ласці, увазі, в умінні ділитися своїми враженнями, потреба у оцінці - усе це викликає найрізноманітніші почуття: радість, образу, задоволення, розчарування, сором, заздрість до інших членів сім'ї [4].

Отже, можна дійти висновків, що у період дошкільного дитинства дитина проходить величезний шлях у оволодінні соціальним простором з його системою нормативної поведінки у міжособистісних відносинах зі дітьми. Слід також зазначити, що міжособистісні відносини в дітей не завжди виражають себе у зовнішніх діях і вважаються стороною свідомості дитини. До старшого дошкільного віку, дитина починає приймати себе та іншого як цілісну особистість, яка не зводиться до окремих якостей, внаслідок чого стає можливим формування особистісних стосунків з однолітками. Великий вплив групи ЗДО на формування міжособистісних відносин дітей.

Список використаних джерел

1. Курінна С. Становлення особистості дитини дошкільного віку в процесі взаємодії різних соціальних інститутів. *Дошкільна освіта*. 2019. № 1 (27). С. 6-10.

2. Курова А.В. Психологія спілкування: навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2020. 79 с.

3. Литвиненко С. А., Ямницький В. М. Дитина і середовище : проблеми взаємодії . *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди* : Науково-теоретичний часопис. Переяслав-Хмельницький, 2003. С. 215-220.

4. Остапенко А., Шинкар Т. Формування міжособистісних стосунків дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності. *Grail of Science*, 2023. № 33, С. 373–375. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/1794> (дата звернення: 09.09.2024 р.)

Тетяна Чорнак,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Об'єктивна дійсність сучасного суспільства, швидко мінливі зміни, зростаюча інформатизація і темп життя, що постійно прискорюється, висувають нові вимоги до якостей особистості: ініціативність, самостійність, активність, самовдосконалення, реалізація своїх здібностей і можливостей. У таких умовах проблема розвитку та використання людського потенціалу стає актуальною самореалізації у різних видах діяльності.

Термін «самореалізація» (self-realisation) вперше наводиться в «Словнику з філософії та психології», виданому в 1902 році в Лондоні: «Самореалізація - процес здійснення можливостей розвитку «Я»». Відповідно до цього визначення вищим кінцевим результатом розвитку людини є самореалізація [3, с. 102].

Розглянемо погляд вчених на сутність процесу самореалізації особистості в дошкільному віці.

Самореалізацію можна визначити як динамічний та безперервний процес здійснення можливостей розвитку особистості за допомогою власних зусиль, спільної діяльності, співтворчості з іншими людьми (ближнім та далеким оточенням), соціумом та світом загалом.

Соціальні якості, набуті у житті і біологічні властивості, дані від природи, людина, як особистість, реалізує у різних видах діяльності, розробляє, досягає поставлених цілей. Тим самим діяльність особистості постає як спосіб її самореалізації.

Самореалізація особистості, як особистісно – усвідомлена та необхідна потреба до саморозвитку та самовдосконалення, формується з раннього дитинства, набуваючи на кожному етапі життєвого, соціального та професійного самовизначення [1].

У центрі педагогічної концепції самореалізації лежить віра педагога в індивідуальний досвід дитини, у її здатність до саморозкриття, можливість виявлення в собі унікальної та неповторної сутності, у визначенні напрямку та засобів особистісного зростання. Формування основ самореалізації полягає у необхідності узгоджувати внутрішні прагнення дитини та умови, в яких вона живе [2].

Самореалізація особистості дошкільника - це основна рушійна сила, що забезпечує запуск внутрішніх мотиваційних механізмів саморозвитку та самовдосконалення [3, с. 110].

Самореалізація особистості будується через усвідомлення суб'єктом власних індивідуальних властивостей, рис, якостей та шляхів їхньої актуалізації; здатність приймати рішення, що мотивуються потребами зростання. Так, успішність дитини в ЗДО є умовою її успішної соціалізації у формі інтеграції та самореалізації в майбутньому.

Дитина у старшому дошкільному віці переживає період пізнання навколишнього світу та людських відносин, активного розвитку фізичних, творчих, комунікативних здібностей. Характерною особливістю цього віку також є розвиток пізнавальних та розумових процесів (уваги, пам'яті, мовлення, мислення, уяви), зростання пізнавальної активності та поява нових інтересів та прагнень [2].

Відповідно до вікових особливостей дітям старшого дошкільного віку необхідно створювати умови для формування основ самореалізації, насамперед у пізнавально-дослідницькій діяльності. Важливо формувати у дошкільників позитивне ставлення до світу, інших людей і, насамперед, до себе.

Самореалізація особистості у дошкільному віці – це процес, у якому дитина починає розуміти собі як окрему особистість, розвивати свої індивідуальні характеристики та здатності. У цей період діти навчаються самоконтролю, вирішенню проблем, взаємодії з іншими людьми та формуванню своїх інтересів та улюблених занять.

Розвиток самосвідомості у дошкільному віці – це критично важливий етап у формуванні особистості дитини. Дитина починає розуміти, що вона є окремою особою від інших, з власними думками, почуттями та потребами, виникає здатність розпізнавати себе у дзеркалі, називати себе по імені і розуміти свої фізичні межі. Дитина дошкільного віку вчиться ідентифікувати та виражати свої емоції, такі як радість, сум, гнів та страх, розвиває здатність розуміти і реагувати на емоції інших людей. Діти починають усвідомлювати себе в соціальних контекстах, таких як гра з однолітками та взаємодія з дорослими, виникає розуміння соціальних ролей та правил, таких як черга, спільна гра та повага до інших. Формуються здатності вирішувати проблеми і приймати рішення самостійно, виникає початковий розвиток здатності аналізувати свої дії та вчинки. У свою чергу, використовує ігрові ситуації для розвитку самосвідомості, таких як рольові ігри та гри з правилами. Для розвитку самосвідомості дошкільників педагогам ЗДО треба застосовувати заохочення до рефлексії, наприклад, через обговорення її почуттів та вчинків, використовувати похвалу і підтримку для розвитку впевненості у собі [3, с. 77].

Навчання дошкільників керувати своїми емоціями та діями допомагає їм розвивати самоконтроль, підвищує їхню емоційну грамотність і готує їх до взаємодії з оточуючим світом, це фундаментальна частина виховання, яка сприяє гармонійному розвитку особистості: самовираження дошкільника у соціальній взаємодії та розвиток навичок спілкування є важливими

компонентами його особистісного росту. Роль гри у соціальній взаємодії, тобто, спільні ігри, ігри з правилами, де діти вчаться дотримуватися певних норм і співпрацювати з іншими; рольові ігри, де діти відтворюють різні соціальні ролі, що допомагає їм розуміти і приймати точки зору інших. Розвиток навичок спілкування, здатності чітко висловлювати свої думки та почуття, розпізнавання і використання жестів, міміки та тілесних сигналів для комунікації. Важливо навчати дітей керувати своїми емоціями, щоб вони могли більш ефективно взаємодіяти з іншими. Вчити дітей ідентифікувати та називати свої емоції, формування здатності розуміти почуття інших людей і адекватно реагувати на них. Організовуючи спільні проєкти та виконання групових завдань з дітьми дошкільного віку вчить їх співпрацювати для досягнення спільної мети, заохочуючи дітей допомагати один одному та працювати в команді. Використання ігор та вправ, сприяють соціальній взаємодії та розвитку комунікативних навичок; відтворення різних соціальних ситуацій і обговорення з дітьми можливих способів поведінки в них; похвала і винагороди за виявлення навичок співпраці та взаємодії [2].

Таким чином, розвиток навичок спілкування та співпраці у дошкільників закладає фундамент для успішної соціальної взаємодії в майбутньому, це сприяє формуванню впевненості у собі, розвитку емоційної грамотності та здатності до співпраці, що є ключовими навичками для гармонійного розвитку особистості.

Отже, формування основ самореалізації у дітей дошкільного віку є актуальною психолого-педагогічною проблемою. Задовольняючи базову потребу особистості самореалізації вже на етапі дошкільного дитинства, педагог створює передумови для успішного розвитку особистості у майбутньому: досягати своїх життєвих цілей, знаходити своє місце у системі громадських зв'язків і відносин. Самореалізація особистості з погляду педагогіки проявляється у готовності людини до відповідальності за власний добробут, у соціальній мобільності та толерантності, тобто в

Список використаних джерел

1. Мельник В. Пізнавальна самостійність дитини старшого дошкільного віку як актуальна психолого-педагогічна проблема. *Науковий вісник Ізмайльського державного гуманітарного університету*. Серія: Педагогічні науки, 2020. Випуск 49. С. 83-90.

2. Садова Т. А., Рудакова А. О. Формування пізнавальних процесів дошкільників як психолого-педагогічна проблема. *«Young Scientist»*. № 10.1 (50.1). October, 2017. С. 49-51

3. Соціалізація дітей старшого дошкільного віку в умовах ЗДО : монографія / Н. Гавриш, О. Рейпольська та ін.; за заг.ред. О. Рейпольської. Київ – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 280 с.

Ганна Чубик,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Валентина Борова,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»

ПРИРОДА ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність дослідження зумовлена активним, усеохоплюючим упровадженням рідної мови в контексті розвитку української державності і визначається стратегічним завданням – виховання мовної особистості з властивими їй національно-культурними та світоглядними пріоритетами. Рівень мовленнєвої культури виявляє достатній словниковий запас, уміння точно і доречно використовувати його у різних ситуаціях спілкування.

Сучасні дослідники цієї проблеми С. Дерябо, Г. Пустовіт, В. Ясвін підкреслюють необхідність формування екоцентричного типу екологічної свідомості як регулятора діяльності людей у природі. Н. Горобаха, Н. Глухова, Н. Кот, Н. Лисенко, С. Ніколаєва, З. Плохій, Н. Рижова, Н. Яришева зазначають, що основи екологічного виховання закладаються в дошкільному дитинстві. Екологічна свідомість виступає головною складовою екологічної культури, формування засад якої дослідники визначають метою

екологічного виховання дітей дошкільного віку.

Упродовж дошкільного віку діти засвоюють природничий словник: назви тварин, рослин, явищ неживої природи. Ознайомлення дитини з природою починається з ранніх років. Вона цікавиться навколишнім світом, по-своєму намагається відчувати те, що бачить, або просто прагне пограти з тією живою «іграшкою», яка рухається поруч, пурхає поблизу чи виявляє до неї ласку [1].

Накопичення змісту дитячого мовлення у процесі знайомства з навколишнім світом, зокрема природою, здійснюється за допомогою різноманітних методів і засобів.

Аналіз особливостей засвоєння дітьми лексики дозволяє визначити кілька ключових напрямів у словниковій роботі:

1. Оволодіння словами, що позначають предмети та явища навколишнього світу

Цей напрямок передбачає знайомство дітей із новими словами на основі їхнього цілісного сприйняття. Діти навчаються називати об'єкти та явища, що оточують їх, формуючи початкове розуміння про їхню сутність та значення.

2. Поглиблення словникової роботи

У цьому випадку акцентується увага на детальнішому ознайомленні з властивостями та якостями предметів і явищ. Діти засвоюють зміст слова на рівні його значення, що сприяє більш точному й усвідомленому використанню лексики у мовленні.

3. Формування родових і видових узагальнень.

Цей етап спрямований на розвиток у дітей здатності класифікувати слова за категоріями, розрізняти родові й видові поняття. Засвоєння слів як одиниць мови відбувається не лише на рівні значення, але й на рівні їхньої функції у мовній системі [3].

Усі ці напрями сприяють комплексному розвитку мовлення дітей, формуванню в них багатого лексичного запасу та вмінню правильно використовувати слова у різних мовленнєвих ситуаціях.

Перший напрям словникової роботи у процесі ознайомлення з природою – оволодіння словами, які позначають предмети та явища навколишнього світу. В освітньому процесі закладу дошкільної освіти дітям поступово формують знання про зміну дня і ночі,

характерні погодні умови та атмосферні явища, такі як дощ, снігопад, вітер, іній тощо.

Реалізація другого напрямку – поглиблення словникової роботи через ознайомлення з властивостями та якостями предметів і явищ – може ефективно здійснюватися у процесі взаємодії дітей з природою. У цьому контексті дітям пропонується досліджувати природні явища та об'єкти, формуючи базові уявлення про їхні властивості.

Наприклад, у процесі знайомства зі станами води діти дізнаються:

- рідка вода може перетворюватися на тверду (лід, сніг);
- у мороз сніг розсипається, скрипить під ногами;
- у теплу погоду сніг підтає, стає вологим [3].

Окрім того, важливим є ознайомлення з об'єктами неживої природи, такими як пісок і глина, що викликають інтерес у дітей через можливість використання у грі. Для розвитку їхньої ігрової діяльності важливо створити чітке розуміння властивостей цих матеріалів:

Пісок: сухий сиплеться, пропускає воду, а вологий стає пластичним, що дозволяє будувати або ліпити.

Глина: не пропускає воду, суха кришиться, а зволожена стає пластичною, набуваючи різних форм.

Такі практичні спостереження не лише розширюють словниковий запас дітей, але й формують у них базові поняття про фізичні властивості матеріалів та їх використання. Це сприяє розвитку пізнавальної активності, естетичного сприйняття та мовленнєвої компетентності дитини [4].

Значення природи у формуванні словникового запасу значно посилюється під час практичної діяльності. Дітей знайомлять із властивостями природних матеріалів, таких як пісок, глина чи вода. Під час ігор із піском діти дошкільного віку засвоюють поняття «сухий», «мокрый», «розсипчастий», «пластичний». Висаджуючи рослини, вони дізнаються, що таке «коріння», «стебло», «листя». Усі ці дії супроводжуються мовними поясненнями педагога, які допомагають дітям закріплювати нову лексику [4].

Природа здатна викликати у дітей сильні емоції та естетичні переживання. Діти часто намагаються висловити свої почуття словами, описуючи красу заходу сонця, яскраві барви осіннього листя або дзюрчання весняного струмка. Ці емоційно забарвлені ситуації сприяють більш глибокому засвоєнню нових слів і розвитку творчого мовлення.

Ефективність використання природи для розвитку мовлення значною мірою залежить від організації діяльності дорослими. Педагоги й батьки повинні спрямовувати увагу дитини на спостереження за природними явищами, ставити запитання, пояснювати та заохочувати дітей до опису власних вражень. Важливо допомагати дитині встановлювати зв'язки між об'єктами природи, узагальнювати та систематизувати отримані знання.

Природа – це не лише простір для гри чи відпочинку, а й потужний інструмент для розвитку мовлення. Її багатство і різноманіття дають можливість збагачувати словниковий запас дітей дошкільного віку, формувати уявлення про світ, розвивати спостережливість і естетичне сприйняття. Завдання дорослих – створити умови, у яких дитина зможе використовувати це джерело знань повною мірою. Адже кожне нове слово, вивчене у природному середовищі, стає частиною не лише мовлення дитини, але й її гармонійного, духовного розвитку.

Список використаних джерел

1. Беленька Г. В., Науменко Т. С., Половіна О. А. Дошкільникам про світ природи. Старший дошкільний вік: навч.-метод. Посібник. 2-е вид. Київ : Генеза, 2013. 112 с. (Настільна книжка вихователя).
2. Білик Л. І., Тарасенко Г. С., Чемерис І. А. Екологічне виховання: теорія та практика : навч. Посіб. Черкаси : Вертикаль, 2011. Кн.1. 308 с.
3. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник для студ. Вищ. Навч. Закладів : вид. 2-ге. Київ: ВД Слово, 2015. 408 с.
4. Гавриш Н. Розвиток мовлення дітей дошкільного віку. Київ : Генеза, 2014. 160 с.

*Петра Чучка,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ФОРМ, МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ДО РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Процес залучення батьків до розвитку пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку передбачає організацію взаємодії ЗДО зі сім'єю, розвиток діалогу, партнерських відносин між ними, а також активне включення батьків у життєдіяльність закладу дошкільної освіти [3, с. 92].

Пізнавальний інтерес є одним із найважливіших мотивів здобуття знань. Педагогічні та психологічні дослідження доводять, що розвиток пізнавального інтересу у дітей пов'язаний зі спостережливістю, пам'яттю, увагою та допитливістю [2].

Саме тому в старшому дошкільному віці так важлива участь дорослих, зокрема батьків дітей, у розвитку в них пізнавального інтересу. Пізнавальний інтерес дошкільників загалом може розвиватися лише за умов організації занять у формі партнерської діяльності з дорослим, оскільки саме дорослий демонструє зразки дослідницької діяльності, що дозволяє дітям виявити власну дослідницьку активність. Участь батьків у цьому випадку - це не лише забезпечення партнерської форми організації занять. Це також забезпечення синтезу виховної роботи в ЗДО та в сім'ї дитини, що дозволяє синхронізувати обидва ці процеси і зумовлює ефективне формування в неї пізнавального інтересу. Крім того, спільна з батьками пізнавальна діяльність викликає у дитини позитивні емоції, що закріплює її прагнення займатися нею [1, с. 6].

Опишемо форми залучення батьків, які, на нашу думку, сприятимуть як ситуативно-діловому, так і особистісно-орієнтованому підходу в спілкуванні:

Виставка спільних поробок, малюнків, колажів, зроблених батьками разом з дітьми. Теми виставок можуть бути найрізноманітнішими: «Золота осінь», «Різдвяні свята» тощо. Мета таких виставок – доповнити словесну інформацію для батьків різними плакатами, колажами, посібниками, зробленими руками дітей, педагогами та батьками. До оформлення необхідно залучати самих батьків. Вони можуть бути частиною батьківських зборів, конференцій, святкових заходів. Батькам приємно бачити, що їхню спільну роботу з дитиною високо оцінив педагогічний колектив ЗДО [3, с. 52].

Видання журналів і газет, буклетів. Мета - розповісти про цікавий досвід виховання, подати його так, щоб, навіть, байдужі батьки захотіли взяти участь у житті групи, обговорити хвилюючі їх теми. Газети та журнали також можуть бути приурочені до різних заходів (семінар, круглий стіл, батьківські збори). Створення газет і журналів можна вважати першим кроком у залученні батьків до педагогічного процесу ЗДО, оскільки в створенні газет і журналів, буклетів беруть участь і педагоги, і фахівці, і батьки з дітьми. Для систематизації матеріалів у виданнях можна виділити постійні рубрики, такі як: «Уроки для батьків», «Шкідливі поради», а також змінні рубрики, які підбираються залежно від інтересів батьків. У кожному номері видання можна розмістити завдання та ігри, які діти зможуть виконати разом з батьками. У таких газетах батьки дуже люблять фотографії дітей, зайнятих діяльністю в ЗДО [3, с. 45].

Батьківські збори є важливим елементом взаємодії між батьками та педагогами у закладі дошкільної освіти. Вони спрямовані на вирішення різних завдань, пов'язаних з вихованням та навчанням дітей, а також на зміцнення взаєморозуміння та співпраці між сім'єю та дошкільним закладом.

Роз'яснення та обговорення нових методик і програм: педагоги інформують батьків про нові підходи до виховання і навчання.

Залучення батьків до виховного процесу: обговорення можливостей активної участі батьків у житті ЗДО.

Психологічна підтримка батьків: надання порад щодо виховання і розвитку дітей, а також обговорення можливих труднощів та способів їх подолання.

Приклади нетрадиційних форм проведення батьківських зборів:

Круглий стіл: обговорення актуальних питань у форматі дискусії, де кожен може висловити свою думку.

Майстер-клас: показ педагогом певних прийомів і методів роботи з дітьми з можливістю практичного застосування батьками.

Ігрові збори: включення у програму зборів ігор, конкурсів, квестів, які сприяють згуртуванню колективу батьків і дітей.

Творчі майстерні: спільне виготовлення поробок, малюнків, створення виставок, що розвиває творчі здібності та зміцнює зв'язок між дітьми і батьками.

Проектні збори: залучення батьків до участі у розробці та реалізації різних проєктів, що сприяє більш глибокому розумінню освітнього процесу та активізації батьківської участі [1, с. 7]

Отже, для ефективного залучення батьків до розвитку пізнавальних інтересів у дітей старшого дошкільного віку необхідно застосовувати комплексний підхід, який включає створення атмосфери довіри, підвищення педагогічної культури батьків, інтеграцію інноваційних методів навчання, індивідуальний підхід та створення спільних проєктів. Грамотний педагог, який володіє знаннями та вміннями у сфері взаємодії з батьками, зможе успішно реалізувати ці завдання та сприяти всебічному розвитку дітей.

Список використаних джерел

1. Долинна О., Низковська О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнери-однодумці? *Дошкільне виховання*. 2007. № 1. С. 6-8.

2. Ладивір С. Пізнавальний розвиток: пошук ефективних шляхів. *Дошкільне виховання*. 2002. №10. С. 4-6.

3. Лохвицька Л. В., Андрющенко Т. К. Виховання здорової дитини в сучасній сім'ї. Сім'я – берегиня дитини : навчально-методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 228 с.

2. Гевко О., Дутко Р. Педагогічні шляхи сформованості логічного мислення дітей середнього дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2019. № 10 (177). С. 60-64.

*Анжела Шокот,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасній практиці дошкільного виховання особлива увага приділяється впровадженню інноваційних підходів до організації образотворчої діяльності. Новітні технології надають дітям доступ до нестандартних та водночас зрозумілих способів вираження своїх творчих задумів через різні види малювання. Серед них значне місце займає застосування нетрадиційних художніх технік, які є важливим засобом розвитку художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку.

Знання художніх прийомів для досягнення найбільшої виразності малюнка і вміння комбінувати різні техніки зображення «пробуджують фантазію дітей, активізують їх спостережливість, увагу та уяву, допомагають виконати задумане, розвивають почуття форми і сприйняття кольорів, сприяють вихованню художнього смаку і відводять творчість дітей далеко від стандартів і шаблонів» [2, с. 69].

Як наголошує Т. Верещагіна, метою нетрадиційного малювання є розвиток художніх здібностей, уяви, позитивної емоційної сфери, фантазії; формування інтелектуальних та індивідуальних творчих здібностей, оптимізму, самосвідомості. При цьому ступінь зацікавленості у застосуванні нетрадиційних технік малювання залежить від таких методів та прийомів:

– відшукувати незвичні методи зображення явищ та предметів під час знайомства дошкільників з нетрадиційними техніками малювання;

– прищеплення інтересу до нетрадиційних технік малювання за допомогою предметно-розвивального оточення;

– працювати за принципом від простого до складного;

– розвивати образотворчі вміння, навички, систематизувати отримані знання;

– розвивати почуття кольору, просторову уяву, композицію, форму, естетичний і художній смак;

– виховувати цілеспрямованість, увагу, акуратність, творчу самореалізацію, бажання зростати в красі й щасті, адже дитина живе емоціями, грою, світом яскравих кольорів [1, с. 13].

Малювання нетрадиційними техніками вимагає нових підходів у методиці роботи з дітьми. Такий підхід передбачає гнучку структуру занять, яка поєднує різні види діяльності, що сприяють розвитку художньої уяви, технічних навичок і творчого мислення. Нетрадиційне малювання стає не просто формою вираження, а справжнім процесом дослідження, експериментування та самореалізації, що дозволяє дітям глибше пізнавати світ навколо.

Робота з дітьми передбачає цілий комплекс заходів з використанням різних форм і методів. Основними елементами занять із використанням нетрадиційних технік малювання як засобу розвитку художньо-творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку є:

1. *Індивідуальний підхід до складності завдань*: Завдання повинні бути адаптовані до індивідуальних можливостей і рівня розвитку кожної дитини. Поєднання різнорівневих творчих завдань дає змогу дітям поступово опановувати нові техніки та вдосконалювати свої вміння. Це може бути як просте малювання пальцями для менших дітей, так і більш складні експерименти зі змішуванням матеріалів для старших.

2. *Використання технічних хвилинок*: Для того щоб діти краще опанували нові матеріали та техніки, варто вводити короткі технічні хвилинки. Це можуть бути демонстрації того, як працювати з різними інструментами, наприклад, як правильно

наносити фарбу губкою, як робити відбитки чи як використовувати зубну щітку для розбризкування фарби. Це дає змогу дітям краще розуміти можливості матеріалів і бути впевненими у своїй роботі.

3. *Ігрові елементи в заняттях*: Гра є невід'ємною частиною навчального процесу дошкільників. Поєднання малювання з іграми та вправами художнього змісту створює умови для занурення дітей у творчий процес у невимушеній формі. Наприклад, гра «хто більше відбитків зробить листком» або «намалюй невидимий малюнок свічкою» перетворює звичайне заняття на захопливу пригоду.

4. *Художнє експериментування*: Важливий аспект методики – це стимулювання дітей до експериментування. Педагоги мають заохочувати дітей досліджувати нові поєднання кольорів, форм, текстур і матеріалів. Це може бути поєднання різних технік в одному малюнку (наприклад, малювання воском і аквареллю, використання штампів і фарбування пальцями), що дозволяє дітям бачити нові можливості для самовираження.

5. *Поступове нарощування досвіду*: Від заняття до заняття діти накопичують досвід роботи з різними матеріалами і техніками. Цей процес дає їм можливість експериментувати та вивчати нові форми самовираження. Поступове ускладнення завдань дозволяє дітям відчувати прогрес і зміцнює їхню впевненість у своїх творчих здібностях.

Доступність використання нетрадиційних технік визначається віковими особливостями дошкільнят. Тому, починати роботу потрібно з молодшого віку з таких технік, як малювання пальчиками, долонькою, відбитки печатками з картоплі, тичкування жорстким напівсухим пензлем [3, с. 64].

Дітей середнього дошкільного віку можна знайомити з більш складними техніками: друкування поролоном, пробками; малювання зубною щіткою; малювання восковими крейдами + акварель, малювання свічкою + акварель; відбитки листям; малювання ватяними паличками [3, с. 64].

Старші діти можуть малювати іншими техніками, які не менш цікаві. Малювати можна абсолютно всім, що є під рукою – листям з дерева, звичайними целофановими кульками, зубочистками, ватяними паличками [3, с. 64].

У старшому дошкільному віці діти можуть освоїти ще більш складні техніки: малювання мотузочками; малювання по сирому паперу; ґратаж; малювання вугіллям, малювання піском, мильними бульбашками, зім'ятим папером; набризк; кляксографія з трубочкою; монотипія пейзажна; друк за трафаретом; монотипія предметна; кляксографія звичайна; пластілінографія [3, с. 64].

Впровадження нетрадиційних технік малювання для розвитку художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку потребує комплексного підходу, що включає як методичні, так і організаційні зміни. Для того, щоб ефективно інтегрувати цей підхід, важливо враховувати кілька ключових методичних аспектів:

1. *Розвиток творчої особистості.* Важливо створити умови для підтримки свободи творчості, як у закладі освіти, так і вдома. Організація «куточків творчості» з різноманітними матеріалами сприяє розвитку самостійної творчої активності. Такі куточки повинні бути яскравими, добре освітленими і насиченими матеріалами для експериментування. Куточок має містити як традиційні матеріали (фарби, олівці, папір), так і нетрадиційні (гілочки, каміння, листя, шкаралупи горіхів), що стимулює дітей до експериментування.

2. *Облаштування інтер'єру групової кімнати.* Ілюстрації, репродукції та роботи самих дітей у груповій кімнаті мають естетичний вплив і формують у дітей почуття прекрасного. Важливо розміщувати на стінах творчі роботи дошкільнят, щоб вони бачили результат своїх зусиль і відчували цінність своєї праці.

3. *Підбір матеріалів для творчості.* Набір інструментів для малювання повинен бути різноманітним і містити не тільки традиційні матеріали (пензлі, фарби, олівці), але й природні або вторинні матеріали, що дозволяють дітям експериментувати з текстурою та формою. Матеріали мають бути організовані таким чином, щоб діти могли легко вибирати їх самостійно.

4. *Безпека під час роботи.* Усі матеріали та інструменти повинні бути безпечними для дітей. Важливо ретельно контролювати доступ до небезпечних предметів (ножиці, гострі інструменти), зберігаючи їх у недоступних місцях. Матеріали для

творчості повинні бути екологічно чистими та не містити токсичних речовин.

5. *Оцінювання творчих робіт.* Оцінюючи роботи, важливо підтримувати ініціативу дітей і не критикувати їх. Дитина повинна самостійно вирішувати, коли її робота завершена. Педагог має заохочувати дітей радіти процесу створення, допомагати їм навчитися сприймати помилки як частину творчого процесу і стимулювати їх до подальшого розвитку.

6. *Використання різних методів навчання.* Комбінація словесних, наочних і практичних методів навчання дозволяє дітям краще засвоювати матеріал. Наприклад, словесні методи включають розповіді, бесіди та пояснення, наочні — демонстрацію зразків робіт, практичні — вправи з використанням різних технік малювання.

7. *Адаптація до вікових та психологічних особливостей.* Заняття повинні бути розроблені з урахуванням вікових, психологічних та фізичних можливостей дітей. Педагог має спонукати дітей досліджувати навколишній світ через спостереження, прогулянки та екскурсії, щоб стимулювати їхнє креативне мислення.

8. *Використання музики для створення творчої атмосфери.* Музичний супровід під час малювання допомагає створити особливу атмосферу і сприяє розвитку художнього смаку. Найкраще для цього підходить класична музика, яка сприяє спокійній і вдумливій творчій роботі.

9. *Співпраця педагога та дітей.* Педагог повинен підтримувати атмосферу довіри та зацікавленості. Спільна робота педагога і дітей, де вихователь не контролює кожен крок, а радше підтримує і направляє, є ключем до розвитку творчого потенціалу дітей.

10. *Колективна робота.* Колективна робота допомагає дітям вчитися комунікації, взаємодії, обміну ідеями та спільному досягненню мети. Такі роботи сприяють розвитку як індивідуальних, так і командних навичок, що важливо для соціалізації дошкільнят.

11. *Залучення батьків до творчого процесу.* Співпраця з батьками має велике значення для підтримки творчого розвитку дитини. Педагог може організовувати тематичні майстер-класи, спільні виставки робіт батьків і дітей, а також конкурси, що стимулюватимуть творчий розвиток у домашніх умовах.

Отже, використання нетрадиційних технік малювання під час проведення занять у дітей дошкільного віку дає змогу розкрити креативні можливості дитини, відчувати фарби, також у процесі роботи пізнати характер дитини і настрій, який наразі переважає. Освоєння нетрадиційних технік малювання наповнює заняття позитивними емоціями, перетворює образотворчу діяльність у креативну гру. Окрім цього, нетрадиційні техніки малювання розвивають у дітей логічне і абстрактне мислення, фантазію, спостережливість, увагу, впевненість у собі, що сприятливо позначається на розвитку художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Верещагіна Т. Нетрадиційні техніки малювання – стимул для творчості. Кременчук. 2022. 76 с.
2. Дабіжа Л. П. Нетрадиційне малювання як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Наукові записки. Збірник матеріалів звітної науково-практичної конференції викладачів і студентів: Серія «Мистецтво». Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю. 2018. С. 66-70.
3. Журавко Т. В. Нетрадиційні техніки малювання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: навчально-методичний посібник. МОН України, Уманський держ. Пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань : Візаві, 2020. 125 с.

*Людмила Смаховська,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»*

ВПЛИВ ПІСОЧНОЇ ТЕРАПІЇ НА СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сенсорне виховання є одним з головних завдань дошкільного виховання, напрямом, який впливає на успішність подальшої соціалізації й навчання дитини. Саме дошкільний вік є найбільш сприятливим для вдосконалення діяльності органів чуття, що забезпечують повноцінні й різнобічні уявлення про довкілля. Учені одним із центральних моментів розвитку сприймання визначають засвоєння і використання сенсорних еталонів (В. Аванесова, Л. Венгер, Н. Ветлугіна, Л. Журова, О. Запорожець, В. Зінченко, Г. Кислюк, М. Поддяков, Н. Сакуліна).

Одним з дієвих засобів сенсорного розвитку дітей дошкільного віку є технології пісочної анімації. Вивченням особливостей пісочної анімації займаються Т. Грабенко, Н. Дикань, Т. Зінкевич-Євстигнєєва, М. Кисельова, Л. Лебедєва, Н. Маковецька, Т. Гречишкіна, А. Коваленко, Н. Мірошніченко, Н. Сакович, Л. Шик, Н. Юрченко та ін. Проте, питання сенсорного розвитку дітей старшого дошкільного віку засобом технології пісочної анімації не було предметом спеціального дослідження.

Сенсорний розвиток дитини – це спосіб пізнання навколишнього світу, в основі якого є робота органів чуття. Відчуття дають уявлення про різноманітні властивості довкілля та допомагають формувати цілісні образи предметів.

Ігри з піском – одна із форм природної активності дитини. Саме тому можна і потрібно використовувати пісочницю, проводячи корекційно-розвиваючі заняття. У пісочниці потужно розвивається тактильна чутливість, як основа розвитку ручного інтелекту [3, с. 154].

Пісок – це натуральний матеріал, який не лише наповнює природною енергією, а й успішно забирає в себе негативну енергію, більше того, трансформує агресію в позитивне русло [1].

Взаємодія з піском стабілізує емоційний стан дитини та покращує самопочуття дорослих. Через гру з піском у дитини народжується або посилюється почуття довіри, прийняття та успішності, а також у пісочниці швидше встановлюються довірчі відносини між дорослим та дитиною, відбувається спонтанне зниження високого рівня психічної напруги у дитини. Дорослий

стає для неї провідником у засвоєнні навичок пізнання навколишнього світу [2].

Працювати з піском можуть діти з різними порушеннями та захворюваннями, крім деяких соматичних. У дитини не повинно бути алергії на пил від сухого піску, шкірних захворювань та порізів на руках.

На заняттях потрібно використовуйте екологічно чистий природний пісок, просіяний для дитячих пісочниць та інших ігрових зон. Пісок має бути очищеним, знепиленим і обпаленим у газовій печі – у піску повинні бути відсутні шкідливі для здоров'я домішки та мікроорганізми. Кварцовий пісок, завдяки природному родовищу та найвищого ступеня очищення, повинен мати світлий відтінок – у ньому не міститься глина, пісок має бути сертифікований, відповідати санітарним вимогам та рекомендований для використання у закладах дошкільної освіти [4].

Наведемо приклади ігор з піском, спрямованих на сенсорний розвиток дітей дошкільного віку.

Гра з піском з формування уявлень про будову та можливості рук, знайомство з розташуванням, назвою та призначенням пальців.

Незвичайні сліди

Мета: розвиваток тактильної чутливості, зорово-моторної координацію, уяву, знижувати психофізичну напругу.

«Ідуть ведмежата» – кулачками та долонями із силою натискати на пісок. «Стрибають зайці» – кінчиками пальців ударяти по поверхні піску, рухаючись у різних напрямках. «Повзуть змійки» – розслабленими/напруженими пальцями рук робити хвилі на піску (в різних напрямках). «Біжуть жучки-павучки» – рухати всіма пальцями, імітуючи рухи комах (можна повністю занурити руки в пісок, зустрітися під піском руками один з одним – «жучки вітаються»).

Гра з піском з розвитку зорового і тактильного сприйняття, дрібної моторики, уявлень про колір, форму, величину

Відгадайко

Мета: розвивати зорове і тактильне сприйняття, дрібну моторику, уявлень про колір, форму, величину.

Дитина відвертається, дорослий залишає за допомогою форм відбитки на піску, потім дитина повертається, розглядає відбиток, говорить, на що він схожий, потім обирає форму, яку використовував дорослий для відбитка. Потім вони міняються ролями. Форми попередньо оглядаються і обмацуються, обводяться їх контури. Ускладнення завдання – гра з новими формами без попереднього їх обмацування.

Гра з піском на виділення ознак предметів шляхом дотику

Вгадай на дотик

Мета: розвивати зорово-моторну та слухо-моторну координацію, закріпити уявлення дітей про властивості сухого піску, розвиток умінь визначати іграшки через дотик, сформувати умінь визначати кількість предметів на основі слухового сприйняття.

Дорослий пропонує дітям розглянути іграшки, які лежать на таці, потім ховає їх у пісок. Потім на дотик діти визначають, що за іграшку вони знайшли у піску, дістають її з піску та перевіряють правильність припущення. Під час гри педагог повторює властивості сухого піску: пісок сиплеться, у нього легко сховати іграшки та відкопати їх.

Ігри, спрямовані на розвиток тактильно-кінестетичної чутливості та дрібної моторики рук

Гра на піаніно

Пограти по поверхні піску, як на клавіатурі піаніно чи комп'ютера. При цьому рухаються не лише пальці, але й кисті рук, роблячи м'які рухи вгору-вниз. Для порівняння відчуттів можна запропонувати дитині зробити ту ж вправу на поверхні столу [4, с. 250-251].

Такі ігри мають важливе значення у розвитку психіки дитини. По-перше, така взаємодія з піском стабілізує емоційний стан. По-друге, поряд з розвитком тактильно-кінестетичної чутливості та дрібної моторики ми вчимо дитину прислухатися до себе та промовляти свої відчуття. А це, у свою чергу, сприяє розвитку мови, довільної уваги та пам'яті. Але головне – дитина отримує досвід рефлексії (самоаналізу). Вчиться розуміти себе та інших. Так

закладається основа подальшого формування навичок позитивної комунікації.

Отже, внаслідок використання пісочної терапії спостерігаються позитивні зміни у дітей: значно підвищується загальний емоційний фон; знижується рівень тривожності; підвищується пізнавальна та ігрова активність, розвивається тактильна чутливість, дрібна моторика; більш гармонійно та інтенсивно розвиваються пізнавальні функції (сприйняття, увага, пам'ять).

Список використаних джерел

1. Данченко Л. Г. Активізація мовленнєвого розвитку дошкільників за допомогою пісочної анімації та казкотерапії. *Майстерність комунікації у мистецькій і професійній освіті: збірник наукових праць*/ за заг. редакцією Н.Є. Колесник, О.М. Піддубної, О.М. Марущак. Житомир: ФО-П «Н.М. Левковець», 2020. У 2-х ч. Ч. II. 232 с.

2. Дворнікова А. Ігри з піском: розвиваємо творчість дошкільників. *Психолог дошкілля*. 2010. № 4. С. 12-14.

3. Малікова Ю. В. Сенсорне виховання в сучасній теорії і практиці дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: зб. наукових праць*. Одеса : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. № 3-4. С. 154-159.

4. Ярославцева М. І., Кучай О. В.. Пісочне мистецтво як засіб морально-естетичного виховання дітей дошкільного віку. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 2020. № 5(98). С. 249-261.

Куцмус Юрій Олександрович,
студентт магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Мельничук Л.Б.
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янука»

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

Повномасштабне вторгнення російської федерації на нашу землю та запровадження воєнного стану в Україні стали величезним

викликом для кожного мешканця нашої держави та вимушеним переходом на дистанційну форму навчання. Ці події внесли певні корективи у життя українців та змістили пріоритети, ставлячи перед науковою спільнотою інші завдання. У зв'язку з цим, фізична активність дітей дошкільного віку критично знизилась.

Унаслідок цього, питання рівня фізичної підготовленості дітей та організації процесу фізичного виховання в закладах дошкільної освіти постало надзвичайно гостро. Вчені зауважують, що недостатній рівень здоров'я позначається і на стані фізичної підготовленості здобувачів дошкільної освіти.

Відповідно до цього в останні роки проблема фізичного виховання дітей дошкільного віку набула особливого значення.

В даний час необхідно замислитися над упровадженням нетрадиційних форм і методів у фізичному вихованні дошкільників, тому що їх використання дозволяє розглядати фізичне виховання ширше, ніж просто охорона життя та здоров'я, розвиток рухів та загартовування організму. Вони підтримують інтерес до занять, дозволяють індивідуально підходити до кожної дитини, розумно розподіляти навантаження. Необхідно знайти такі форми та методи фізичного виховання, які сприяли б максимальній активності всіх сенсорних каналів сприйняття (зір, слух, дотик, нюх) та переробки інформації.

На сьогоднішній день існують такі форми роботи з дітьми з фізичного виховання: безпосередня взаємодія інструктора з фізичної культури з дітьми; ранкова гімнастика; фізкультурні розваги; дні здоров'я [1, с. 67].

Але цих форм на вирішення даних завдань недостатньо, у зв'язку з цим значущою стає проблема розробки програми з фізичного виховання для ЗДО з використанням нетрадиційних ефективних різноманітних форм, засобів і методів фізичного виховання дітей.

Нетрадиційність навчання передбачає на відміну від класичної структури заняття за рахунок використання нових способів організації дітей, нестандартного обладнання, внесення деяких змін до традиційної форми взаємодії педагога з дітьми, залишивши без змін головне:

- на кожному занятті фізкультурою повинні реалізовуватись завдання навчання, виховання та розвиток дитини;

- навчання основним рухам має здійснюватися за трьома етапами: навчання, закріплення, вдосконалення;

- зміст та методика проведення заняття повинна сприяти досягненню тренуючого ефекту, достатньої моторної щільності та розвитку фізичних якостей [2, с. 150].

У дошкільному віці закладається фундамент здоров'я: відбувається дозрівання та вдосконалення життєвих систем та функцій організму, розвиваються його адаптаційні можливості, підвищується його стійкість до зовнішніх впливів, формується постава, набуваються фізичні якості, звички, виробляються вольові риси характеру, без яких неможливий здоровий спосіб життя.

Аналіз психолого-педагогічної літератури дав змогу виокремити наступні нетрадиційні методи фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми старшого дошкільного віку:

- ритмічні рухи під музику, рухи у поєднанні зі словом і музикою є цілісним виховно-розвивальним процесом: на дітей благотворно впливають темп, ритм, динаміка музики та слова, аритмічна пульсація, з якою пов'язані рухи, викликають узгоджену реакцію всього організму;

- музично-рухливі ігри - містять вправи, які застосовуються практично на всіх заняттях, і є провідним видом діяльності дошкільника. Тут використовуються прийоми імітації, наслідування, образні порівняння, рольові ситуації, змагання – все те, що потрібно для досягнення поставленої мети під час проведення занять із танцювально-ігрової гімнастики;

- релаксація – це один зі шляхів подолання внутрішньої напруги, заснований на більш-менш свідомому розслабленні м'язів. Навіть дошкільники, які живуть у сучасному цивілізованому світі, відчувають на собі підвищені психічні та фізичні навантаження; постійний поспіх, занепокоєння, потік негативної інформації з телеекрана, часті інфекційні захворювання, втома, що призводять надалі до перенапруги. Навчаючи дітей методом релаксації, ми допомагаємо їм зняти внутрішню м'язову напругу, заспокоїтися, тим самим привести нервову систему та психіку до нормального

стану спокою. Уміння дітей керувати своїми почуттями та емоціями – ще один крок до виховання у них впевненості у собі [2];

- релаксація перед сном – сон – природний відпочинок організму. Він оберігає клітини головного мозку від виснаження та руйнування, відновлює енергію, що витрачається при неспанні. Під час сну нормалізуються усі обмінні процеси. Систематичне недосипання веде до порушення здоров'я, тому, велике значення треба приділяти організації засинання дітей. Можна використовувати спокійну мелодію для релаксації або вимовляти в образах формулу аутогенного тренування, а також використовувати маятники та ароматизовані подушечки;

- фітонцідотерапія. У цибулі в листі та цибулинах сконцентровані вітаміни, мінеральні солі, поживні речовини велика кількість фітонцидів, що пригнічують зростання патогенних мікроорганізмів. Кожен вид цибулі має свої лікувальні властивості та особливості. Сік і кашка повинні бути свіжоприготовленими, бо при перебуванні на повітрі упродовж 10–15 хв легкі бактерицидні речовини випаровуються.

Часник - знезаражуюча лікувальна рослина, що вбиває бактерії. Застосовується в лікуванні та профілактиці багатьох хвороб.

Арома – терапія та фіто – терапія – природа завжди готова щедро дарувати природний засіб для оздоровлення і маленьким, і дорослим. Дітям, які часто хворіють на ГРВІ, рекомендована фіто-терапія для загального оздоровлення та підвищення імунітету. Меліса, ромашка, квіти календули, м'ята, материнка, звіробій – мають протизапальні дії. Шипшина, собача кропива, ромашка, календула, меліса - мають загальнозміцнюючі і седативні дії. Також лікарські трави використовуються для цілющих подушечок, які мають заспокійливі та бактерицидні властивості [3];

- пальчикова гімнастика – цей розділ служить для розвитку дрібної моторики та координації рухів рук. Вправи, перетворюючи навчальний процес у захоплюючу гру, не тільки збагачують внутрішній світ дитини, а й надають позитивний вплив поліпшення пам'яті, мислення, розвивають фантазію;

- дихальна та звукова гімнастика. За допомогою цієї гімнастики підвищується загальний життєвий тонус дитини, опірність та стійкість організму до простудних захворювань. У дітей розвивається дихальна мускулатура, збільшується рухливість грудної клітки та діафрагми, покращується кровообіг у легенях. Ця гімнастика відновлює порушене носове дихання, позитивно впливає на обмінні процеси, виправляє деформації грудної клітки і хребта, що розвивалися в процесі захворювань, покращує нервово-психічний стан;

- гімнастика для очей допомагає зняти напругу м'язів при тривалому навантаженні на очі;

- оздоровчий біг (дозований) – дати дітям емоційний заряд бадьорості та духовної рівноваги; тренувати дихання, зміцнювати м'язи, кістки, суглоби. Оздоровчий біг повинен проводитись із невеликою підгрупою дітей (5–7) осіб, при цьому враховується фізичний рівень підготовленості дітей. У старшому дошкільному віці пробігають у середньому темпі (2,4–2,7 м/с) без зупинок значні відстані – від 950 до 1600 м – за проміжок часу від 5 до 11 хвилин;

- обливання холодною водою сприяє пробудженню нервової системи, мобілізації внутрішніх сил організму. Обливання проводиться зазвичай 20-30 с. Після нього дитину швидко витирають на суху;

- ігровий стретчинг - вправи стретчинга носять імітаційний характер і виконуються по ходу сюжетно-рольової гри, що складається зі взаємопов'язаних ігрових ситуацій, завдань, вправ. Підібраних таким чином, щоб сприяти вирішенню оздоровчих та розвиваючих завдань. Зі наслідування образу починається пізнання дитиною техніки рухів спортивних та танцювальних вправ, ігор, театралізованої діяльності тощо. Образно-наслідувальні рухи розвивають творчу, рухову діяльність, творче мислення, рухову пам'ять, швидкість реакції, орієнтування у русі та просторі, увагу;

- ортопедична гімнастика. Метою ортопедичної гімнастики є зміцнення м'язів стопи у дітей через комплекс спеціальних вправ [4, с. 169-171].

Отже, нетрадиційні методи фізкультурно-оздоровчої роботи полягають у використанні новітніх і незвичних форм фізичної активності, що відрізняються від класичних підходів. Вони враховують індивідуальні особливості розвитку дитини, її емоційний стан і потреби в активній діяльності. Такі методи спрямовані на стимулювання різних фізичних та психологічних аспектів, включаючи розвиток координації, гнучкості, витривалості, а також емоційного комфорту і соціальної взаємодії.

Список використаних джерел

4. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи фізичного виховання дітей дошкільного віку: навч.-метод. посібник для студентів вищ. навч. закладів. Харків : «ОВС», 2013. 240 с.
5. Пасічник В., Петрина Р. Сучасні підходи щодо поєднання фізичного і розумового розвитку дітей старшого дошкільного віку. *Молода спортивна наука України*. 2012. Т. 2. С. 150-155.
6. Пахальчук Н. О., Мируха О. І., Романенко Г. М. Педагогічні умови активізації рухової дітей. *Молодий вчений*. № 5.2 (69.2), травень 2019. С. 72-75.
7. Петренко Г. В. Сучасні технології у здоров'яорієнтованому фізичному вихованні дітей старшого дошкільного віку. *Наука і освіта*. 2013. № 4. С. 169-171.

*Анастасія Дячук,
студентка магістратури спец. 012 «Дошкільна освіта»
Науковий керівник – к. пед. н., доц. Лілія Мельничук,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені акад. С. Дем'янчука»*

ПЕДАГОГІКА МИРУ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ

Історія України нерозривно пов'язана з постійною боротьбою за запобігання війнам, роззброєння та утвердження стабільного миру. Зовнішньополітичний курс держави з моменту проголошення незалежності повністю відповідає національним інтересам та сподіванням як українського народу, так і міжнародної спільноти. Сучасне покоління освітян сформувалося в період

національного самоствердження, який охоплює два революційні зрушення та триває в умовах повномасштабної війни, спричиненої збройною агресією Російської Федерації.

За таких обставин стратегічним орієнтиром педагогічної науки має стати утвердження освіти, заснованої на ідеях педагогіки миру, гуманізму, толерантності та добра. У цьому контексті педагогіка миру виступає не лише актуальним, а й необхідним компонентом освітнього процесу, особливо з огляду на трагічні події 2022 року, коли військове вторгнення ворога призвело до численних людських втрат, руйнування інфраструктури та психологічних травм у дітей. В умовах воєнного стану, з огляду на загрози денаціоналізації та втрати державного суверенітету, нагальною є потреба оновлення форм і методів громадянського виховання, спрямованих на становлення нової генерації українців, які поділяють національні та європейські цінності.

Наукова думка одностайно наголошує на необхідності формування ідеальної моделі світобудови, в основі якої – гуманізм, духовність, ненасильство й моральна відповідальність, що мають стати підґрунтям для подальшого розвитку цивілізації.

Ідеї виховання в дусі миру мають давнє походження: ще в античні часи мислителі закладали основи гуманістичного підходу до формування особистості. Так, Демокріт наголошував на важливості морального переконання замість примусу як ефективного засобу впливу на дитину. У новітні часи ідеї ненасильництва, гуманізму, духовного зростання й культурного служіння людству активно пропагував Микола Реріх. Його творчість і філософські погляди, втілені зокрема у проєкті «Пакт Реріха» та творах «Жива етика» й «Агнія Йога», стали потужним джерелом формування педагогіки миру, в основі якої лежать принципи духовності, етичної самосвідомості та неприйняття насильства як методу соціального впливу [1, с. 6].

Моральні категорії добра і зла осмислюються у взаємозв'язку з гуманністю, демократизмом, свободою та толерантністю, що є визначальною професійною якістю педагога. Толерантність у педагогічному контексті ґрунтується на особистісно орієнтованому гуманістичному підході, який визнає

унікальність кожної дитини та потребує поваги до різноманіття думок і неупередженого ставлення. Концепція педагогіки миру передбачає відмову від насильства як форми виховного впливу, акцентуючи на самовихованні, самодисципліні та моральному саморозвитку. Ідеї Я. Корчака підкреслюють перевагу добра, що проявляється через емпатію, співчуття та глибоке розуміння інших. На його думку, діти за своєю природою обирають мир, а добро є значно сильнішим за зло. Аналогічні погляди висловлював В. Сухомлинський, який наголошував на реальній любові до людини через конкретну турботу про ближнього. Він розглядав казку як ефективний засіб морального виховання в умовах життєвих випробувань, особливо для дітей, постраждалих від війни. Ідеї Ш. Амонашвілі також акцентують на гуманістичному баченні вчителя як творця особистості, що формує в дитині духовну сутність. Педагогіка миру в цьому контексті постає як відповідь на кризу цінностей та засіб формування морально відповідального громадянина. У нинішніх умовах війни в Україні ці ідеї набувають особливої актуальності, адже освіта має не лише транслювати знання, а й виступати чинником духовного опору, утвердження правди й добра [3].

Необхідність переосмислення понять війни і миру з урахуванням новітніх національних та глобальних викликів визначає актуальність виховання миролюбства як світоглядної парадигми, що має стати основою суспільної адаптації. У цьому процесі важливу роль відіграє освіта, спроможна інтегрувати політичні, економічні, соціокультурні й духовні чинники задля формування культури миру. Науково-педагогічні дослідження підтверджують наявність значного досвіду виховання дітей на засадах миру, починаючи з дошкільного віку.

Сучасне розуміння миру охоплює не лише політичну чи правову площину, а й духовно-етичний вимір, який сьогодні є пріоритетним. Саме він визначає суть виховання в дусі миру як пряму педагогічної діяльності, орієнтованого на моральну, соціальну та духовну підготовку особистості до активної участі в утвердженні стабільності, міжнаціонального порозуміння та прав людини [2].

Поняття «виховання в душі миру» охоплює такі терміни, як «педагогіка миру», «миротворче виховання» та «глобальне виховання», що взаємопов'язані з формуванням у свідомості особистості ідей мирного співіснування. Згідно з науковим підходом І. Беха, фундаментальними засадами виховання в цьому контексті є визнання людини як найвищої цінності цивілізації, утвердження свободи та прав людини як універсальних категорій, толерантність до прав і культурних особливостей інших народів як умова запобігання конфліктам, а також дотримання гуманістичних і справедливих принципів взаємин між людьми. Нетолерантність до порушень прав людини розглядається як необхідна умова збереження миру та глобальної стабільності.

У науковому дискурсі педагогічна концепція академіка С.Дем'янчука посідає особливе місце в контексті розвитку педагогіки миру. Як видатний учений і засновник приватного вищого навчального закладу «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка С. Дем'янчука», він запропонував цілісну філософсько-педагогічну систему, в якій ідеї миру розглядалися як фундаментальна основа освітнього процесу [2].

У своїх працях видатний учений трактував мир не лише як суспільно-політичну категорію, а передусім як особистісну якість, що формується через виховання й освіту. Мир постає у його концепції як вища мета освітнього процесу, що передбачає гармонійне поєднання інтелектуального, емоційного та морального розвитку особистості. Учений обґрунтовував необхідність спрямування освіти на формування гуманістичних цінностей, таких як толерантність, відповідальність, співчуття, повага до людської гідності та прагнення до ненасильницького розв'язання конфліктів. Особливу увагу в його науковій спадщині приділено гуманізації освіти, що передбачає переорієнтацію освітнього середовища з авторитарної моделі на особистісно-орієнтовану. Дем'янчук підкреслював роль учителя як носія ідеалів миру, моральності та духовності, здатного власним прикладом формувати в учнів відповідні світоглядні орієнтири. Він наголошував на важливості розвитку емоційної сфери особистості, що є передумовою

досягнення внутрішньої злагоди та здатності до миротворчої діяльності.

Заснований ним університет є не лише освітнім, а й світоглядним простором, у якому реалізовувалася ідея діалогу культур, міжетнічного порозуміння та формування відповідального громадянина. В університеті функціонує єдиний в Україні Музей миру, щорічно (упродовж 29 років) проводяться Міжнародні учнівські громадські читання «Я голосую за мир» [4].

Таким чином, педагогіка миру у трактуванні Степана Дем'янчука – це не лише система виховних впливів, але й філософія освіти, яка формує людину з глибоким внутрішнім переконанням у цінності миру як базової засади особистісного й суспільного буття.

Список використаних джерел

5. Андрущенко В. Педагогіка миру: актуальність теорії та практики. *Вища освіта України*. 2014. № 2. С. 5–12.
6. Виховання в дусі миру як пріоритетний напрям роботи викладачів Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука / А.С. Дем'янчук, О.О. Марчук, Л.Б. Мельничук, О.М. Петрук. *Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі та ВНЗ: збірник наукових праць*. № 2(20). Рівне : РВЦ МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2018. С. 21-27.
7. Пагута Т.І. Теоретичні засади виховання підростаючого покоління на ідеях миру. *Науковий часопис НПУ ім. Н.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 2019. Випуск 69. С. 157-160.
8. Я голосую за мир! *Матеріали XXVIII Міжнародних громадських учнівських читань*. Рівне: МЕГУ ім. акад. С. Дем'янчука, 2024. 233 с.

ЗМІСТ

Передмова	3
Бардак М. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПОЧУТТЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	4
Баторик Л. МАЙСТЕР КЛАС ЯК ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ	9
Власюк І. STREM - ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	12
Горголь Л. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	16
Дутко І. ЗНАЧЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР У РОЗВИТКУ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	20
Дячук М. РОЗВИТОК ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР	24
Захарчук Л. КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ПАТРІОТИЧНОГО СВІТОГЛЯДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	27
Карпуша А. ЗМІСТ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ СПІВПРАЦІ ЗДО ТА СІМ'Ї З ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	31
Квашук К. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ЗЛАГОДИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	35
Келемен В. РОЛЬ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР У ФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	39
Когут В. МЕТОДИ, ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	44

Козаченко Ю. ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	48
Коробка О. ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ МАЛИХ ФОЛЬКЛОРНИХ ЖАНРІВ	52
Кручко А. СУТНІСТЬ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З НЕЖИВОЮ ПРИРОДОЮ	55
Кузьмич Л. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДИХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО РОБОТИ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	59
Кусік Д. ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЙОГО ВИДИ	63
Кухарчук Н. ПІЗНАВАЛЬНО-МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КІЛ ЛУЛІЯ	68
Кухарчук Т. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ	72
Лопатюк О. РОЛЬ КОНТРОЛЮ ЗА ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ В ЗДО	77
Лучин О. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ	81
Малета М. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	85
Мелай І. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ	91
Мельник І. ПОШУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ	96

СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
Мороз О. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЧАСОВИХ ПОНЯТЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	101
Опанасюк К. ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВОГО СПОПОБУ ЖИТТЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	105
Корнійчук Є. ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	109
Попович І. КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	114
Рацин Р. КАЗКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	117
Решетовська Г. ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КУЛІНАРІЇ	121
Савченко Н. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗБАГАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДОСВІДУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	124
Соловей Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СЕРЕДЬНОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	130
Семешук О. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ РІЗНОВІКОВОЇ ГРУПИ	133
Сотмарі В. ЗНАЧЕННЯ ХУДОЖНЬО-ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОЇ ЧУЙНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	137
Стецюк К. ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ДІТЕЙ З ЖИВОЮ ПРИРОДОЮ	141
Турчак О. ВЗАЄМОДІЯ ЗДО І БАТЬКІВ З ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	145

Удуд С. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	151
Харковець Л. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТИСНИХ ВІДНОСИН У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	155
Чорнак Т. СУТНІСТЬ ПРОЦЕСУ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЩІ	159
Чубик Г. ПРИРОДА ЯК ЗАСІБ ЗБАГАЧЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	163
Чучка П. ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНИХ ФОРМ, МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ ЗАЛУЧЕННЯ БАТЬКІВ ДО РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	167
Шокот А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НЕТРАДИЦІЙНИХ ТЕХНІК МАЛЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	170
Смеховська Л. ВПЛИВ ПІСОЧНОЇ ТЕРАПІЇ НА СЕНСОРНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	175
Куцмус Ю. СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ НЕТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	179
Дячук А. ПЕДАГОГІКА МИРУ ЯК ТЕОРЕТИЧНА ПРОБЛЕМА: ВІД ВИТОКІВ ДО СУЧАСНОСТІ	184

*Редакційно-видавничий центр
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука,
33027, м. Рівне, вул. ім. академіка Степана Дем'янчука, 4
Наклад: 50 примірників.
Підписано до друку 01.02.2025 р.
Друк офсетний.*

